

Rådsmøte nr. 6/2020

Dato: 27.10.2020, klokken 10.00 – 14.00.

Sted: Zoom

Faste saker

Sak A	Godkjenning av møteinnkalling	Vedtak
Sak B	Godkjenning av dagsorden	Vedtak
Sak C	Referat fra rådsmøte 08.09.2020	Vedtak
	Saksdokumenter:	
	1. Protokoll fra rådsmøte 08.09.2020	

Ordinære saker

Start	Slutt	Totalt	Sak	Sakstype / lenke til saksdokumenter
10:05	10:20	00:15	Beredskapsrådet	Orientering-61/20
10:20	10:30	00:10	Tilpasset versjon av FS studieadministrativt system for fagskolene	Orientering -62/20
10:30	10:40	00:10	Nasjonale fagråd	Orientering -63/20
10:40	10:50	00:10	Utlysning av utviklingsmidler til høyere yrkesfaglig utdanning 2021	Orientering -64/20
10:50	11:00	00:10	Rådsmøte 2021 + ekstramøte i november	Vedtak-65/20
11:00	11:15	00:15	Pause	
11:15	11:25	00:10	Sekretær arbeidsgrupper	Orientering -66/20
11:25	11:55	00:30	Utanning.no - presentasjon og behov KOM kampanjen	Orientering -67/20
11:55	12:00	00:05	Høring Forskrift om endring i forskrift om midlertidige regler for utdanningsstøtte som følge av utbruddet av covid-19	Vedtak-68/20
12:00	12:10	00:10	Høring - endringer i utdanningsstøtteloven, universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven - behandling av personopplysninger	Orientering -69/20
12:10	12:15	00:05	Høring – fagskoleloven og fagskoleforskriften	Orientering-70/20
12:15	12:35	00:20	Pause	
12:35	13:00	00:25	Statsbudsjettet	Diskusjon-71/20
13:00	13:15	00:15	Nasjonale studieplaner	Orientering -72/20
13:15	13:45	00:30	Kompetanse Norges virksomhetsstrategi 2021-2024	Diskusjon-73/20

Nasjonalt fagskoleråd 08.09 2020 - Referat

Til stede:

Arvid Ellingsen (LO), Knut Erik Beyer-Arnesen (FFF), Sture Norman Flaaten (RFF), Trude Tinnlund (LO), Eva Løveid Mølster (NFFL), Adeline Landro (RFF), Liv Overaae (KS), Margrete Ramsdal (FFF), Marthe Dirdal (FuN), Målfrid Rønnevik (NHO), Aina Helen Bredesen (NHO), Pål Thygesen (Virke), Tormod Korpås (Utdanningsforbundet), Trond Bergene (Spekter), Bente Sjøgaard (YS), Wictor Jensen (ONF) og Vilja Askelund (ONF).

Gjester: Asgeir Skåholdt (NIFU), Dagfinn Hertzberg (KD), Else Kathrine Nesmoen (Diku), Anne Sjøvold (Markom FS) og Martin Paulsen (Diku)

Observatør: Tord Hauge (NHO)

Fra sekretariatet: Carl Endre Espeland og Margareth Haukås

Forfall: Nina Ellingsen Høyskar (KS), Jørgen Leegaard (NHO)

Møteleder: Arvid Ellingsen

Referent: Margareth Haukås

Dagsorden

Sak A - Innkallingen - godkjent

Sak B - Dagsorden - godkjent

Sak C - Referatet fra møte 19.05.2020 - godkjent

Referat møte 08.09.2020

D-46/20 Rådets prioriteringer 2020 – 2021

Nestleder Knut Erik Beyer Arnesen presenterte rådets prioriteringer for 2020-2021.

Ambisjonsnivået er høyt, det er mange saker på listen, noe som henger sammen med aktivitetsnivået i sektoren.

Vedtak: Rådsmedlemmene slutter seg til prioriteringene for 2020-2021, med ett tilleggspunkt om å følge opp saker som allerede er sent til KD for videre behandling.

V-47/20 Praktisk pedagogisk utdanning for høyere yrkesfaglig utdanning (PPU-HYU)

Anne Sjøvold (MARKOM FS) presenterte rapporten for PPU-HYU. Medlemmene er i enig i arbeidsgruppen har jobbet godt, men rapporten må justeres angående finansiering og forholdet til høyere utdanning (UH).

Vedtak: arbeidsgruppen reviderer rapporten etter innspill fra rådsmøte. Revidert rapport sendes på sirkulasjon blant rådsmedlemmene. Etter ny godkjenningsrunde videresender sekretariatet til KD for videre oppfølging.

V-48/20 Studietur

AU presenterte ønsket om å utsette studieturen til hverdagen blir mer forutsigbar.

Vedtak: medlemmene slutter seg til forslaget og rådet gjør en ny vurdering i neste rådsmøte.

V-49/20 Revidert budsjett

AU presenterte revidert budsjett. Nasjonalt studentombud ble foreslått som aktivitet rådet bør bruke midler på.

Vedtak: rådet slutter seg til forslaget om å overføre 500 000 kroner fra Nasjonalt fagskoleråd til nasjonale planer og det resterende overskudd overføres til aktiviteter i 2021.

O-50/20 Utdanningskvalitetsprisen for høyere yrkesfaglig utdanning

Margareth Haukås (Diku) informerte om utdanningskvalitetsprisen. Prisen skal belønne fremragende arbeid med utdanningskvalitet i norsk akkreditert høyere yrkesfaglig utdanning, og stimulere institusjonene til systematisk arbeid med å videreutvikle kvaliteten på utdanningene sine. Søknadsfristen er 18. september, klokken 15.00.

O-51/20 Evaluering av Meld. St. 9 (2016-2017) Fagfolk for fremtiden

Martin Paulsen (Diku) presenterte Dikus arbeid med evaluering av tiltakene i stortingsmeldingen Fagfolk for fremtiden. Diku har fått oppdraget med å administrere evalueringen, som skal munne ut i tre rapporter: statusrapport (februar 2021), rapport om nytt finansieringssystem for fagskolene (februar 2022) og sluttrapport (desember 2022). Etter en anbudskonkurranse har oppdraget med å gjennomføre evalueringen gått til Deloitte, som går i gang med arbeidet.

Rådets medlemmer er av den oppfatning at det er langt tidsperspektiv på evalueringen og hadde ønsket en raskere prosess. Spesielt med tanke på finansiering. Fordelen med en lang prosess er informasjon om utviklingstrend.

O-52/20 Kandidatundersøkelsen til fagskoler

Asgeir Skålholt fra NIFU presenterer den nye undersøkelsen til uteksaminerte fra fagskolen i 2017/2018. Han la vekt på å vise hvordan fagskolen i ulike fagområder spiller ulike roller i karriereløpene til de som tar fagskole og hva studentene gjorde før, under og etter fagskolen. Området er på ingen måte ferdig forsket og det vil være behov for ytterligere forskning fremover. NIFU opplever noe spørreundersøkelseslitasje, noe som har resultert i en noe lavere svarprosent.

O-53/20 Fordeling av studieplasser

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no

Carl Endre Espeland (Diku) orienterte om prosessen for fordeling av totalt 1500 studieplasser i høyere yrkesfaglig utdanning for oppstart høsten 2020.

V-54/20 Arbeidstidsavtale for lærere i høyere yrkesfaglig utdanning

Sture Normann Flaaten presenterte notatet for arbeidstidsavtale for lærere i høyere yrkesfaglig utdanning. Nasjonalt fagskoleråd skal gi KD råd i spørsmål som omhandler høyere yrkesfaglig utdanning. Rådsmedlemmene var enig om at spørsmål knyttet til arbeidstidsavtale er en sak som tas videre av partssammensatte fora.

Vedtak: Nasjonalt fagskoleråd er ikke rett fora for å behandle arbeidstidsavtale for lærere i høyere yrkesfaglig utdanning. Medlemmene oppfordrer partene i arbeidslivet til å ta opp problemstillingen i sine kanaler.

O-55/20 Strategi for høyere yrkesfaglig utdanning

Dagfinn Herzberg fra Kunnskapsdepartementet presenterte arbeidet med strategien for høyere yrkesfaglig utdanning. KD ønsker en åpen dialog med sektoren og bred involvering. Det vil bli arrangert ulike møter for sammen se på hvordan sektoren kan utvikles.

Strategien skal peke ut en retning fremover for sektoren og KD arbeider ut ifra en plan om å ferdigstille strategien i løpet av første halvår 2021.

Kunnskapsdepartementet skisserte ulike problemstillinger:

- Opptrappingsplan for studieplasser. Hva slags vekst skal vi ha? Vekst må ikke gå på bekostning av kvalitet. Bør opptrappingsplanen varsles i statsbudsjettet? Hvordan sikre kvalitet og kvantitet?
- Hvordan sørge for at vi får en utvikling der vi både får til fagskoler som tilbyr raske fleksible utdanninger, dekker akutte kompetansebehov, men samtidig som det er robuste 2-3 årige utdanninger.
- I hvilken grad skal fagskolene selv få styre utviklingen
- Fylkeskommunen er skoleeier for de offentlige fagskolene. Flere skoler er slått sammen. Gjennom regionreformen fikk fylkeskommunen en tydelig rolle som kompetanse politisk aktør. Hvordan sørger vi for at fylkeskommunen blir best mulig rustet til å bruke fagskolene til videre utvikling?

Rådsmedlemmene trakk fram finansiering som en utfordring og hinder for sektoren. Koblingen til arbeidslivet er en svært viktig faktor å ta med videre.

O-56/20 Fagskolekonferansen 2020

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no

Margareth Haukås (Diku) informerte om Fagskolekonferansen. I 2020 blir den heldigital, men det er et mål at den likevel skal være en møteplass for sektoren med mulighet for nettverksbygging. I Datoene for konferansen 11. og 12. november.

D-57/20 Nasjonalt studentombud

Wictor Jensen (ONF) innledet kort om status for Nasjonalt studentombud. Det er et mål å få på plass en varig løsning som er synlig for studenten.

Nasjonalt fagskoleråd er samstemte på at dette er høyst aktuelt for både offentlige og private fagskoler og vil jobbe videre med å få finansiering av et nasjonalt studentombud inn i statsbudsjettet for 2021.

D-58/20 Kompetansereformen

Knut Erik Beyer-Arnesen innledet om kompetansereformen – Lære hele livet. Han la vekt på at høyere yrkesfaglig utdanning har fått en sentral rolle i reformen. Mange av de foreslåtte tiltakene gir et stort mulighetsrom for fagskolesektoren å utvikle seg både mht studier og mer avgrensede utdanningstilbud som f.eks. bransjeprogram. Koronakrisen med tilhørende kompetansepakker og forventninger om en motkonjunkturpolitikk gjør dette enda mer aktuelt. Det ble stilt spørsmål med hvor for sektoren kan utvikle seg og samtidig som høy kvaliteten ivaretas. Forutsigbarhet trekkes frem som avgjørende for kvalitet og langsiktig planlegging.

Rådsmedlemmene er samstemte om at mye av oppfølgingen av reformen ligger i rådets prioriteringer for 2020-2021.

O-59/20 Organisering av fagskolesektoren

Else Kathrine Nesmoen (Diku) orienterte om status for nasjonale studieplaner, oppfølging av nasjonale fagråd og nasjonal kampanje for å rekruttere studenter til fagskolene. Landingssiden for kampanjen blir utdanning.no som driftes av Kompetanse Norge. Kampanjen produseres i vinter og lanseres i 2021. Det er satt av kapasitet til å starte arbeidet med de nasjonale fagrådene og etter en koronaforsinkelse fortsetter arbeidet med oppgradering av nasjonale studieplaner i september. Søknad til KD for neste års aktiviteter knyttet til studieplanene er under utarbeiding.

V-60/20 Høring – Forslag til endringer i fagskoleloven og fagskoleforskriften

Vedtak: Nasjonalt fagskoleråd svarer på høringen og oppnevner en arbeidsgruppe.

Arbeidsgruppen består av Pål Thygesen (Virke) Tord Hauge (NHO), Knut Erik Beyer-Arnesen (FFF), ONF og RFF. Gruppen utarbeider et forslag til høringssvar til neste rådsmøte, 27.10.2020.

Referat slutt. Saker til rådsmøte 27.10.2020

O-61/20 Beredskapsrådet

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Ernst Sundt, direktør for utvikling i Noroff konsernet

Dato: 19.10.2020

Sak: [O-61/20](#)

Hva saken gjelder:

Ernst Sundt, direktør for utvikling i Noroff konsernet, og fagskolerådets representant i råd for samfunnssikkerhet og beredskap i kunnskapssektoren (Beredskapsrådet) orienterer om arbeidet. Rådet er oppnevnt av Kunnskapsdepartementet og har som overordnet mål å styrke arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i kunnskapssektoren. En viktig oppgave for rådet er å legge til rette for utvikling av en samordnet praksis i sektoren på områder det vurderes hensiktsmessig, og bidra til deling av beste praksis og erfaring mellom virksomhetene.

O-62/20 Tilpasset versjon av FS studieadministrativt system for fagskoler

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU

Dato: 19.10.2020

Sak: [O-62/20](#)

Hva saken gjelder:

Unit (<https://www.unit.no/>) er blant annet ansvarlig for Samordna Opptak og studieadministrativsystemet FS som benyttes av offentlige høyskoler og universiteter, samt noen private høyskoler. Etter at Unit for et år siden takket nei til å vurdere å utvikle en tilpasset versjon av FS for fagskoler, så har de nå tatt kontakt igjen og ønsker en dialog. Det er tidligere leder av NOKUT, Terje Mørland, som nå leder den aktuelle avdelingen under Unit. Foranledningen er at de er i ferd med å planlegge en større oppgradering av FS, og inviterer nå private og offentlig fagskoler til å diskutere utvikling av en versjon av FS som er tilpasset fagskolene.

O-63/20 Nasjonale fagråd

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Carl Endre, Diku

Dato: 19.10.2020

Sak: [O-63/20](#)

Hva saken gjelder:

Diku har nå satt i gang arbeidet med å tilby nasjonale fagråd en sekretærtjeneste. Den 5. oktober ble det gjennomført et felles oppstartsmøte mellom Diku og lederne i fagrådene for helse- og oppvekstfag, tekniske, maritime og grønne fag. Fagrådene er delt mellom fire Diku-ansatte, men arbeidet organiseres slik at vi sikrer tett samarbeid og mindre sårbarhet.

Hvert av rådene har fått en egen Teams-kanal med mulighet for kommunikasjon seg imellom, med sekretariatet, og for lagring og organisering av dokumenter. Når nettsiden til Nasjonalt fagskoleråd oppdateres, vil hvert av fagrådene legges inn der slik at dokument og meldinger som skal være offentlig tilgjengelig kan legges ut der.

Ut 2020 vil Diku delta på møtene som fagrådene allerede har planlagt. For 2021 vil møtene i alle fagrådene koordineres best mulig med møtene i Nasjonalt fagskoleråd slik at det kan legges til rette for et godt samspill.

Fagrådene har fått følgende kontaktperson i Diku:

- Nasjonalt råd for grønne fagskoleutdanninger: Øyvind Røthe
- Nasjonalt råd for helse- og oppvekstutdanninger: Carl Endre Espeland
- Nasjonalt råd for maritime utdanninger: Kjerstin Bruvold Klokkeide
- Nasjonalt råd for tekniske utdanninger: Kjersti Hopland Kvåle

O-64/20 Utviklingsmidler for høyere yrkesfaglig utdanning

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Sofie Osland og Øyvind Røthe, Diku

Dato: 20.10.2020

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no

Sak: [O-64/20](#)

Hva saken gjelder:

Diku lyser ut inntil 44,5 millioner kroner til kvalitetsutvikling i høyere yrkesfaglig utdanning, med forbehold om Stortingets vedtak om tildeling av midler til dette formålet i samsvar med forslag i Prop.1 S (2020- 2021).

Målet med midlene er økt kvalitet i utdanningene ved fagskolene og godt samsvar mellom utdanningstilbudene og den kompetansen arbeidslivet etterspør.

Utviklingsmidlene vil i 2021 tildeles prosjekter og tiltak som bidrar til følgende:

- utvikling av nye utdanninger i samarbeid med lokalt og regionalt arbeidsliv
- digital kompetanseheving for ansatte for å møte behov for omstilling i arbeidslivet
- bruk av digital teknologi for læring
- engangsinvesteringer i utstyr og infrastruktur

Utdanningsløftet 2020 innebærer en kraftig økning av kapasiteten i fagskolene. Som tillegg til utviklingsmidlene 2021 lyser Diku ut 10 mill. kroner til utstyr i høyere yrkesfaglig utdanning. (Midler gitt etter Prop. 142 S og kap. 240, post 61.) Behov for utstyr må følge av vekst i fagskolene, for eksempel innkjøp av utstyr som fagskolen allerede har, og trenger mer av bla. som en følge av økning i antall studenter. Utstyr skal også gi bedre arbeidslivsrelevans for studentene.

Disse midlene lyses også ut med forbehold om Stortingets budsjettvedtak.

Norske institusjoner med akkrediterte fagskoleutdanninger kan søke.

Søknadsfristen er 20. januar 2021 kl. 12.00

[Hele utlysningsteksten](#)

V-65/20 Ekstra rådsmøte i 2020 og datoforslag til rådsmøter i 2021

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU

Dato: 15.10.2020

Sak: [V-65/20](#)

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no

Hva saken gjelder:

AU foreslår et ekstra møte i zoom 2020 for å møte behovet for kortere digitale møter. AU vil fortløpende avgjøre om møtene i 2021 fortsetter i det digitale formatet eller om det blir fysiske møter. AU foreslår en møtehyppighet tilsvarende 2019 og ber rådet ta stilling til følgende foreslåtte rådsmøtedatoer.

Ekstra møte 2020:

24. november – Zoom – klokken 09.00-11.00

Forslag møteplan 2021:

Tirsdag 26. januar

Tirsdag 2. mars

Tirsdag 27. april

Tirsdag 1. juni

Tirsdag 14. september + onsdag 15. september (studietur)

Tirsdag 26. oktober

Tirsdag 7. desember

[O-66/20 Sekretærfunksjon og arbeidsgrupper](#)

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU

Dato: 19.10.2020

Sak: [O-66/20](#)

Hva saken gjelder:

Nasjonalt fagskoleråd oppretter flere arbeidsgrupper som utarbeider rapporter og gir kunnskapsbaserte anbefalinger til kompliserte områder. Dette er store og arbeidskrevende oppgaver. Tormod Korpås (Utdanningsforbundet) foreslår en sekretærressurs til disse oppgavene og AU støtter forslaget. Dette vil kunne redusere arbeidsbelastningen for enkelte medlemmer i arbeidsgruppen. Medlemmene i arbeidsgruppen vil primært kunne konsentrere seg om å gi faglige innspill. Med en nøytral sekretariats person vil det også bli enklere å håndtere dissenser i arbeidsgruppa som lett oppstår fordi medlemmene representerer ulike organisasjoner, har ulike

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no

roller og forskjellig faglig ståsted. Det settes av sekretærressurs til redigeringsarbeid med rapporter fremover

[O-67/20 Utdanning.no](#)

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Kjersti Hopland Kvåle, Diku og Linn Sollied Madsen, Kompetanse Norge

Dato: 15.10.2020

Sak: [O-67/20](#)

Hva saken gjelder:

Det er etablert et samarbeid med Utdanning.no i forbindelse med den nasjonale kommunikasjonskampanjen for høyere yrkesfaglig utdanning, hvor Utdanning.no vil være landingssiden for kampanjen.

Utdanning.no har fagskolene høyt oppe på prioriteringslisten for tiden og har påbegynt arbeidet med opprusting av presentasjon av fagskolene på nettstedet. De vil presentere planene for samarbeidet i forbindelse med kampanjen, nye muligheter for offentlige fagskoler, hva fagskolene selv kan gjøre, samt veien videre for utvikling av nytt fagskoleinnhold på Utdanning.no.

[O-68/20 Høring Forskrift om endring i forskrift om midlertidige regler for utdanningsstøtte som følge av utbruddet av covid-19](#)

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU

Dato: 19.10.2020

Sak: [O-68/20](#)

Hva saken gjelder:

Rådet støttet forslagene i høringen forskrift om midlertidige regler for utdanningsstøtte som følge av utbruddet av koronavirus (covid-19) og forskrift om endring i forskrift om utdanningsstøtte med frist 30.06.2020. I høringen ble det foreslått å oppheve inntektsgrensene for avkortning av

stipend i perioden 1. mars til og med 31. august for noen studentgrupper. For å sikre at studenter som bidrar med arbeidsinnsats i helse- og omsorgssektoren og beredskapsarbeid ikke blir økonomisk skadelidende av dette, sendte Kunnskapsdepartementet ut ny høring og foreslo en videreføring av ordningen. Høringen hadde kort frist, 15. oktober, og på vegne av rådet, støttet AU forslaget om å videreføre midlertidig unntak fra inntektsgrenser ved behovsprøving av stipend for en avgrenset gruppe studenter ut året 2020.

V-69/20 Høring - endringer i utdanningsstøtteleven, universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven - behandling av personopplysninger

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU

Dato: 19.10-2020

Sak: [V-69/20](#)

Bakgrunn:

Kunnskapsdepartementet har sendt på høring forslag til endringer i utdanningsstøtteleven, universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven som gjelder behandling av personopplysninger på enkelte områder innenfor utdanningsstøtte og høyere utdanning. I tillegg foreslås enkelte endringer i opplæringsloven og i studiekvalitetsforskriften, da de henger faglig sammen med innholdet i høringsnotatet. Høringsnotater er lagt ved sakspapirene.

Høringsfrist er 10.12.2020

Forslag til vedtak:

Nasjonalt fagskoleråd svarer på høringen og nedsetter en arbeidsgruppe som utarbeider et forslag til høringssvar.

O-70/20 Høring – endringer i fagskoleloven og fagskoleforskriften

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Arbeidsgruppen ved Knut Erik Beyer-Arnesen (FFF), Adeline Landro (RFF), Wictor Jensen (ONF), Pål Thygesen (Virke) og Tord Hauge (NHO).

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no

Dato: 22.10.2020

Sak: [O-70/20](#)

Hva saken gjelder:

Nasjonalt fagskoleråd vedtok i rådsmøte 08.09 å svare på høringen med forslag til endringer i fagskoleloven og fagskoleforskriften. Arbeidsgruppen presenterer to alternative svar på fagskoleutdanningens omfang, slik at rådets medlemmer får anledning til å vurdere det før forslaget til høringsuttalelse tas opp til endelig vedtak i neste rådsmøte.

[D-71/20 Statsbudsjettet 2021](#)

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU

Dato: 19.10.2020

Sak: [D-71/20](#)

Hva saken gjelder:

Leder og nestleder har, på vegne av rådet, sendt følgende innspill til statsbudsjettet:

Høyere yrkesfaglig utdanning og kompetansereformen

Fagskolene er viktige i kompetansereformen Lære hele livet. Stadig mer digitalisering, automatisering og nye krav til kompetanse må møtes med bedre og flere muligheter til videreutdanning.

Fagskolene står sentralt i bransjeprogrammene og vi er glade for at regjeringen vil videreføre satsningen. Vi er stolte av å gi de som jobber i sektorer - med raske teknologiske endringer og store omstillinger - et sterkere kompetanseben å stå på, og vi ser hver dag hvor glade de som har blitt permittert eller arbeidsledige blir når de får delta i bransjeprogrammene.

Partene har løftet frem industrifagskolen og statsministeren skrev selv et brev til partene i frontfaget og lovte videreføring på permanent basis. Dette har regjeringen nå formelt innfridd i statsbudsjettet. I det videre må vi bygge industrifagskolen og bransjeprogrammene mer inn i fagskolenes ordinære drift. Flere fagskoler bør også inn, men vi bør se på hvordan dette organiseres for å sikre kvalitet og relevans i tilbudet. Vi må også bidra til at partene styrer dette

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

Diku er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@diku.no

videre sammen med fagskolene og at fagskolene lokalt sikrer deltakelse fra partene i utvikling av tilbud i både bransjeprogrammene og i Industrifagskolen.

Bedre balanse mellom høyere yrkesfaglig utdanning og høyere akademisk utdanning

De totale bevilgningene til fagskolene økte for første gang over 1 mrd for første gang i historien. Samtidig passerte budsjettet til universitetene og høyskolene 40 mrd.

Vi vil vise til at en tverrpolitisk utdanningskomite i Stortinget i mai 2017 etterlyste en bedre balanse mellom yrkesfaglig og akademisk kompetanse. I perioden fra 2019 til forslaget i 2021 har forskjellen mellom høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning økt med 3,2 mrd kroner og de har fått 2000 flere studieplasser enn fagskolene.

Men vi vil understreke - vi ønsker flere studieplasser og en vekst for universitetene og høyskolene. Det er bare det at vi må få til en enda sterkere vekst på fagskolene hvis balansen skal bli bedre.

Vedtatt opptrappingsplan – viktig for å sikre forutsigbarhet for nødvendige investeringer

Vi er derfor svært overrasket over at regjeringen har droppet opptrappingsplanen. Vi var mange i fagskolesektoren som jublet over at vi skulle få 1000 flere studieplasser hvert år frem til 2025. Men det kommer altså bare en videreføring av de vi fikk i 2020. I tillegg kommer 500 studieplasser til Industrifagskolen.

Fagskolene må derfor droppe planlagte opptrappingen. I f.eks. Troms søkte de om 5 nye utdanningsprogram, med opptil 200 studenter. Det kan de nå glemme.

Norge trenger flere dyktige fagfolk i tida fremover. Med fleksible og tilgjengelige utdanninger bidrar fagskolene til at arbeidslivet får nødvendig kompetanse. Det er i dette perspektivet det blir helt feil av regjeringen å legge frem et forslag til statsbudsjett som forsterker ubalansen mellom høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning og følger ikke opp Stortingets vedtak om opptrappingsplan. Nasjonalt fagskoleråd ber Stortinget ta grep og bidra til å redusere balansen og videreføre opptrappingsplanen.

Finansiering av nasjonalt studentombud

Nasjonalt fagskoleråd anbefaler at det opprettes et nasjonalt studentombud for fagskolestudenter. Et nasjonalt studentombud vil i større grad kunne ta hensyn til de desentraliserte, og små fagskolene som ikke besitter de nødvendige ressurser og fagmiljø til å opprettholde en slik funksjon. Det er også viktig at alle fagskolestudenter mottar samme kvalitet på rådgivningen over hele landet.

Nasjonalt Fagskoleråd mener at det vil være en styrke for fagskolesektoren og spesielt fagskolestudentenes sak, at det eksisterer en ombudsfunksjon som særskilt ser på fagskolestudentenes vilkår og rettigheter. Ombudet vil også kunne gi statusrapport til Nasjonalt fagskoleråd om hvilke utfordringer fagskolestudentene har.

På denne bakgrunn har Fagskolerådet oversendt et notat til Kunnskapsdepartementet med forslag til oppgave- og stillingsbeskrivelse, plassering, finansiering og hvordan ombudet kan gjøres tilgjengelig og synlig ovenfor fagskolestudentene. Fagskolerådet oppfordrer derfor Stortinget til å legge inn nødvendig finansiering av et nasjonalt studentombud i budsjettet for 2021.

O-72/20 Nasjonale studieplaner

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Arvid Ellingsen, leder Nasjonalt fagskoleråd

Dato: 06.10.2020

Sak: [O-73/20](#)

Hva saken gjelder:

Nasjonalt fagskoleråd har fått økonomisk støtte fra Kunnskapsdepartementet for å oppgradere eksisterende fagplaner innenfor fagskolesektoren. Bakgrunnen er endrede kompetansebehov i arbeidslivet og ny lov om høyere yrkesfaglig utdanning.

Målet for de de fagplanene er at de skal bli et bedre verktøy for både fagskoler og arbeidsliv. De skal legge til rette for lokal tilpasning og handlingsrom og at fagskolene kan tilby praksisnær og yrkesrettede utdanninger med høy relevans og faglig kvalitet.

De skal kort sagt gjøre studentene bedre forberedt til arbeidslivet, slik det fremgår av loven der det heter at de skal få en kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere opplæringstiltak.

D-72/20 Kompetanse Norges virksomhetsstrategi

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Sveinung Skule, direktør, Kompetanse Norge

Dato: 13.10.2020

Sak: [D-73/20](#)

Nasjonalt fagskoleråd er invitert til å kommentere Kompetanse Norges utkast til virksomhetsstrategi 2021-2024. Strategien skal bidra til at Kompetanse Norge skal kunne møte kompetanseutfordringene på en god måte, innenfor rammebetingelsene gitt av regjering og Kunnskapsdepartementet. Sveinung Skule presenterer strategien i møte og rådets medlemmer bes om å kommentere i møte. Invitasjon og utkast til strategi er lagt ved saksdokumentene.

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

20/4315-1

5. oktober 2020

Høring - endringer i utdanningsstøtteleven, universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven - behandling av personopplysninger

Vi sender med dette på alminnelig høring forslag til endringer i utdanningsstøtteleven, universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven som gjelder behandling av personopplysninger på enkelte områder innenfor utdanningsstøtte og høyere utdanning. I tillegg foreslås enkelte endringer i opplæringsloven og i studiekvalitetsforskriften, da de henger faglig sammen med innholdet i dette høringsnotatet.

Vi ser gjerne at fylkeskommunene samordner eventuelle innspill fra sine fagskoler.

Vi ber om at høringsinstansene fortrinnsvis bruker den digitale løsningen på regjeringens hjemmesider, se www.regjeringen.no/id2767907. Høringsuttalelsene er offentlige og vil bli publisert på regjeringens hjemmesider.

Frist for høringsuttalelser er 10. desember 2020.

Med hilsen

Lars Vasbotten (e.f.)
avdelingsdirektør

Kari Børke
fagdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Vedlegg

- Høringsnotat
- Liste over høringsinstanser

Postadresse
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse
Kirkeg. 18
www.kd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
872 417 842

Avdeling
Juridisk avdeling

Saksbehandler
Kari Børke
22 24 75 56

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Høringsnotat

Forslag til endringer i utdanningsstøtteloven, universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven – behandling av personopplysninger m.m.

5. oktober 2020

Innhold

1	Innledning	4
2	Bakgrunn	6
3	Behandling av personopplysninger i Lånekassen.....	9
3.1	Innledning.....	9
3.2	Behandling av personopplysninger i Lånekassen	9
3.3	Særskilt om automatiserte avgjørelser i Lånekassen	12
3.4	Særlig om utredning, analyse, utvikling og test i Lånekassen	13
3.5	Lånekassens innhenting av opplysninger fra andre	14
3.6	Generelt grunnlag for behandling av personopplysninger	15
3.6.1	Bakgrunn.....	15
3.6.2	Departementets vurderinger og forslag	15
3.6.3	Nærmere om nødvendighetskravet	16
3.6.4	Nærmere om hvem det kan behandles personopplysninger om.....	17
3.7	Automatisert behandling	18
3.7.1	Bakgrunn.....	18
3.7.2	Departementets vurderinger og forslag	19
3.8	Viderebehandling av personopplysninger	19
3.8.1	Formålsbegrensning	19
3.8.2	Utvikling og test.....	21
3.8.3	Utredning og evaluering	23
3.8.4	Tilpasset informasjon	24
3.9	Forskriftshjemmel	25
3.10	Innhenting av opplysninger	26
3.10.1	Gjeldende regler om innhenting av personopplysninger i Lånekassen.....	26
3.10.2	Departementets vurderinger og forslag	27
3.10.3	Innhenting ved preutfylling.....	31
3.11	Forskriftshjemmel.....	32
3.12	Utlevering til andre lands offentlige utdanningsstøttemyndigheter	33
3.12.1	Bakgrunn.....	33
3.12.2	Departementets vurderinger og forslag	33
3.13	Departementets forslag til endringer i utdanningsstøtteleven	34
4	Register over vedtak om godkjenning av utenlandske studier (GAUS).....	36
4.1	Generelt	36
4.1.1	Bakgrunn.....	36
4.1.2	Nærmere om bruk av GAUS i dag.....	37
4.2	Gjeldende rett.....	37
4.3	Departementets vurderinger	38
4.3.1	Behov for regulering av GAUS	38
4.4	Departementets forslag	39
4.4.1	Universitets- og høyskoleloven.....	39
4.4.2	Studiekvalitetsforskriften	39
5	NOKUT – automatisering, særlige kategorier opplysninger og oppkobling til vitnemålsportalen	41
5.1	Generelt	41
5.2	Godkjenning av utenlandsk opplæring og utdanning	42

5.2.1	Gjeldende rett	42
5.2.2	Behov for behandling av personopplysninger i NOKUTs godkjenningsordninger 44	
5.2.3	Departementets vurderinger og forslag	47
5.3	Behandlingsgrunnlag for å koble opplysninger om NOKUTs vedtak til Vitnemålsportalen	50
5.3.1	Bakgrunn.....	50
5.3.2	Departementets vurdering og forslag	50
5.4	Oppsummering – forslag til lovendringer	51
6	Nasjonal portal for deling av vitnemål og dokumentasjon av oppnådd kompetanse	53
6.1	Bakgrunn.....	53
6.2	Gjeldende rett.....	54
6.3	Departementets vurderinger	54
6.3.1	Regulering av portalen	54
6.3.2	Behandlingsgrunnlag for deling av personopplysninger.....	55
6.3.3	Nytt navn.....	56
6.3.4	Om personvernkonsekvenser.....	56
6.4	Departementets forslag	56
7	Database for statistikk om høyere utdanning	58
7.1	Bakgrunn.....	58
7.2	Gjeldende rett.....	58
7.3	Departementets vurdering	59
7.3.1	Behandlingsgrunnlag for rapportering av opplysninger om søkere	59
7.3.2	E-postadresser til studenter	60
7.3.3	Plikt til å rapportere opplysninger	61
7.3.4	Utlevering av opplysninger	61
7.4	Departementets forslag	62
7.4.1	Universitets- og høyskoleloven.....	62
7.4.2	Fagskoleloven og fagskoleforskriften	63
8	Økonomiske og administrative konsekvenser	65
9	Samlet forslag til lov- og forskriftsendringer.....	66
9.1	Forslag til lovendringer	66
9.1.1	Utdanningsstøtteleven.....	66
9.1.2	Universitets- og høyskoleloven.....	67
9.1.3	Fagskoleloven.....	69
9.1.4	Opplæringsloven	71
9.2	Forslag til forskriftsendringer.....	72
9.2.1	Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (studiekvalitetsforskriften).....	72
9.2.2	Forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleforskriften).....	73
9.2.3	Forskrift om Nasjonal karakter- og vitnemålsportal.....	73

Innledning

Departementet sender med dette på høring forslag til endringer i utdanningsstøtteleven, universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven som gjelder behandling av personopplysninger på enkelte områder innenfor utdanningsstøtte og høyere utdanning. I tillegg foreslås enkelte endringer i opplæringsloven og i studiekvalitetsforskriften, da de henger faglig sammen med innholdet i dette høringsnotatet.

Utdanningsstøtteleven

Lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteleven) gir overordnede bestemmelser om lån og stipend til opplæring og utdanning, og om tilbakebetaling av utdanningslån. Forskrift 15. april 2020 om utdanningsstøtte gir bestemmelser om vilkår for lån og stipend, og forskrift 17. desember 2020 om tilbakebetaling av utdanningslån 2020 gir bestemmelser om tilbakebetaling av utdanningslån. Forskrift 28. august 2014 om Lånekassens innhenting av personopplysninger gir nærmere bestemmelser med hjemmel i utdanningsstøtteleven § 23.

Forslagene til endringer i utdanningsstøtteleven kan sammenfattes slik:

- Generell hjemmel for behandling av personopplysninger for vurdering av rettigheter og plikter etter utdanningsstøtteordningene
- Adgang til å ta avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling av personopplysninger, forutsatt at regelverket er egnet til dette og at krav til forsvarlig saksbehandling er oppfylt
- Adgang til å benytte personopplysninger ved utvikling og test av IT-systemer, under forutsetning av at det er umulig eller uforholdsmessig vanskelig å benytte anonyme eller fiktive data
- Adgang til å benytte personopplysninger når det er nødvendig for utredning og evaluering av utdanningsstøtteordningene
- Adgang til å benytte personopplysninger for å tilpasse informasjon til søkere og låntakere om rettigheter og plikter
- Presiseringer og endringer i gjeldende adgang til innhenting av opplysninger fra andre offentlige instanser og fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner
- Adgang til å hente inn personopplysninger underveis i utfylling av nettsøknad
- Adgang til å utlevere navn, fødselsdato og opplysninger om periode med utdanningsstøtte til andre lands utdanningsstøttemyndigheter for kontroll av om vedkommende mottar dobbel støtte.

Universitets- og høyskoleloven

Lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) regulerer offentlige og private universiteter og høyskoler i Norge. Det er flere forskrifter som er fastsatt med hjemmel i universitets- og høyskoleloven, blant annet forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (studiekvalitetsforskriften).

Høringsnotatet inneholder forslag til endringer i reglene om

- Register over vedtak om godkjenning av utenlandske studier
- NOKUTs behandling av personopplysninger av særlig kategori og automatisert behandling ved behandling av søknader om godkjenning av utenlandske utdanninger
- Tilgjengeliggjøring av NOKUTs vedtak om godkjenning av utenlandske utdanninger i Vitnemålportalen
- Deling av vitnemål og dokumentasjon av oppnådd kompetanse i Vitnemålportalen

- Endring i hvilke opplysninger som kan lagres i database for statistikk om høyere utdanning (DBH).

I februar 2020 ble NOU 2020: 2 *Ny universitets- og høyskolelov* lagt fram. Utvalget foreslår å videreføre dagens bestemmelser i universitets- og høyskoleloven om behandling av personopplysninger med noe språklige justeringer, samt å samle bestemmelser om behandling av personopplysninger i et eget kapittel. Utvalget anbefaler videre at endringer som har personvernmessige konsekvenser vurderes i forbindelse med departementets egen gjennomgang av personvernbestemmelsene og behovet for nye lovbestemmelser i underliggende etater.

Forslagene i dette høringsnotatet tar utgangspunkt i dagens universitets- og høyskolelov, og er et resultat av departementets egne utredninger. Departementet vil i det videre arbeidet med oppfølging av NOU 2020: 2 vurdere utvalgets forslag om blant annet samling av bestemmelser om behandling av personopplysninger i et eget lovkapittel.

Fagskoleloven

Lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) regulerer offentlige og private fagskoler i Norge. Det er i tillegg fastsatt en forskrift som utfyller fagskoleloven, forskrift 11. juli 2019 nr. 1005 om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleforskriften).

Høringsnotatet inneholder forslag til endringer i

- NOKUTs behandling av personopplysninger av særlig kategori og automatisert behandling ved behandling av søknader om godkjenning av utenlandske utdanninger
- Tilgjengeliggjøring av NOKUTs vedtak om godkjenning av utenlandske utdanninger i Vitnemålsportalen
- Endring i hvilke opplysninger som kan lagres i database for statistikk om høyere utdanning (DBH) og plikt til å rapportere opplysninger.

Bakgrunn

Det behandles mange personopplysninger innenfor høyere utdanningssektorene. Slik behandling er i hovedsak nødvendig for å ivareta de registrertes egne interesser. Den digitale utviklingen i samfunnet medfører forventninger om at også det offentlige skal digitalisere sin virksomhet og kommunikasjon med innbyggerne. Dagens elever og studenter har i større grad forventninger om at saksbehandling, kommunikasjon og deling av opplysninger skal skje både digitalt og der det er mulig også automatisk. Dette vil gjelde alt fra å ha tilgang til vitnemål og karakterer, søknadsbehandling ved opptak til studier, godkjenning av annen utdanning til å gjennomføre eksamen.

Digitaliseringen har ført til en utvikling i hvordan oppgaver utføres og tjenester videreutvikles. Behovet for deling av data og samarbeid er blitt større. Automatisering av saksbehandling er blitt en viktig del av digitaliseringen. Kunnskapsdepartementet la høsten 2017 fram *Digitaliseringsstrategi for universitets- og høyskolesektoren*¹. Strategien innebærer mål om at utdanningsinstitusjoner skal være i stand til å ta i bruk relevante digitale verktøy. Videre legger strategien opp til en målrettet styrking av informasjonssikkerheten i sektoren gjennom et tydeligere rammeverk for styringen av informasjonssikkerhet på sektornivå. Strategien følges opp bl.a. gjennom handlingsplan for digitalisering i høyere utdanning og forskning 2019–21² som har et eget kapittel 7 om informasjonssikkerhet og personvern med flere målbilder og initiativ. Handlingsplanen slår fast at informasjonssikkerhet og personvern er et prioritert område og et fundament for vellykket digitalisering.

Personopplysningsloven³ som trådte i kraft i 2018, gjør EUs personvernforordning⁴ (kjent som *GDPR*) til norsk rett og utfyller samtidig forordningen på noen punkter. Forordningen åpner for at det generelle personopplysningsregelverket kan utfylles i særlovgivningen, jf. forordningen artikkel 6 nr. 2. Formålet med personvernforordningen er å verne fysiske personers grunnleggende rettigheter og friheter ved behandlingen av personopplysninger, samtidig som den skal sikre fri flyt av personopplysninger mellom medlemsstatene. Personopplysninger defineres i forordningen som enhver opplysning om en identifisert eller identifiserbar fysisk person, jf. forordningen artikkel 4 nr. 1. Datatilsynet⁵ informerer på sine nettsider om regelverket, blant annet om hva en personopplysning er, og om hva som er personopplysninger av særlig kategori.

Alle former for behandling av personopplysninger er omfattet av forordningen. Med "behandling" er ment enhver operasjon eller rekke av operasjoner som gjøres med personopplysninger, enten den er automatisert eller ikke. Typiske behandlinger er innsamling, registrering, lagring, tilpasning eller endring, gjenfinning, bruk, utlevering, sammenstilling eller samkjøring og sletting. Flere eksempler er regnet opp i forordningens artikkel 4 nr. 2.

Reglene for behandling av personopplysninger bygger på noen grunnleggende prinsipper, som er fastsatt i forordningens artikkel 5. Alle som behandler personopplysninger, må

---

¹ [Strategi for digitalisering i høyere utdanning og forskning 2017-2021](#)

² [Handlingsplan for digitalisering i høyere utdanning og forskning 2019-21](#)

³ Lov 15. juni 2018 om behandling av personopplysninger ([personopplysningsloven](#))

⁴ Europaparlament- og rådsforordning (EU) 679/2016 av 27. april 2016 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 95/46/EF ([generell personvernforordning](#))

⁵ <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/personopplysninger/>

overholde disse prinsippene, og det er et krav at den som behandler personopplysninger, skal kunne dokumentere at prinsippene overholdes.

All behandling av personopplysninger må være *lovlig, rettferdig og gjennomsiktig*. Det betyr blant annet at det må foreligge et rettslig grunnlag før behandling av personopplysninger kan skje, et såkalt behandlingsgrunnlag. Et sentralt prinsipp er at personopplysninger kun skal behandles for spesifikke, uttrykkelige, angitte og legitime formål, og at personopplysninger ikke kan gjenbrukes til formål som er uforenlige med det opprinnelige formålet (*formålsbegrensning*). Prinsippet om *dataminimering* innebærer at mengden innsamlede personopplysninger skal begrenses til det som er nødvendig for å oppnå innsamlingsformålet. Personopplysninger som behandles skal være *korrekte*. Opplysningene skal også oppdateres hvis det er nødvendig. Prinsippet om *lagringsbegrensning* innebærer at personopplysninger ikke skal lagres lenger enn det som er nødvendige for formålet de ble innhentet for. Personopplysninger skal behandles slik at opplysningenes *integritet og konfidensialitet* beskyttes (sikring av personopplysningene). Prinsippet om *ansvarlighet* betyr at den behandlingsansvarlige har ansvar for å overholde reglene for behandling av personopplysninger, og at de skal kunne dokumentere dette.

For å kunne behandle personopplysninger kreves det et behandlingsgrunnlag. Reglene om behandlingsgrunnlag følger av forordningen artikkel 6.

I offentlig forvaltning vil behandlingsgrunnlagene i artikkel 6 nr. 1 bokstav c og e være mest aktuelle. Artikkel 6 nr. 1 bokstav c gir grunnlag for behandling som er nødvendig for å oppfylle en rettslig forpliktelse som påhviler den behandlingsansvarlige. Artikkel 6 nr. 1 bokstav e gir adgang til behandling når dette er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt. Det følger av forordningen artikkel 6 nr. 3 at «grunnlaget for behandlingen» nevnt i nr. 1 bokstav c og e «skal fastsettes» i unionsretten eller i medlemsstatenes nasjonale rett.

Dette innebærer at artikkel 6 nr. 1 bokstav c eller e ikke alene kan utgjøre behandlingsgrunnlag, men at den behandlingsansvarlige i tillegg må kunne vise til et supplerende grunnlag for behandlingen, som i dette tilfellet må finnes i nasjonal rett som den behandlingsansvarlige er underlagt.

Formålsbegrensingsprinsippet innebærer at personopplysninger ikke kan viderebehandles på en måte som er uforenlig med det angitte formålet. Artikkel 5 nr. 1 b) slår fast at viderebehandling for arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål skal, i samsvar med artikkel 89 nr. 1, ikke anses som uforenlig med de opprinnelige formålene. Det kreves derfor ikke supplerende behandlingsgrunnlag for å benytte personopplysninger til statistikk eller til forskning. Ved utlevering av personopplysninger (fra den behandlingsansvarlige) må det imidlertid påses at mottaker også ha et rettslig grunnlag for sin behandling. Personopplysningsloven § 8 og § 9 vil kunne utgjøre supplerende grunnlag for behandling av personopplysninger for formål knyttet til forskning og statistikk i. Datatilsynet tilrår at det i størst mulig grad gis klare hjemler også for slik viderebehandling.

Justis- og beredskapsdepartementet har uttalt at det må det legges til grunn at i alle fall lov- og forskriftsbestemmelser kan utgjøre supplerende rettsgrunnlag etter forordningens artikkel 6 nr. 3, og at det synes å være tilstrekkelig at det supplerende rettsgrunnlaget pålegger den

behandlingsansvarlige en rettslig forpliktelse som det er nødvendig å behandle personopplysninger for å oppfylle.⁶

Det stilles særlige krav til behandling av såkalte særlige kategorier av personopplysninger. Forordningen artikkel 9 definerer særlige kategorier av personopplysninger som opplysninger om rasemessig eller etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, religion, filosofisk overbevisning, fagforeningsmedlemskap, genetiske og biometriske kjennetegn som entydig identifiserer en fysisk person, helseopplysninger og en fysisk persons seksuelle forhold eller seksuelle orientering.

Disse personopplysningskategoriene er gitt et særskilt vern. Behandling av særlige kategorier av personopplysninger er i utgangspunktet forbudt etter artikkel 9 nr. 1, med mindre en av unntaksbestemmelsene i artikkel 9 nr. 2 åpner for behandlingen, eventuelt i kombinasjon med nasjonale lovbestemmelser.

Særlig aktuell for offentlige organer er forordningens artikkel 9 nr. 2 bokstav g, som åpner for behandling av særlige kategorier av personopplysninger når dette er nødvendig av hensyn til «viktige allmenne interesser», på grunnlag av unionsretten eller nasjonal rett som skal stå i et rimelig forhold til det mål som søkes oppnådd, være forenlig med det vesentligste innholdet i retten til vern av personopplysninger og sikre egnede og særlige tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser.

Justis- og beredskapsdepartementet har lagt til grunn at det som utgangspunkt må foreligge en lov eller forskrift som åpner for behandling av særlige kategorier av personopplysninger. Forordningen gir ikke noe klart svar på hvor klart eller spesifikt slike nasjonale bestemmelser må være utformet. På samme måte som når det gjelder kravet om supplerende rettsgrunnlag etter artikkel 6 nr. 3, må det vurderes konkret om en bestemmelse er tilstrekkelig for en gitt behandling. Det at slike opplysninger trenger et særlig vern, kan tilsi at det må kreves klarere rettslig grunnlag enn etter artikkel 6 nr. 3. Personopplysningenes sensitivitet vil i denne sammenhengen være et moment i vurderingen av inngrepets art og omfang, som igjen har betydning for hvilke krav som stilles til hjemmelen som gir behandlingsgrunnlag.⁷

Forordningen artikkel 10 fastsetter ytterligere krav til behandling av opplysninger om straffedommer og lovovertridelser. Behandling av personopplysninger om straffedommer og lovovertridelser eller tilknyttede sikkerhetstiltak på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 skal bare utføres under en offentlig myndighets kontroll eller dersom behandlingen er tillatt i henhold til unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett som sikrer nødvendige garantier for de registrertes rettigheter og friheter. Det kreves et supplerende rettsgrunnlag i nasjonal rett for at slik behandling skal være tillatt.

---

⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-56-ls-20172018/id2594627/?q=supplerende&ch=6#kap6-3-2>

⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-56-ls-20172018/id2594627/?q=supplerende&ch=7>

Behandling av personopplysninger i Lånekassen

Innledning

Statens lånekasse for utdanning (Lånekassen) er underlagt Kunnskapsdepartementet og har det forvaltningsmessige ansvaret knyttet til utbetaling av støtte og tilbakebetaling av studielån. Med forvaltningsmessig ansvar menes også evaluering av gjeldende ordninger. I tillegg til forvaltning av gjeldende ordninger, har Lånekassen også et ansvar for å utvikle gode og enkle tjenester for kundene og for å bidra inn i utviklingen av nye støtteordninger. Skoler, utdanningsinstitusjoner og fylkeskommuner medvirker til den praktiske gjennomføringen av forvaltningen, bl.a. gjennom rapportering til Lånekassen og ved å gi elever og studenter informasjon om deres rettigheter. Statens innkrevingsentral (SI) har et ansvar for innkreving av misligholdte studielån.

Lånekassen hadde 1 133 400 aktive kunder ved utgangen av 2019. 414 700 elever, studenter og lærlinger søkte om støtte for undervisningsåret 2018–2019. Det kom inn 859 000 søknader om utdanningsstøtte, betalingsutsettelse, sletting av renter og sletting av lån i 2019. Lånekassen delte ut 31,8 milliarder kroner i stipend og lån i 2018–2019. Svært mye av kundenes informasjonsbehov dekkes av Lånekassens netjtjenester. Lanekassen.no hadde mer enn 8,2 millioner besøk i 2019, og det var 3,55 millioner innlogginger til selvbetjeningssidene Dine sider.

Systemet for utdanningsstøtte er et sentralt utdanningspolitisk virkemiddel. Lånekassen må behandle personopplysninger for å gjennomføre sine lovpålagte oppgaver. Det er ikke mulig å gi enkeltpersoner de rettigheter de har til lån og stipend, og sørge for at de overholder sine plikter til nedbetaling av lånet, uten å behandle personopplysninger. Det kan likevel være gode grunner for å fastsette tydeligere behandlingsgrunnlag i lov om utdanningsstøtte. Klare behandlingsgrunnlag vil være i samsvar med personvernprinsippene og kravene ellers i personvernforordningen.

For å oppfylle utdanningsstøttelovens formål har Kunnskapsdepartementet satt følgende overordnede mål for Lånekassen i 2020:

1. Lånekassen skal tilby kundene brukervennlige, raske og korrekte tjenester.
2. Lånekassen skal forvalte utdanningsstøtteordningene effektivt og sikkert.
3. Lånekassen skal bidra til å utvikle utdanningsstøtteordningene.

Behandling av personopplysninger i Lånekassen

Utdanningsstøtteloven inneholder ingen generell bestemmelse om behandling av personopplysninger. Utdanningsstøtteloven § 23 gir lovgrunnlag og viktige rammer for Lånekassens innhenting av opplysninger fra andre enn søkeren selv. Forskrift om Lånekassens innhenting av opplysninger er fastsatt med hjemmel i lovens § 23, se omtale i punkt 3.5.

Lånekassens grunnlag for behandling av personopplysninger følger av personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e som bestemmer at behandling er lovlig dersom den er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt, sammenholdt med et supplerende rettsgrunnlag, jf. artikkel 6 nr. 3. Det supplerende rettsgrunnlaget følger av lovreguleringen av de oppgavene som Lånekassen skal utføre, jf. formålsbestemmelsen i lovens § 1 og den nærmere reguleringen av ytelsene i loven og tilhørende forskrifter.

Lov om utdanningsstøtte § 1 angir det samfunnsmessige formålet med selve utdanningsstøtteordningene. Formålet med utdanningsstøtteordningen er å bidra til like muligheter til utdanning uavhengig av geografiske forhold, alder, kjønn, funksjonsdyktighet, økonomiske og sosiale forhold, bidra til å sikre samfunnet og arbeidslivet tilgang på kompetanse, og bidra til at utdanningen skjer under tilfredsstillende arbeidsforhold, slik at studiearbeidet kan bli effektivt.⁸

Lovens § 2 bestemmer at den som fyller vilkårene i loven med forskrifter, har rett til utdanningsstøtte. Utdanningsstøtteordningen er et viktig verktøy for å gjøre utdanning mulig for alle, og for å sikre det norske samfunnet tilgang på kompetent arbeidskraft. Oppgaven med å forvalte ordningen er lagt til Lånekassen som statlig myndighet⁹, og den er regulert i lov og forskrift. Formålet med Lånekassens behandling av personopplysninger er primært å sørge for at den lovfestede retten til utdanningsstøtte blir oppfylt, samt å sikre at mottakeren overholder sine plikter knyttet til vilkår for utdanningsstøtten og tilbakebetalingen av utdanningslån.

Lånekassen er behandlingsansvarlig for personopplysninger som behandles i Lånekassen. Lånekassen har utkontraktert innkreving av oppsagte lån og forvaltning av panteheftelser, utenrettslige/rettslige gjeldsordninger og ettergivelse av fordringer som ikke anses mulig å inndrive på ikke oppsagte lån, til Skatteetaten (tidligere Statens innkrevingsentral). Utdanningsstøtteleven med forskrifter regulerer også behandling som gjøres av Skatteetaten. Behandlingsansvaret er delt og nærmere regulert i samarbeidsavtalene. Lånekassen utleverer nødvendige personopplysninger til Skatteetaten og deres underleverandører for at de skal være i stand til å utføre lovpålagte innkrevingsiltak. Lånekassen behandler personopplysninger ved forvaltningen av utdanningsstøtteordningene og tilbakebetalingen av utdanningsgjeld. Dette omfatter personopplysninger som er gitt av søkeren selv, eller som er hentet inn fra andre offentlige organer, private institusjoner, registre og læresteder i Norge eller fra myndigheter som forvalter studiestøtteordninger i utlandet.

Ut fra søkerens situasjon og om det gjelder støtte til vanlig videregående opplæring, støtte til høyere og annen utdanning eller spørsmål om lettelse i nedbetaling av utdanningslån, behandles det opplysninger om søkeren selv, og om søkers forsørgere, foreldre, søsken, ektefelle, samboer, verge, om barn av søkeren selv eller av ektefelle eller samboer, om søkers forsørger har samboer eller ektefelle som ikke er søkers forsørger, og om referanseperson som søkeren har familieinnvandring med etter utlendingsloven.

Behandlingen kan også omfatte opplysninger om personer i nærmeste familie som er uføre, har nedsatt funksjonsevne eller er eldre med stort pleiebehov.

Siden Lånekassen gir støtte til søkere som går i videregående utdanning, kan personer som sender inn søknad om støtte være 15 år og oppover. Personopplysninger om mindreårige behandles på samme måte som for søkere som er fylt 18 år, bortsett fra at personer med foreldreansvar for den mindreårige får kopi av vedtak og ellers personopplysninger om vedkommende i henhold til vergemålsloven og barneloven.

Personopplysninger fra søkerens historikk for støttetildeling i Lånekassen som er relevant i vurderingen av saken, behandles også. Det kan for eksempel være hvilke tidligere perioder søkeren har fått støtte eller betalingslettelse og hvilke ytelse eller lettelse som er gitt og

---

⁸ Utdanningsstøtteleven § 1

⁹ Utdanningsstøtteleven § 18

grunnlaget for dette, progresjon i utdanningen, forsinkelse og årsak til forsinkelsen i tidligere utdanning der det er gitt støtte fra Lånekassen og betalings- og innkrevingshistorikk.

Lånekassen behandler også opplysninger om helseforhold som omfattes av definisjonen av særlige kategorier av personopplysninger, jf. artikkel 9. I tillegg behandles opplysninger om straffedommer og lovovertridelser, jf. artikkel 10.

Lånekassen behandler personopplysninger utover ren saksbehandling av søknader om lån og stipend eller betalingslettelser. Dette gjelder ved etterkontroll av at innvilgede ytelser er berettiget, ved behandlingen av klagesaker, ved krav om tilbakebetaling av utdanningslån, utarbeidelse av årsoppgaver og lignende. Lånekassen behandler også personopplysninger for å effektivisere søknadsprosessen for søkerne i Lånekassens sikre, innloggede systemer. Endelig behandler Lånekassen personopplysninger for teknologisk utvikling og annen vitenskapelig forskning for å effektivisere og forbedre studiestøtteordningene.

I den ordinære saksbehandlingen av søknader om lån og stipend eller om lettelser i tilbakebetalingen behandles blant annet opplysninger om:

- hvilken utdanningsstøtte søkeren søker om (hva slags lån og/eller stipend)
- søker har opptak i en utdanning og rett til å gå opp til eksamen
- søkerens utdanningsopplegg
- lærested for elever/studenter eller lærebedrift og lærekontrakt for lærling
- søkeren har bestått eksamen og fullført grad
- betalte skolepenger til utenlandsk lærested (etterkontroll)
- endringer, fravær og avbrudd i utdanningen og årsak til avbruddet
- hvilken rett til opplæring søkeren har etter opplæringslova
- tidligere utdanning søkeren har gått på og/eller fått utdanningsstøtte til og forsinkelse i utdanningen
- søkeren har generell studiekompetanse, eller årsaker til at generelle studiekompetanse ikke er oppnådd, realkompetanse, fritak for fag
- folkeregisteradresse og adressehistorikk for søkeren selv og familiemedlemmer
- søkerens foreldre eller ektefelle har et tidsbegrenset opphold i utlandet
- søkeren bor med foreldre og når han eller hun eventuelt flyttet
- adresse ved lærestedet/postadresse og avstand eller reisetid mellom lærested og foreldres folkeregistrerte adresse
- søkeren bor i institusjon eller tilrettelagt botilbud med kost og losji dekket av det offentlige
- søkeren er forsørget av barnevernet, er i barnevernsinstitusjon eller bor i fosterhjem
- søkeren avtjener militærtjeneste
- hvem søkeren bor sammen med av forsørgere og ev. ny ektefelle/samboer, søsken og søkerens eller ektefelles eller samboers barn
- søkeren har delt bosted
- årsaker av personlig eller sosial karakter som gjør at søkeren ikke kan bo med foreldre
- statsborgerskap
- nåværende og tidligere oppholdsgrunnlag etter utlendingsloven for søker som er utenlandsk statsborger
- sivilstand for søkeren og søkerens forsørgere
- fødselsnummer for søkeren og for forsørgere, søsken, ektefelle/samboer, barn av søkeren eller ektefelle/samboer
- adopsjon av barn
- søkeren har forsørgere som har samboer/ny ektefelle som ikke er søkers forsørger
- foreldreansvar for søkeren
- dødsfall
- søkerens omsorgsarbeid for pleietrengende i nærmeste familie

- særlig tyngende sosiale forhold som fører til at søkeren ikke kan få tilskudd fra forsørgerne
- forsørgere har frivillig/tvungen/utenrettslig gjeldsordning
- forsørgere mangler bidragsevne
- søkeren skal oppholde seg i utlandet/hvilket land
- leiekontrakter, skjøte etc. (ved kontroll av at søkeren ikke bor sammen med foreldre)
- opptak, landkode, retur for søkere med støtte etter kvoteordningen
- søkeren har bodd i Norge i en sammenhengende periode på minst to år i løpet av de siste fem årene
- graviditet, termindato og fødselsdato
- sykdom og sykemelding, periode og grad av studieuførhet eller arbeidsuførhet
- sykdom hos egne barn under 12 år
- uførhet, uføregrad og dato for vedtak om uføretrygd
- nedsatt funksjonsevne
- soning i fengsel eller sikringsanstalt
- kontonummer til søker eller forsørgere/verge
- søkeren har tillitsverv i landsomfattende elev- eller studentorganisasjon eller i tilknytning til utdanningsinstitusjon eller studentsamskipnad
- søkerens praksis i frivillig rettshjelpstiltak
- studentstipend fra forskningsrådet
- skattefastsettingsopplysninger for søkeren selv, ektefelle/samboer og forsørger
- søkerens økonomiske situasjon ved gjeldsordning eller uerholdelighet
- erstatnings- eller forsikringsutbetaling som følge av kritisk sykdom eller personskaade på søkeren, ektefelle, forsørger
- brutto månedsinntekt for søkeren og ektefelle/samboer
- søkerens ektefelle har særreie
- søkerens ektefelle/samboer mottar foreldrepenger, periode og gradering
- inntekt for søker, ektefelle/samboer og forsørgere fra a-ordningen
- gjennomsnittlig månedsinntekt
- at formue for søker/søkers søsken/søkers barn forvaltes av fylkesmannen
- søkerens estimering av egen årsinntekt eller ektefelle/samboers forventede årsinntekt
- søkeren mottar andre ytelser fra det offentlige i form av stønader, trygd, pensjon, statlig eller kommunal bostøtte eller formuesverdi og vurdering av behov for trygdefinansiert bil
- søkeren mottar stønader fra Erasmus+, Norad, mfl., skolepenger fra andre eller ytelser fra andre norsk eller utenlandske offentlige støtteordninger
- arbeidsledighet, arbeidsforhold, yrkesaktivitet, stillingsprosent, arbeidsgivers virksomhets navn, kommunenummer for arbeidsgiver, virksomhetsnummer for arbeidsgiver, arbeidsledighet med periode

Dette er opplysninger som det kan være nødvendig å behandle for å vurdere om søkeren eller låntakeren har rettigheter eller plikter etter regelverket om lån og stipend. I mange saker er det et fåtall av opplysningene som behandles, mens det i andre saker er nødvendig å behandle flere.

Særskilt om automatiserte avgjørelser i Lånekassen

Lånekassen benytter både helt og delvis automatisert saksbehandling for lån og stipend til utdanning og for saksbehandling knyttet til tilbakebetaling av utdanningslån.

Automatiseringsarbeidet er i tråd med Digitaliseringsrundskrivet som forutsetter systematisk digitaliserings- og effektiviseringsarbeid i det offentlige.

Lånekassen behandler de fleste søknadene om utdanningsstøtte automatisk på grunnlag av de opplysningene som oppgis i søknaden, og opplysninger som hentes inn fra andre. I 2018

ble 73 prosent av søknadene om lån og stipend og 88 prosent av søknadene om betalingsutsettelse behandlet helautomatisk.

Lånekassen bruker i dag regelmotor til å vurdere om opplysningene gitt av søkeren eller innhentet fra tredjeparter gir søkeren rett til støtte. Regelmotoren avgjør om søkeren har rett til lån eller stipend, beregner støttebeløpet, lager utbetalingsplan og oppretter vedtaket til søkeren. Dersom søkeren ikke har krav på støtte, eller ikke får så mye støtte som det er søkt om, vil systemet i noen tilfeller avslå søknaden helt eller delvis. I andre tilfeller vil systemet gi beskjed om at en saksbehandler må se nærmere på saken. Da blir søknaden lagt inn i behandlingsskøen, med en forklaring på hvorfor søknaden ikke ble avgjort av systemet. Adgangen til automatisert behandling og til å hente inn opplysninger fra tredjeparter er avgjørende for effektiv forvaltning av utdanningsstøtteordningene.

Mange avgjørelser som treffes etter regelverket om utdanningsstøtte er basert på klare, forhåndsdefinerte kriterier, som for eksempel faste grenser for forsørgeres inntekt ved behovsprøving av stipend til elever i videregående skole. Slike saker er godt egnet for automatisk behandling, noe som gir både økt effektivitet og bedre ressursutnyttelse. Automatisering bidrar også til økt likebehandling og kortere saksbehandlingstid for søkerne. Lånekassen har som målsetning å øke automatiseringen av avgjørelser.

Særlig om utredning, analyse, utvikling og test i Lånekassen

I tillegg til saksbehandling er Lånekassen også pålagt andre forvaltningsoppgaver som innebærer behandling av personopplysninger. Lånekassen utarbeider statistikk, og foretar utredninger og analyser for å vurdere og foreslå endringer i utdanningsstøtteregelverket, samt for å evaluere eksisterende ordninger.

Den norske staten bruker om lag 13,8 milliarder kroner årlig på utdanningsstøtteordningene. For å sikre oppfyllelsen av utdanningsstøtteordningens samfunnsmessige formål om å gi like muligheter til utdanning og om tilgang på kompetent arbeidskraft, og for å kunne benytte utdanningsstøtteordningene på best mulig måte som et utdanningspolitisk virkemiddel, må utdanningsstøtteordningene jevnlig evalueres og mulige endringer må utredes. Utredninger skal legge et godt grunnlag for beslutninger om endringer gjennom å blant annet identifisere alternative tiltak og utrede og vurdere virkningene av aktuelle tiltak, jf. Instruks om utredning av statlige tiltak (utredningsinstruksen). Evalueringer gjennomføres for å få informasjon om effektivitet, måloppnåelse og resultater for å finne ut om lover og andre reguleringer virker etter hensikten, jf. Reglement for økonomistyring i staten § 16. Datagrunnlaget for slike utredninger og evalueringer bygger blant annet på personopplysninger, men utredningene/evalueringene gjennomføres for å avklare virkninger av utdanningsstøtteordningene på et overordnet nivå.

Personopplysninger behandles også i utvikling og test av IT-systemer. Lånekassens saksbehandlingssystemer utvikles kontinuerlig, både når eksisterende systemer må byttes ut, når Lånekassen pålegges nye oppgaver, og for å følge opp endringer i regelverk. Alle endringer i IT-systemer må testes underveis i utviklingen og før de kan tas i bruk. Med utvikling menes i denne sammenheng det å lage eller oppgradere et IT-system som skal brukes i forvaltningen av ordningene. Med test menes det å foreta kontroll av at IT-systemet fungerer slik det skal, både underveis i utviklingen og før systemet settes i produksjon. Utvikling og testing av IT-systemer kan foregå med opplysninger som ikke identifiserer enkeltpersoner (anonyme eller fiktive/syntetiske opplysninger) eller med opplysninger om identifiserte eller identifiserbare subjekter. Test og utvikling kan også foregå med

pseudonymiserte opplysninger, som innebærer å aidentifisere personopplysninger slik at de ikke kan knyttes til en bestemt person uten bruk av tilleggsopplysninger (for eksempel en koblingsnøkkel) som lagres adskilt og tilstrekkelig sikkert. Pseudonymiserte personopplysninger er ikke anonyme.

Lånekassen benytter i dag i all hovedsak pseudonymiserte eller fiktive opplysninger ved oppgradering og testing av sine IT-systemer. Lånekassen deltar imidlertid i et bredt, tverretattlig samarbeid for å etablere fiktive data som i fremtiden kan erstatte bruk av personopplysninger til test og utviklingsformål, og som skal kunne benyttes på tvers av etatene. Dette er et omfattende arbeid som vil ta noe tid.

Lånekassens innhenting av opplysninger fra andre

Lånekassen arbeider for å utvikle ordninger og forvaltning i tråd med ambisjonen for gjeldende digitaliseringspolitikk, slik denne er formulert blant annet i Digital Agenda. Lånekassen har allerede lang erfaring med bruk av data fra tredjepart i forvaltning av utdanningsstøtteordningene. Gjenbruk av data har vært og er et sentralt virkemiddel for modernisering i Lånekassen, og er en forutsetning for å gi kundene gode digitale tjenester. Lånekassen har som målsetting at søker eller låntaker i minst mulig grad selv skal sende inn dokumentasjon, og at effektiviteten gjennom automatisert behandling og bruken av digitale tjenester skal økes.

Lov om utdanningsstøtte § 23 regulerer Lånekassens innhenting av opplysninger fra andre enn søker eller låntaker selv. Lovhjemmelen med tilhørende forskrift om Lånekassens innhenting av opplysninger fra andre gir konkrete og detaljerte regler om hvilke opplysninger som kan hentes inn for de ulike persongruppene, og fra hvilke kilder. Dette omtales nærmere i punkt 3.10.

Lånekassens behandling av søknader om lån og stipend eller om lettelser i tilbakebetalingen er i dag i stor grad basert på opplysninger som er innhentet fra andre enn søkeren selv.

Dette har flere fordeler:

- Bedre kvalitet i opplysningene. Et eksempel er innhenting av opplysninger om periode med registrert arbeidsledighet fra NAV i forbindelse med søknad om sletting av renter. Det kan være vanskelig for låntaker å sende inn riktig og fullstendig dokumentasjon. Lånekassen henter inn opplysninger om relevant periode fra NAV, noe som i mange tilfeller bedrer kvaliteten og sikrer rettigheter for låntaker.
- Opplysningene vil oftere være mer korrekte, oppdaterte og fullstendige.
- Lånekassen kan sikre at de mottar de data som er relevante i søknadsbehandlingen og at det ikke mottas overskuddsinformasjon. Lånekassen erfarer i dag at søkere sender inn mer informasjon enn Lånekassen har bruk for i sin saksbehandling, også særlige kategorier av personopplysninger om seg selv eller om andre.
- Saksbehandlingen blir mer effektiv, da den i større grad kan automatiseres.
- Færre saksbehandlere får se personopplysninger.

Samtidig har slik omfattende innhenting og behandling personvernkonsekvenser. Den enkeltes interesse i selv å ha kontroll på hva det offentlige bruker av opplysninger om ham eller henne er sentral. Det er også viktig at den enkelte er orientert om bruken av informasjon som kan få konsekvenser for ham eller henne. Den enkeltes interesse av at opplysningene er så korrekte og fullstendige som mulig, styrker betydningen av å være kjent med hvilke opplysninger som brukes. Samtidig er det gode argumenter for å gjenbruke personopplysninger, for eksempel praktiske hensyn for den enkelte og ulike effektivitetshensyn.

Lånekassen gir generell informasjon om behandling av personopplysninger, formål for innhenting og utlevering i nettsøknader og i vedtak eller brev, samt på Lånekassens nettsider. I nettsøknader gis det generell informasjon om at Lånekassen behandler personopplysninger, formålet med behandlingen, rett til innsyn og til å rette feil, om utlevering til andre myndigheter og til dem som behandler personopplysninger på vegne av Lånekassen. I noen vedtak vil saksbehandlingssystemet automatisk legge inn hvor informasjonen som er lagt til grunn er hentet fra. I tillegg gis det informasjon om innhenting og annen behandling av personopplysninger osv. dersom søker eller låntaker tar kontakt med Lånekassen.

Generelt grunnlag for behandling av personopplysninger

Bakgrunn

Som omtalt over behandler Lånekassen ulike typer personopplysninger for å utføre sine oppgaver. Enkelte av opplysningene som behandles, er såkalte særlige kategorier av personopplysninger som nevnt i forordningens artikkel 9 nr. 1, i hovedsak helseopplysninger, og opplysninger som er omfattet av artikkel 10, nærmere bestemt opplysninger om soning.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår en generell lovhjemmel for Lånekassens behandling av personopplysninger. Departementet mener det er nødvendig å tydeliggjøre det rettslige grunnlaget for behandlingen (behandlingsgrunnlaget).

Behandlingsgrunnlaget vil angi rammene for Lånekassens adgang til behandling av personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10. Det foreslås at det skal være adgang til slik behandling når dette er nødvendig for å kontrollere om vilkår for rettigheter eller plikter etter utdanningsstøtteleven med forskrifter er oppfylt. Bestemmelsen skal tydeliggjøre at Lånekassen har det behandlingsgrunnlag som kreves etter forordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e, jf. artikkel 6 nr. 3, og etter artikkel 9 nr. 2 bokstav g. Grunnlaget vil dekke både de opplysningene Lånekassen henter inn fra søker og låntaker selv og fra andre, og personopplysninger som oppstår gjennom Lånekassens behandlinger og vedtak.

Det understrekes at personvernforordningens grunnprinsipper gjelder. Dette gjelder blant annet kravet til at opplysningene skal behandles for et bestemt formål, at opplysningene skal være nødvendige for at forvaltningsorganet skal utøve oppgaver det er pålagt, at opplysningene skal være riktige mv.

Lånekassens behandling av personopplysninger er en forutsetning for å gi enkeltpersoner de rettigheter de har etter utdanningsstøttereguleringen. Personvernforordningen og forslaget til lovbestemmelse avgrenser behandlingen til det som er nødvendig for å kontrollere om rettigheter eller plikter foreligger, se nærmere om dette i punkt 3.6.3. Behandling av personopplysninger som er nødvendig for å kontrollere om vilkår for rettigheter og plikter er oppfylt, må anses som forholdsmessig. Sikker håndtering av personopplysninger i samsvar med forordningens krav, taushetsplikt, tilgangskontroll og andre tiltak for å sikre personopplysningene medfører at risikoen for den registrertes rettigheter og friheter ikke anses som høy.

Det anses ikke som aktuelt å legge til rette for samtykke som behandlingsgrunnlag. En søker vil ikke ha mulighet til å få oppfylt sine rettigheter etter utdanningsstøtteordningene uten et

slikt samtykke, og samtykket ville dermed ikke vært reelt og frivillig. Det ville ikke være mulig å vurdere søkerens rettigheter og plikter uten slikt samtykke, og søker ville dermed ikke få oppfylt sine rettigheter.

Forslaget om en generell hjemmel for behandling av personopplysninger medfører ikke større konsekvenser for personvernet enn det som følger av gjeldende rett, fordi Lånekassen ikke gis utvidet mulighet til å behandle personopplysninger. Et klart rettslig grunnlag vil imidlertid bidra til økt åpenhet og forutsigbarhet for de registrerte.

I tillegg til den generelle hjemmelen for behandling av personopplysninger, foreslår departementet å videreføre den særskilte hjemmelen for Lånekassens innhenting av opplysninger fra andre enn søker og låntaker selv. Det foreslås å presisere i den generelle hjemmelen at innhenting av personopplysninger fra andre må ha grunnlag i den særskilte bestemmelsen om dette som er foreslått i § 21. Se omtale av denne og forslag til endringer under i punkt 3.10. Se forslaget til generell hjemmel for behandling i § 20 første ledd.

Nærmere om nødvendighetskravet

Forslaget er begrenset til behandling av personopplysninger som er nødvendig for å vurdere om vilkår for rettigheter eller plikter etter lov om utdanningsstøtte med forskrifter er oppfylt. At behandlingen skal være nødvendig, følger av forordningens artikkel 6 nr. 1 bokstav e. Den stiller vilkår om at behandlingen må være nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt. Prinsippet om dataminimering i forordningens artikkel 5 nr. 1 bokstav c innebærer også et krav om at opplysningene må være nødvendige for de formålene de behandles for.

Dette kravet innebærer blant annet at det ikke skal behandles flere opplysninger enn det som trengs for formålene. Behandlingen må være nødvendig for å vurdere om vilkår for rettigheter eller plikter etter lov om utdanningsstøtte med forskrifter er oppfylt.

Det er de enkelte vilkår for rett til lån og stipend eller til betalingslettelser som bestemmer hvilke opplysninger som er nødvendige for å vurdere om vilkår for en rett eller plikt er oppfylt. Som eksempel kan nevnes at for vurdering av om en søker har rett til sykestipend, må Lånekassen ha dokumentasjon på at vedkommende er minst 50 prosent studieufør på grunn av sykdom i en del av støtteperioden. For vurdering av om en låntaker har rett til ettergivelse av utdanningslån på grunn av uførhet, må Lånekassen ha dokumentasjon på at låntakeren er minst 50 prosent ufør. Det er imidlertid ikke nødvendig at Lånekassen behandler opplysninger om sykdommens art eller årsaken til uførheten.

Formuleringen dekker behandling av enkeltsaker etter forskrift om utdanningsstøtte og forskrift om tilbakebetaling av utdanningsstøtte. Slik behandling gjøres på bakgrunn av konkrete søknader om lån og stipend fra elever og studenter, og om lettelser i tilbakebetalingen av utdanningslånet fra personer som er i gang med tilbakebetalingen av lånet. Utdanningsstøtteordningen er imidlertid utformet slik at det også i mange tilfeller er nødvendig å behandle personopplysninger uten at dette er på direkte oppfordring fra en søker eller låntaker i form av en søknad. Lån og stipend til høyere utdanning m.m. gis som lån, og deler av lånet kan gjøres om til stipend etter hvert som eksamen er avlagt eller en grad er oppnådd. Slik omgjøring kan også gjøres for perioder med støtte lenger bakover i tid som søkeren ikke har fått full omgjøring for, dersom vedkommende tar eksamen senere. For å gi søkeren slike rettigheter må Lånekassen behandle opplysninger om faglig progresjon også uten at det foreligger en konkret søknad. En forutsetning for omgjøringen er også at

søker ikke har inntekt og formue over visse grenser. Dette blir kontrollert når skattelikningen for perioden det er gitt støtte foreligger.

Kontrollen av rettigheter etter utdanningsstøtteordningen kan dermed ikke knyttes kun til konkrete søknader, da det kan være nødvendig å behandle personopplysninger for å avklare slike rettigheter i en lang periode etter den opprinnelige søknaden og uten at en støttemottaker selv tar initiativ til dette. Dette kan også være nødvendig å gjøre ut over den perioden vedkommende mottar lån eller stipend fra Lånekassen, og i noen tilfeller også etter at utdanningslån er tilbakebetalt.

I noen tilfeller er det nødvendig å foreta en etterkontroll av tidligere vedtak. Oppfyllelse av enkelte vilkår er vanskelig å dokumentere på forhånd, og vanskelig å kontrollere gjennom opplysninger som hentes inn fra andre. Dette gjelder særlig for utdanningsstipend til studenter i høyere utdanning m.m., som har som vilkår at søkeren ikke bor sammen med foreldrene. Studenter plikter ikke å melde flytting til studiestedet til Folkeregisteret, og det finnes heller ikke andre registre som gir korrekte opplysninger om studenters bosted. Når en student søker om lån og stipend til utdanning, skal vedkommende selv opplyse om han eller hun skal bo sammen med foreldrene i studieåret. Lånekassen gjennomfører årlige etterkontroller av disse opplysningene, gjennom å velge ut et antall mottakere til kontroll. Disse må sende inn dokumentasjon på at vedkommende faktisk har bodd borte slik det ble opplyst i søknaden. Slik etterkontroll av opplysninger fra søkeren for å kontrollere om vilkårene for en ytelse faktisk var til stede, anses som nødvendig for å vurdere om vilkår for rettigheter eller plikter etter lov om utdanningsstøtte med forskrifter er oppfylt.

Formuleringen dekker også behandling av personopplysninger i klagesaker og vurdering av omgjøring av vedtak etter vanlige forvaltningsrettslige regler. Også slike behandlinger er nødvendige for å vurdere om vilkår for rettigheter eller plikter etter lov om utdanningsstøtte med forskrifter er oppfylt.

Nærmere om hvem det kan behandles personopplysninger om

Det foreslåtte behandlingsgrunnlaget i § 20 første ledd regulerer ikke direkte hvem Lånekassen kan behandle personopplysninger om. De personopplysningene Lånekassen behandler, er opplysninger som er sendt inn av søker og låntaker selv, opplysninger som er hentet inn om søker og låntaker og andre med grunnlag i bestemmelsen om innhenting av opplysninger, samt de personopplysninger som Lånekassen selv produserer. Det siste vil for eksempel være opplysninger om hvor mye lån og stipend en person har fått, hvor mye utdanningsgjeld han eller hun har, opplysninger om nedbetaling og mislighold av betalingsplikter osv.

Det vil være de fastsatte vilkårene for rettigheter og plikter som setter grensene for hvilke personer det kan behandles personopplysninger om. I hovedsak vil dette være opplysninger om søkeren eller låntakeren selv, men også opplysninger om andre må behandles når dette er fastsatt i vilkårene for rettigheten eller plikten. Innhenting av opplysninger fra andre enn søker og låntaker selv vil være regulert i den særskilte bestemmelsen om innhenting av opplysninger, se punkt 3.10 og forslag til § 21.

Siden de konkrete vilkårene for de ulike ytelsene og rettighetene avgrenser hvilke personopplysninger Lånekassen kan behandle, mener departementet det ikke er nødvendig å regulere dette uttrykkelig i § 20 første ledd.

Automatisert behandling

Bakgrunn

Som beskrevet over i punkt 3.3 benytter Lånekassen både helt og delvis automatisert saksbehandling. Departementet mener det bør fastsettes en hjemmel i lov for Lånekassens adgang til å treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling av personopplysninger.

Automatisering av beslutningsprosesser i Lånekassen er helt nødvendig for forvaltningen av utdanningsstøtteordningene, og har i mange år gitt store effektivitetsgevinster.

Automatisering kan også bidra til økt likebehandling og gi konsistent gjennomføring av regelverket.

Behandling av personopplysninger ved helautomatiserte avgjørelser er regulert i personvernforordningen artikkel 22. Den enkelte har i utgangspunktet rett til å ikke være gjenstand for avgjørelser som utelukkende baserer seg på automatisert saksbehandling, og som har rettsvirkning for eller på tilsvarende måte i betydelig grad påvirker vedkommende, med mindre en av unntaksbestemmelsene kommer til anvendelse, jf. artikkel 22 nr. 1 og 2. Delvis automatiserte avgjørelser omfattes ikke. Avgjørelsen må ha "rettsvirkning" eller "på tilsvarende måte betydelig påvirke" den enkelte/registrerte. Et enkeltvedtak vil ha slik virkning for den enkelte.

For at helautomatiserte avgjørelser som har rettsvirkninger eller på annen tilsvarende måte betydelig påvirker den registrerte skal være tillatt, stiller personvernforordningen artikkel 22 nr. 2 bokstav b krav om at det fastsettes egnede tiltak for å verne den registrertes rettigheter, friheter og berettigede interesser.

Automatiserte avgjørelser kan etter forordningen ikke bygge på særlige kategorier av personopplysninger med mindre behandlingen er nødvendig av hensyn til «viktige allmenne interesser» etter artikkel 9 nr. 2 bokstav g, jf. artikkel 22 nr. 4, og det er innført egnede og særlige tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter, friheter og berettigede interesser.

Departementet legger til grunn at effektiv saksbehandling i Lånekassen omfattes av «viktige allmenne interesser». Der det tas i bruk automatiserte avgjørelser som innebærer bruk av særlige kategorier personopplysninger må det kunne godtgjøres at behandlingen er «nødvendig av hensyn til viktige allmenne interesser», og at behandlingen er forholdsmessig ut ifra formålet med behandlingen.

Forvaltningslovens regler om veiledningsplikt, kontradiksjon, innsyn, begrunnelse og klage må i utgangspunktet anses å være et vesentlig bidrag til å oppfylle forordningens krav om egnede tiltak. Garantiene i forvaltningsloven er minimumsgarantier, og i tillegg kan det derfor måtte kreves andre tiltak som er egnet til å redusere den økte risiko en automatisert behandling anses å medføre. Utformingen av tiltakene må være basert på en konkret vurdering av den aktuelle behandlingen.

Det forutsettes at det må foreligge tilstrekkelige kvalitetssikringsmekanismer for å sikre at opplysninger som ligger til grunn for avgjørelsen er riktige og dekkende. Hva som kreves av egnede tiltak, må vurderes i lys av betydningen som behandlingen har for den enkelte, holdt opp imot samfunnets og forvaltningens behov.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår at det gis en uttrykkelig hjemmel i lov om utdanningsstøtte som tillater at det tas avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling av personopplysninger. Den automatiserte avgjørelsen kan være både enkeltvedtak og andre beslutninger som «i betydelig grad påvirker» den registrerte. Avgjørelsen må bygge på bestemmelser som er egnet for automatisert behandling, og behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling. Behandlingen må være forenlig med retten til vern av personopplysninger.

Departementet foreslår videre at særlige kategorier av personopplysninger etter personvernforordningen artikkel 9 nr. 1, som blant annet helseopplysninger, kan inngå i avgjørelsen. Dette forutsetter at det innføres egnede tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser i den konkrete behandlingen.

Kravet om at avgjørelsen må bygge på bestemmelser som er egnet for automatisert behandling innebærer at de aktuelle bestemmelsene i hovedsak vil være objektive vilkår som ikke krever skjønnsutøvelse eller andre vurderinger. Bestemmelser som er objektive og ikke inneholder rom for skjønn eller vurderinger, vil være egnet for helautomatisering. I den grad det finnes regler som er skjønnspregede, vil de bare kunne bli gjenstand for automatisering dersom de lar seg operasjonalisere og avgjørelsen dermed er utvilsom. Kravet om forsvarlighet innebærer også at avgjørelsene skal la seg forklare og begrunne i samsvar med forvaltningsrettslige regler og prinsipper.

Departementet mener at disse tiltakene er tilstrekkelige for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter, friheter og berettigede interesser.

Rettigheter til lån og stipend og i forbindelse med nedbetaling av utdanningslån er i all hovedsak basert på objektive og klare vilkår, men det kan ikke ses bort fra at det i fremtiden kan være aktuelt å benytte kunstig intelligens og maskinlæring for avgjørelser under utdanningsstøtteordningen. Departementet mener at dette krever nærmere vurdering, blant annet av om rammene for slik behandling bør gå tydelig fram av konkrete bestemmelser om dette. Slike bestemmelser kan fastsettes i forskrift, se punkt 3.9.

Se lovforslaget § 20 andre ledd.

Viderebehandling av personopplysninger

Formålsbegrensning

Forordningens artikkel 5 nr. 1 bokstav b bestemmer at personopplysninger skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål (prinsippet om formålsbegrensning). Videre slår bestemmelsen fast at opplysningene ikke kan viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene. Forordningen artikkel 6 nr. 4 bokstav a til e viser til en skjønnsmessig vurdering av om ny bruk av opplysningene er forenlig eller ikke med den opprinnelige behandlingen. Dersom det nye formålet er forenlig med det opprinnelige formålet, vil det ikke være behov for et nytt behandlingsgrunnlag eller supplerende rettsgrunnlag for det nye formålet. Viderebehandling til uforenlige formål er lovlig dersom det foreligger særskilt hjemmel i lov eller samtykke fra den registrerte, jf. artikkel 6 nr. 4. Det stilles videre krav om at bestemmelser som åpner for viderebehandling for uforenlige formål, må være nødvendige og forholdsmessige.

Viderebehandling for arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål skal ikke anses som uforenlig med de opprinnelige formålene med behandlingen, jf. artikkel 5 nr. 1 bokstav b.

Opplysningene som Lånekassen innhenter, skal i utgangspunktet brukes til å vurdere om en søker eller låntaker har rettigheter etter plikter etter utdanningsstøttereguleringen, inkludert etterkontroller og behandling av klagesaker eller saker om omgjøring av vedtak.

Personvernforordningen artikkel 6 nr. 4 inneholder flere momenter som skal vektlegges ved vurderingen av om det nye formålet er forenlig med det opprinnelige. Det skal foretas en konkret vurdering av om behandlingen er forenlig med det formålet opplysningene opprinnelig ble innhentet for. Det skal legges vekt på:

- enhver forbindelse mellom formålene som personopplysningene er blitt samlet inn for, og formålene med viderebehandlingen,
- i hvilken sammenheng personopplysningene er blitt samlet inn, særlig med hensyn til forholdet mellom de registrerte og den behandlingsansvarlige,
- personopplysningenes art, især om det er tale om særlige kategorier av personopplysninger etter artikkel 9 eller personopplysninger om straffedommer og lovovertridelser etter artikkel 10,
- de mulige konsekvensene av viderebehandlingen for de registrerte,
- om det foreligger nødvendige garantier, som kan omfatte kryptering eller pseudonymisering.

Utredningsinstruksen (fastsatt ved kgl.res. 19. februar 2016 med hjemmel i instruksjonsmyndigheten) og reglementet for økonomistyring i staten pålegger offentlige myndigheter å utrede alternativer til og konsekvenser av ulike bruk av statlige midler. Utredning og evaluering er oppgaver som er pålagt offentlige myndigheter gjennom instruks og reglement, og som myndighetene dermed ikke kan velge å la være å gjennomføre. Lånekassen har en forvaltningsmessig plikt til å gjennomføre utredninger og evalueringer på instruks fra departementet. Personopplysninger kan lovlig viderebehandles til enkelte nye formål som er definert i personopplysningsloven § 8, nemlig til «...arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål», jf. forordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav b.

Utvikling og test av IT-systemer er en forutsetning for at Lånekassen skal kunne utføre sine oppgaver. Dersom dette ikke gjøres på en tilfredsstillende måte, vil ikke Lånekassen kunne behandle saker korrekt, og rettigheter og plikter vil ikke bli ivaretatt. Det er dermed en viss forbindelse mellom det opprinnelige formålet om å vurdere rettigheter og plikter etter utdanningsstøttereguleringen og det å utvikle og teste Lånekassens IT-systemer. Bruk av personopplysninger for å gi tilpasset informasjon om mulige rettigheter og plikter har også en viss forbindelse med det opprinnelige formålet med behandling av personopplysningene.

Departementet går ikke her inn i spørsmålet om noen av disse behandlingene kan anses som forenlige med det opprinnelige formålet med behandlingen av personopplysningene, eller om det finnes andre supplerende rettsgrunnlag for viderebehandlingen. Det er tilstrekkelig å slå fast at det er et behov for å klargjøre det rettslige grunnlaget for behandling av personopplysninger til utredning og evaluering i samsvar med utredningsinstruksen og

økonomireglementet for staten, til utvikling og test av IT-systemer, og til bruk for tilpasset informasjon til enkeltpersoner.

Utvikling og test

Bakgrunn

Lånekassen tester og utvikler sine IT-systemer kontinuerlig. Hovedbildet er at Lånekassen benytter både pseudonymiserte og fiktive data til slike formål. I noen grad benytter imidlertid Lånekassen også opplysninger om identifiserte personer til både utvikling og test.

Hensiktsmessig utvikling og tilstrekkelig testing av IT-systemer forutsetter at det foreligger data som gir et representativt bilde av virkeligheten. Det er ikke mulig å utføre disse oppgavene uten å ha et treffsikkert datagrunnlag som systemene kan utvikles på bakgrunn av, og som systemene kan testes mot.

Slik situasjonen er i dag, har ikke Lånekassen utviklet tilstrekkelig store eller representative, fiktive datasett som kan være en fullgod erstatning for pseudonymiserte eller reelle personopplysninger til all utvikling og test, og de har heller ikke tilgang til slike utviklet av andre. Det finnes heller ikke en tilfredsstillende løsning for anonymisering av personopplysninger til slik bruk. Det vil påløpe betydelige kostnader dersom Lånekassen skal utvikle komplette sett med testopplysninger. Dette vil også føre til at nødvendig utviklings- og testarbeid må utsettes ettersom det er tid- og ressurskrevende å lage testopplysninger med tilstrekkelig kvalitet. I noen tilfeller er det umulig å gjennomføre fullgod utvikling og testing uten å bruke personopplysninger.

Departementets vurderinger og forslag

Det er ønskelig at Lånekassen i størst mulig grad benytter anonyme eller fiktive opplysninger i arbeidet med utvikling og test av IT-systemer.

Det er imidlertid ikke realistisk å etablere et testmiljø som er fullstendig anonymisert.

Anonymisering krever at hver enkelt personopplysning må endres for å være sikker på at det er umulig å finne tilbake til hvem opplysningene gjelder. Beveger man seg så langt fra reelle data, vil man miste nødvendige egenskaper i populasjonen som er nødvendig for å gjøre god test.

Slik situasjonen er i dag, er det heller ikke mulig eller det er svært ressurskrevende for Lånekassen å bruke fiktive opplysninger for å gjennomføre all utvikling og test av IT-systemer. Et fullstendig syntetisk datagrunnlag for utvikling og test er svært ressurskrevende både i etablering og forvaltning. Et nøyaktig arbeid med utvikling og test er en forutsetning for at Lånekassen skal kunne utføre sine oppgaver. At Lånekassens systemer fungerer slik de skal, har stor betydning for svært mange personer, og konsekvensene av feil er betydelige. Inntil det foreligger syntetiske data med tilfredsstillende kvalitet, er det derfor nødvendig at Lånekassen på visse vilkår kan bruke personopplysninger til disse oppgavene.

Konsekvensene for den registrerte er at personopplysninger brukes til en oppgave som ikke er synlig, og som den registrerte i de fleste tilfeller ikke vil være klar over at foregår.

Behandlingen vil ikke ha konsekvenser for den enkeltes rettigheter eller plikter eller videre kundeforhold i Lånekassen. Det er uheldig at personopplysninger brukes i prosesser som den registrerte ikke er kjent med, selv om behandlingen ikke har direkte konsekvenser for den enkelte ut over dette. Personvern hensyn taler for at det bør være klart for de registrerte

hvordan personopplysningene deres blir brukt, noe som også kommer til uttrykk i forordningens artikkel 5 bokstav a (prinsippet om åpenhet). Viderebehandlingen av personopplysninger til utvikling og test har etter departementets vurdering begrensede konsekvenser for de registrerte, men det er likevel ikke heldig at slik behandling ikke er synliggjort.

Et klart rettslig grunnlag for bruk av personopplysninger til utvikling og test av IT-systemer bidrar til åpenhet og forutsigbarhet for den registrerte.

Personvernforordningen artikkel 9 har egne regler om særlige kategorier av personopplysninger. Det følger av artikkel 9 at det er forbudt å behandle personopplysninger som omfattes av de særlige kategoriene, med mindre det foreligger et unntak etter artikkel 9 nr. 2 bokstav a til h.

Forordningen artikkel 9 nr. 2 bokstav g åpner for behandling av særlige kategorier av personopplysninger når dette er nødvendig av hensyn til «viktige allmenne interesser», på grunnlag av unionsretten eller nasjonal rett som skal stå i et rimelig forhold til det mål som søkes oppnådd, være forenlig med det vesentligste innholdet i retten til vern av personopplysninger og sikre egnede og særlige tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser.

Det vil være nødvendig å behandle personopplysninger som er omfattet av forordningens artikkel 9 ved utvikling og testing av IT-systemer. Også deler av systemet som behandler denne typen opplysninger må utvikles og testes. Departementet mener denne behandlingen er omfattet av artikkel 9 nr. 2 bokstav g, fordi den er nødvendig av hensyn til viktige allmenne interesser. Uten slik utvikling og test kan ikke Lånekassen utføre sine oppgaver på en måte som sikrer den enkeltes rettigheter og plikter etter utdanningsstøtteleven med forskrifter.

Forordningen stiller krav om «egne og særlige tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser». Det er ikke klart hva som ligger i kravene til slike tiltak. Opplysningene vil være underlagt forvaltningsmessig taushetsplikt, og de vil være sikret i tråd med kravene til personopplysningssikkerhet. Prinsippet om dataminimering medfører at det kun er de nødvendige opplysningene som brukes, for eksempel periode for sykmelding, og ikke årsaken til sykmeldingen. Systemene er også underlagt tilgangskontroll, slik at kun personer med tjenstlig behov vil ha tilgang. I den grad det er mulig, skal opplysningene også pseudonymiseres. Lånekassen har også retningslinjer som setter rammer for bruken av personopplysninger. Dette er konkretisert i prosedyrer for behandling av personopplysninger og protokollføring, og prosedyrer for varsling av eventuelle personvernbrudd. Dersom behandlingen kan medføre høy risiko for den registrerte er det også etablert et rammeverk for vurdering av personvernkonsekvenser. Disse retningslinjene skal videreutvikles slik at de gir klare retningslinjer for bruken av personopplysninger i utvikling og test.

Departementet foreslår på bakgrunn av dette en ny bestemmelse som fastslår at Lånekassen kan bruke personopplysninger, herunder særlige kategorier av personopplysninger, til utvikling og test av IT-systemer. Adgangen begrenses til situasjoner der det er umulig eller uforholdsmessig vanskelig å bruke anonyme eller fiktive opplysninger. Utgangspunktet skal fremdeles være at anonyme eller fiktive data skal brukes der det er mulig. Se lovforslaget § 20 tredje ledd.

Utredning og evaluering

Bakgrunn

Som omtalt over i punkt 3.4 er det en sentral del av Lånekassens virksomhet å utrede og evaluere ulike sider ved utdanningsstøtteordningene. Dette er kjerneoppgaver for å sikre at departementet og Stortinget har nødvendig og korrekt beslutningsgrunnlag ved justeringer i ordningene. For å kunne oppfylle delegerte forvaltningsoppgaver knyttet til kunnskapsoppbygging om utdanningsstøtteordningene, og til oppfyllelse av digitaliseringsstrategier i staten og utvikling av kunstig intelligens, benytter Lånekassen personopplysninger.

Det finnes per i dag ingen løsning for å syntetisere opplysninger på en slik måte at de vil kunne erstatte personopplysninger i utredning og evaluering. Avhengig av analysen som skal gjennomføres, vil anonymiserte eller pseudonymiserte opplysninger kunne benyttes.

Lånekassen arbeider med å lage retningslinjer for arbeidet med å utrede og evaluere ulike sider ved støtteordningene. Retningslinjene skal ivareta kravene til informasjonssikkerhet og garantier mot at opplysninger kommer på avveie, herunder at arbeidet dersom det er mulig, skal foregå med opplysninger som ikke kan identifisere de registrerte. Lånekassen har også tiltak for å minske inngrepet i personvernet, for eksempel ved å pseudonymisere opplysningene og gjennom datakryptering.

Personopplysninger i utredninger og evalueringer er sikret på samme måte som produksjonsdata. Dette innebærer blant annet forebyggende tiltak som tilgangsstyring etter tjenstlig behov og kryptering av opplysningene ved lagring og forsendelse. Det er også etablert mekanismer for å avdekke forsøk på innbrudd og forsøk på tyveri av data.

Departementets vurderinger og forslag

Det hadde vært ønskelig at Lånekassen kunne benytte anonyme eller fiktive opplysninger i arbeidet med utredning og evaluering av støtteordningene, men departementet registrerer at dette ikke er mulig i dagens situasjon.

Bruk av anonyme eller fiktive opplysninger for å gjennomføre utredning og evaluering av elementer i støtteordningene, er vanskelig. Det er også usikkert om det vil være mulig å utvikle syntetiske data som kan brukes til dette formålet, siden det er krevende å skape et syntetisk datagrunnlag som i stor nok grad for utrednings- og evalueringsformålet gjenspeiler virkeligheten. Lånekassens utredninger og evalueringer må være faktabaserte og derfor bygge på opplysninger fra fagsystemene. Dette omfatter også personopplysninger.

Utarbeiding av statistikk er å anse som et forenlig formål etter forordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav b, og personopplysningsloven §§ 8 og 9 gir rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger når dette er nødvendig blant annet til statistiske formål. For behandling av særlige kategorier av personopplysninger kreves det etter § 9 at samfunnets interesse i at behandlingen finner sted, klart overstiger ulempene for den enkelte. Behandlingen skal være omfattet av nødvendige garantier i samsvar med personvernforordningen artikkel 89 nr. 1. På samme måte som beskrevet over i punkt 3.8.2.2 er konsekvensene for den registrerte at personopplysninger brukes til en oppgave som ikke er synlig, og som den registrerte i de fleste tilfeller ikke vil være klar over at foregår. Behandlingen vil ikke ha konsekvenser for den enkeltes rettigheter eller plikter eller videre kundeforhold i Lånekassen, da resultatene brukes for vurdering av eventuelle endringer i støtteordningene på overordnet nivå. Det er

også her uheldig at personopplysninger brukes i prosesser som den registrerte ikke er kjent med, selv om behandlingen ikke har direkte konsekvenser for den enkelte ut over dette. Personvern hensyn taler for at det bør være klart for de registrerte hvordan personopplysningene deres blir brukt, noe som også kommer til uttrykk i forordningens artikkel 5 bokstav a (prinsippet om åpenhet). Viderebehandlingen av personopplysninger til utredning og evaluering har etter departementets vurdering begrensede konsekvenser for de registrerte. Den samfunnsmessige interessen i et godt kunnskapsgrunnlag for utdanningspolitiske tiltak er stor, og overstiger etter departementets vurdering de personvernmessige ulempene for den enkelte.

Departementet mener at et klart rettslig grunnlag for bruk av personopplysninger til utredning og evaluering av støtteordningene bidrar til åpenhet og forutsigbarhet for den registrerte. På samme måte som ved utvikling og test av IT-systemer, vil det være nødvendig å behandle personopplysninger som er omfattet av forordningens artikkel 9 ved utredning og evaluering av støtteordningene. Også elementer i støtteordningene som for eksempel angår søkere som blir syke, må utredes og evalueres. Uten slik utredning og evaluering kan ikke Lånekassen utføre sine oppgaver på en måte som sikrer at statlige midler blir brukt på ønsket måte.

Som omtalt over i punkt 3.8.2.2 stiller forordningen krav om «egne og særlige tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser». Bruk av personopplysninger av særlig kategori til utredning og evaluering vil være underlagt samme tiltak som bruk til utvikling og test av IT-systemer.

Departementet foreslår på bakgrunn av dette en ny bestemmelse som fastslår at Lånekassen kan bruke personopplysninger, herunder særlige kategorier av personopplysninger, når det er nødvendig for å oppfylle plikten til å utrede mulige endringer i regelverket om studiestøtte og for å evaluere eksisterende ordninger. Formålet med bruken av opplysningene er at myndighetene skal ha det nødvendige kunnskapsgrunnlag om virkningene av utdanningsstøtteordningene, både ved vurdering av endringer og ved evaluering av eksisterende ordninger. Lånekassen har en forvaltningsmessig plikt til å gjennomføre slike oppgaver.

Også for utredning og evaluering er utgangspunktet at anonyme eller fiktive data skal brukes der det er mulig, og opplysninger skal pseudonymiseres i størst mulig grad. Se lovforslaget § 20 fjerde ledd.

Tilpasset informasjon

Bakgrunn

Lånekassen har som målsetting å gi søkere og støttemottakere mest mulig relevant informasjon slik at den enkelte kan ivareta sine egne interesser. Regelverket om utdanningsstøtte kan være krevende å forstå, for eksempel for personer som får barn, er forsinket i utdanningen eller kommer i andre situasjoner i løpet av utdanningen. Personer som nedbetaler utdanningslån og som av bestemte grunner kommer i en vanskelig økonomisk situasjon, kan ha rettigheter til lettelse i nedbetalingen.

Dersom Lånekassen har adgang til å bruke personopplysninger til å gi tilpasset informasjon til støttemottakere eller tilbakebetalere, vil disse kunne ivareta sine rettigheter på en bedre måte.

Ved å sammenstille data som har direkte betydning for en rettighet, vil Lånekassen kunne gruppere støttemottakere eller tilbakebetalere etter hvilken informasjon som er viktig at de får fra Lånekassen. En forutsetning er at Lånekassen allerede har den relevante informasjon tilgjengelig for sammenstilling.

Tilpasset informasjon kan gis på grunnlag av enkle kategorier av opplysninger om personer, for eksempel alder, hva slags utdanning det er gitt støtte til osv. Dersom personopplysninger brukes for å vurdere visse personlige aspekter knyttet til en person, særlig for å analysere eller forutsi aspekter som gjelder for eksempel vedkommendes personlige preferanser, interesser eller atferd, regnes dette som profilering etter personvernforordningen. Profilering er definert i forordningens artikkel 4 nr. 4.

Profilering kan benyttes på ulike måter. Personvernrådet kategoriserer disse behandlingene i tre¹⁰: Generell profilering, avgjørelser som bygger på profilering, og helautomatiserte avgjørelser, inkludert profilering. Helautomatiserte avgjørelser som inkluderer profilering og som har rettsvirkning for den registrerte eller på tilsvarende måte i betydelig grad påvirker vedkommende, er underlagt særlige krav i forordningens artikkel 22.

Dersom personopplysninger skal benyttes til profilering, må dette være i samsvar med de generelle personvernprinsippene. Behandlingen må blant annet være lovlig, rettfærdig og gjennomiktig. Dette innebærer blant annet at den registrerte skal kunne få tydelig og forståelig informasjon om hvordan personopplysningene er behandlet. Prinsippet om formålsbegrensning gjelder, slik at opplysninger som opprinnelig er samlet inn for ett formål, ikke kan benyttes til et annet formål dersom det nye formålet ikke er forenlig med det opprinnelige. Det må i tilfelle foreligge et rettslig grunnlag for slik viderebehandling.

Departementets vurderinger og forslag

Et komplekst regelverk medfører et større behov for å gi mer målrettet informasjon til personer som kan ha rettigheter etter regelverket, slik at denne treffer bedre enn generell informasjon.

En slik viderebehandling vil ha som formål å gi støttemottakere og låntakere bedre informasjon og bedre muligheter til å ivareta sine egne interesser. Dersom det benyttes profilering i viderebehandlingen, må det sikres at de grunnleggende prinsippene i forordningen artikkel 5 overholdes.

Departementet foreslår at Lånekassen gis lovhjemmel til å behandle personopplysninger til å forbedre informasjonen til kundene. Behandlingen kan ikke omfatte personopplysninger som er omfattet av forordningen artikkel 9 og 10. Lånekassen kan ikke hente inn opplysninger til dette formålet. Se lovforslaget § 20 femte ledd.

Forskriftshjemmel

Departementet mener det kan vise seg å være behov for ytterligere og mer detaljerte regler om behandling av personopplysninger som det ikke er naturlig å regulere i lov. Det foreslås derfor at departementet kan gi nærmere regler i forskrift om behandling av opplysninger, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles, hvem det kan behandles personopplysninger om, bruk av automatiserte avgjørelser og adgangen til viderebehandling til andre formål. Slike utdypende bestemmelser egner seg

---

¹⁰ WP251 rev.01 fra fra Personvernrådet (tidligere Artikkel 29-gruppen)

etter departementets syn best i forskrifts form da utformingen kan bli både detaljert og omfangsrik.

Se lovforslaget § 20 sjette ledd.

Innhenting av opplysninger

Gjeldende regler om innhenting av personopplysninger i Lånekassen

Lånekassens innhenting av personopplysninger fra andre enn den registrerte selv er regulert i detalj i lov og forskrift.

Gjeldende § 23 i lov om utdanningsstøtte lyder som følger:

§ 23. Innhenting av opplysninger fra andre

Lånekassen kan innhente opplysninger om en søker eller låntaker, og om en søkers eller låntakers ektefelle, samboer og forsørger.

Opplysningene kan innhentes fra offentlige myndigheter og offentlige registre. For søkere eller låntakere kan opplysninger i tillegg hentes inn fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner.

Opplysningene som innhentes etter første og annet ledd må ha betydning for søkerens eller låntakerens rettigheter eller plikter fastsatt i eller i medhold av denne lov.

Fra utdanningsinstitusjonene og fylkeskommunen kan Lånekassen innhente opplysninger om student- eller elevstatus, status som lærling eller lærekandidat, godkjent lærekontrakt eller opplæringskontrakt og faglig progresjon. Dette gjelder også for dem som ikke er søkere eller låntakere i Lånekassen.

Lånekassen kan innhente opplysninger om søkerens kontonummer fra Skatteetaten eller med søkerens samtykke fra et privat register. Opplysninger om kontonummer kan bare benyttes i forbindelse med utbetaling av utdanningsstøtte.

Lånekassen skal gis nødvendige opplysninger uhindret av taushetsplikt. Opplysningene kan innhentes elektronisk.

Departementet gir forskrifter om hvilke institusjoner opplysninger kan innhentes fra samt om oppbevaring og sletting av opplysninger.

Første ledd angir konkret hvilke personer det kan innhentes opplysninger om. I tillegg til søker eller låntaker, kan det hentes inn opplysninger om vedkommendes ektefelle, samboer og forsørger. Andre ledd angir hvor Lånekassen kan hente inn opplysninger fra.

Opplysningene om personer i første ledd kan hentes inn fra offentlige myndigheter og registre. I tillegg kan det hentes inn opplysninger fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner, men bare om søker eller låntaker.

Tredje ledd inneholder en sentral begrensning i adgangen til å hente inn opplysninger.

Opplysningene etter første og andre ledd kan bare hentes inn hvis de har betydning for søkers eller låntakers rettigheter eller plikter etter utdanningsstøtteordningen.

Fjerde ledd er en særlig regel om at det også kan hentes inn opplysninger om personer som ikke er søkere eller låntakere i Lånekassen. Ordningen med konvertering av lån til stipend på bakgrunn av bestått eksamen, som ble innført fra studieåret 2002-2003, medførte at Lånekassen måtte innhente opplysninger om beståtte eksamener ved alle private og offentlige læresteder. Dette omfatter også studenter som ikke har et kundeforhold til Lånekassen. Grunnlaget for at Lånekassen skulle kunne hente inn opplysninger også om personer som ikke hadde søkt om utdanningsstøtte, ble beskrevet slik i Ot.prp. nr. 48 (2004-2005) punkt 20.5:

Bestemmelsen er utformet vidt på grunn av tekniske problemer ved å kun innhente opplysninger om kunder i Lånekassen. Det vil skape store vanskeligheter og svekke effektiviteten hos Lånekassen ikke å kunne hente informasjon om alle studenter fra lærestedene. Alternativet er at Lånekassen sender ut lister til alle læresteder, såvel offentlige som private, med oversikt over studenter som

søker lån/stipend for å få bekreftelse fra lærested på studentstatus og progresjon. Departementet anser dette som uhensiktsmessig, både ut fra effektivitetshensyn og av hensyn til elevene/studentene. Det er nødvendig for gjennomføringen av moderniseringsprosessen hos Lånekassen at hjemmelen også omfatter personer som ikke er søkere/låntakere i Lånekassen.

Opplysninger om student- eller elevstatus for personer som ikke mottar eller har mottatt utdanningsstøtte blir slettet, og blir ikke gjort tilgjengelig eller benyttet i saksbehandlingssystemet. Opplysninger om faglig progresjon lagres i inntil tre måneder. Årsaken til lagringen er at Lånekassen må ha fullstendige datasett for alle kunder slik at kundene får sine rettigheter gjennom ordningen med omgjøring av lån til stipend etter faglig progresjon, og for å sikre at kundenes faglige progresjon blir oppdatert uavhengig av om personen søker eller ikke.

Femte ledd inneholder en særregel om innhenting av søkerens kontonummer fra Skatteetaten eller fra privat register. Det er fastsatt at opplysningene bare kan benyttes i forbindelse med utbetaling av utdanningsstøtte. Bekreftede kontoopplysninger er nødvendig for å sikre at utdanningsstøtten utbetales til rett person. Innhenting av kontonummer fra privat register krever samtykke fra søkeren.

Femte ledd bestemmer at opplysningene kan hentes inn uhindret av taushetsplikt. Taushetsplikt vil gjelde selv om en virksomhet har hjemmel til å behandle personopplysninger ved innhenting, og et organ kan ikke utlevere slike uten at taushetsplikten er opphevet. Bestemmelsen er derfor viktig for gjennomføringen av innhenting av personopplysninger.

Sjette ledd gir forskriftshjemmel. Denne er benyttet ved fastsettelsen av forskrift om Lånekassen adgang til innhenting av opplysninger. Forskriften gir klare regler om hvilke opplysninger som kan hentes inn fra hvilke organer, og hvem opplysningene kan gjelder. Lovens § 23 og forskriften gir dermed klare rammer for Lånekassens innhenting av personopplysninger.

Det foreslås ikke endringer i adgangen til å hente inn kontonummer fra Skatteetaten eller fra private registre. Det foreslås også å videreføre regelen om at opplysningene kan hentes inn uten hinder av taushetsplikt. Disse delene av bestemmelsen kommenteres ikke nærmere i høringsnotatet.

Departementets vurderinger og forslag

Som omtalt over er Lånekassens innhenting av personopplysninger fra andre enn den registrerte selv regulert i detalj i lov og forskrift. Dette har klare fordeler, blant annet at det er tydelig for den registrerte hvilke personopplysninger Lånekassen kan hente inn og benytte i søknadsbehandlingen. Samtidig har det noen ulemper. Lånekassen arbeider for å effektivisere sine tjenester, og for å oppfylle målsetningene i Digital agenda og digitaliseringsstrategien for offentlig sektor. En detaljert regulering av hvilke opplysninger som kan hentes inn fra hvilke organer, kan virke som et hinder for denne utviklingen. Departementet ser behov for å gjøre adgangen til å hente inn nødvendige opplysninger noe mer fleksibel. Innhenting vil fremdeles være klart begrenset, og kravene i personvernforordningen vil sette viktige rammer for innhenting. Departementet vil videreføre en klar regulering av hvilke personer Lånekassen kan hente inn opplysninger om. I tillegg til de personer som er omfattet av innhentingsadgangen etter gjeldende regler, er det behov for å åpne opp for å hente inn opplysninger om noen flere personer som har tilknytning til søkeren eller låntakeren. En klar forutsetning er at opplysningene skal ha betydning for søker eller låntakers rettigheter etter utdanningsstøtteleven med forskrifter.

Hvem det kan innhentes opplysninger om

Gjeldende § 23 første ledd bestemmer at det kan hentes inn opplysninger om en søker eller låntaker, og om en søkers eller låntakers ektefelle, samboer og forsørger.

Vilkårene i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte medfører at det er nødvendig å behandle opplysninger om noen flere personer enn de som er omfattet av gjeldende bestemmelse. Det bør gå fram av bestemmelsen at det kan hentes inn opplysninger om søkerens eller låntakerens barn og om ektefelle eller samboers barn, da dette er relevante opplysninger.

Antall søsken og om forsørgerne har ny ektefelle eller samboer som ikke er søkerens forsørger, har betydning for rett til støtte for søkere som tar vanlig videregående utdanning, og det bør være adgang til å hente inn opplysninger om dette. Søker kan ha rett til støtte på grunnlag av knytning til familiemedlem i familieinnvandring eller etter EØS-regelverk, og i begge tilfeller har Lånekassen behov for opplysninger om familiemedlemmet. Opplysninger om søkers forelder har betydning for retten til flere stipend, og for å ivareta plikter etter vergemålsloven har Lånekassen også behov for å vite hvem som har foreldreansvar for søker eller låntaker og hvem som er eventuelt erverge eller representant etter utlendingsloven, og det bør også være adgang til å hente inn opplysninger om dette.

Departementet foreslår å ikke ta inn en uttømmende liste i loven over hvilke personer med tilknytning til søkeren eller låntakeren det kan hentes inn opplysninger om. Ved endring i vilkår for lån og stipend eller for lettelser i tilbakebetalingen, kan det oppstå behov for opplysninger også om andre personer enn de som er omtalt i loven. Departementet foreslår at det også skal kunne hentes inn opplysninger om andre personer når dette er fastsatt i forskrift.

For noen persongrupper er det nødvendig å behandle personopplysninger av særlig kategori. Dette gjelder i hovedsak helseopplysninger. Det foreslås at adgangen til å hente inn slike opplysninger reguleres i lov, slik at det går klart fram at Lånekassen har adgang til å hente inn disse. Adgangen foreslås avgrenset til helseopplysninger som er omfattet av forordningen artikkel 9, for søkeren og låntakeren, og for søkerens forsørger, barn, samboer og ektefelle. Se lovforslaget § 21 andre ledd.

Hvilke opplysninger kan hentes inn

Hvilke opplysninger som kan hentes inn om de ulike personene, vil være avgrenset av kravet om at opplysningene er nødvendige for å vurdere om vilkår for søkerens eller låntakerens rettigheter eller plikter fastsatt i eller i medhold av denne lov er oppfylt. Dette kravet går også fram av gjeldende § 23 tredje ledd. Et slikt krav om nødvendighet følger også av forordningens artikkel 6 nr. 1 bokstav e og artikkel 9 nr. 2 bokstav g. Departementet mener likevel det er viktig at dette kravet om nødvendighet kommer klart fram av loven, og at det knyttes til formålet om oppfyllelse av søkeren og låntakerens rettigheter og plikter etter utdanningsstøtteleven med forskrifter. Det er ikke adgang til å hente inn andre opplysninger enn de som er nødvendige etter vilkårene i forskriftene om utdanningsstøtte og om tilbakebetaling av utdanningslån. Se lovforslaget § 21 første ledd og andre ledd siste setning. Etter gjeldende regler er det fastsatt uttømmende i forskrift om Lånekassens innhenting av opplysninger hvilke opplysninger som kan hentes inn. Departementet ser behov for å åpne

opp for noe mer fleksible regler for hvilke opplysninger som kan hentes inn fra aktuelle organer. Nærmere regler om dette kan gis i forskrift.

Fra hvem kan opplysningene hentes inn

Gjeldende § 23 bestemmer at opplysningene kan innhentes fra offentlige myndigheter og offentlige registre. For søkere eller låntakere kan opplysninger i tillegg hentes inn fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner.

Det foreslås en mindre omformulering av dette, slik at opplysningene kan hentes inn fra offentlige myndigheter og offentlige registre og fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner, uten at det siste er avgrenset til opplysninger om søkere og låntakere. Adgangen vil uansett være begrenset av nødvendighetskravet, og det vil være lite aktuelt å hente inn opplysninger om andre enn søkere fra utdanningsinstitusjonene. Se nærmere om særlige regler for innhenting av opplysninger fra utdanningsinstitusjoner mm. i neste punkt. Se lovforslaget § 21 fjerde ledd.

Innhenting av opplysninger fra utdanningsinstitusjoner og fylkeskommuner

Utdanningsstøtteordningen er utformet slik at det er behov for nærmere bestemte opplysninger fra utdanningsinstitusjoner for å kunne forvalte utdanningsstøtteordningene effektivt og gi elever og studenter de rettigheter de har krav på.

Etter gjeldende § 23 kan Lånekassen hente inn opplysninger om student- eller elevstatus, status som lærling eller lærekandidat, godkjent lærekontrakt eller opplæringskontrakt og faglig progresjon. Opplysningene kan hentes inn fra utdanningsinstitusjoner og fra fylkeskommunen. Opplysningene kan hentes inn også for dem som ikke er søkere eller låntakere i Lånekassen.

Opplysninger om student- eller elevstatus og status som lærling eller lærekandidat er nødvendig for å kontrollere at støtte tildeles til elever og studenter som faktisk er i opplæring eller utdanning. Opplysningene vil bekrefte om en person har opptak i en utdanning eller i en skole og har rett til å gå opp til eksamen, eller om vedkommende er lærling eller lærekandidat med rett til støtte.

Opplysninger om faglig progresjon er nødvendig for å gjennomføre ordningen med omgjøring av lån til stipend etter hvert som studenten gjennomfører utdanningen, og på grunn av vilkår knyttet til støtte ved forsinkelse i utdanningen.

Opplysningene må hentes inn fra alle utdanningsinstitusjoner som har opplæring og utdanning som det kan bli gitt støtte til. I tillegg må de hentes inn fra fylkeskommunen for lærlinger og lærekandidater.

Gjeldende § 23 bestemmer at opplysningene kan hentes inn også for personer som ikke søker lån og stipend fra Lånekassen. Årsaken til dette er beskrevet over i punkt 3.10.1.

Studentstatus

Adgangen til å hente inn opplysninger fra utdanningsinstitusjoner og fylkeskommuner må videreføres. Det foreslås imidlertid noen endringer som innskrenker Lånekassens adgang til å hente inn opplysninger om personer som ikke er søkere i Lånekassen.

Hovedløsningen for kontroll av om søkeren har opptak i utdanningen er i dag at Lånekassen i forbindelse med behandling av søknad om lån og stipend sender en elektronisk spørring til det aktuelle lærestedet. Med denne metoden henter Lånekassen inn opplysninger student-

og elevstatus bare for elever og studenter som faktisk har søkt om støtte i Lånekassen. Denne innhenting er dekket av forslaget § 21 første og fjerde ledd.

Det er imidlertid noen private institusjoner som ikke har tekniske løsninger for slike spørringer. I slike tilfeller må det fremdeles være mulig for Lånekassen å hente inn opplysninger om student- og elevstatus elektronisk. Slik innhenting må gjøres ved at opplysningene hentes inn for alle elever og studenter ved lærestedet, slik det er adgang til etter gjeldende § 23. Se omtale over i punkt 3.10.1. Det er derfor nødvendig å videreføre grunnlaget Lånekassen har i dag for å hente inn opplysning om opptak og rett til å gå opp til eksamen for alle studenter, men noe mer begrenset.

Departementet foreslår på bakgrunn av dette en særlig regel om at Lånekassen kan hente inn opplysninger om elever og studenter har opptak og rett til å gå opp til eksamen for alle elever og studenter ved utdanningsinstitusjoner som ikke har lagt til rette for at opplysninger kan hentes inn kun for personer som har søkt om lån og stipend. Se lovforslaget § 21 femte ledd.

Faglig progresjon

En sentral del av vilkårene for utdanningsstøtte er ordningen med omgjøring av lån til stipend etter hvert som utdanningen gjennomføres. En forutsetning for en effektiv og korrekt gjennomføring av denne, er at Lånekassen kan hente inn opplysninger om elevers og studenters faglige progresjon. For de fleste utdanninger betyr dette opplysninger om hvor mange studiepoeng eller tilsvarende eleven eller studenten har avlagt, mens for andre utdanninger betyr opplysninger om utdanningen som sådan er bestått eller gjennomført. Etter gjeldende § 23 kan Lånekassen hente inn opplysninger om slik faglig progresjon fra utdanningsinstitusjoner og fra fylkeskommunen. Opplysningene kan hentes inn for alle elever og studenter ved lærestedet. Årsaken til at opplysningene ikke hentes inn kun for de som har en aktuell søknad om utdanningsstøtte er omtalt over i punkt 3.10.1.

Opplysninger om faglig progresjon må fremdeles hentes inn for alle elever og studenter ved lærestedet og for lærlinger og lære kandidater fra fylkeskommunen. Faglig progresjon og eventuell forsinkelse er avgjørende for om en søker har rett til støtte. For at Lånekassen skal kunne vite om søkerens faglige progresjon gir rett til støtte, må Lånekassen vite hvor mange studiepoeng eller lignende søkeren har bestått. De som ikke mottar støtte til fulltidsutdanning, kan få slettet renter på studiegjelden sin hvis utdanningen er bestått. Opplysninger om faglig progresjon brukes her som grunnlag for å vurdere retten til å få slettet renter.

Departementet foreslår å videreføre dagens adgang til slik innhenting, men foreslår å gi et mer presist grunnlag for innhenting. Det foreslås at det for alle elever og studenter kan hentes inn opplysninger fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner og fra fylkeskommunen om eksamen er bestått, og om utdanningen eller graden er fullført.

Opplysningene kan hentes inn om elever, studenter, lærlinger, lære kandidater og andre som tar opplæring i bedrift etter opplæringslova. Se lovforslaget § 21 sjettemte ledd.

Departementet vil vurdere om det er behov for å fastsette nærmere regler om innhenting av opplysninger fra utdanningsinstitusjoner og fylkeskommunen i forskrift.

Innhenting ved preutfylling

Bakgrunn

Elever og studenter søker om lån og stipend til utdanning ved hjelp av elektronisk søknad (nettsøknad). Vedkommende som ønsker å søke om lån og stipend, må logge seg inn med elektronisk identifikasjon¹¹ på "Dine sider" på Lånekassens nettsider, og må åpne den elektroniske nettsøknaden derfra.

Digitalisering av offentlig forvaltning åpner nye muligheter for at avgjørelser i offentlig forvaltning kan bli truffet uten det som regnes som ordinær saksbehandling. En mulighet som trekkes fram, er automatisk innvilgelse av rettigheter uten foregående søknad. Trolig vil dette være mest aktuelt for ytelser som er basert på enkle kriterier, og som ikke har vilkår knyttet til seg. En annen mulighet er at det gis et "tilbud" om en ytelse som mottakeren må akseptere for at den skal bli gitt, for eksempel ved at forvaltningsorganet på bakgrunn av opplysninger fra andre initierer en vurdering av om vedkommende har rettigheter, inkludert en behandling av personopplysninger. Et eksempel kunne vært at opptak i høyere utdanningen utløser en automatisk vurdering av rett til lån og stipend, der et tilbud om dette sendes til studenten uten at vedkommende selv tar initiativ til dette. I begge tilfeller er det ikke mottakeren selv som tar initiativet til saksbehandlingen og tilhørende behandling av personopplysninger. Slike løsninger legges det ikke til rette for i forslagene her. Det er fremdeles slik at personer selv må ta initiativ ved å søke om lån og stipend.

Lånekassen tilbyr i dag ikke lån, stipend eller betalingslettelser på eget initiativ til de som skal ta utdanning eller som er i tilbakebetalingsfasen. En slik endring vil kreve nærmere vurderinger. Det kan likevel være mulig å forenkle søknader og knytte dem opp mot andre tjenester, for eksempel slik at en person som betaler ned på sitt utdanningslån, og som søker om uføretrygd fra NAV, samtidig kan velge å søke om ettergivelse av utdanningslån på grunn av uførhet forutsatt at uføretrygd innvilges.

Slik situasjonen er nå, ønsker Lånekassen å tilby nettsøknader som er enkle å bruke og mest mulig tilpasset situasjonen til den som fyller ut søknaden. Nettsøknader skal veilede vedkommende til å fylle ut felt som er relevante og skal gi tilpasset informasjon underveis i utfyllingen. Den som fyller ut søknaden skal slippe å legge inn opplysninger eller svare på spørsmål som ikke nødvendigvis vil være relevante for vedkommende. På bakgrunn av utfyllingen gis det veiledning om ytelser som kan gis og vilkår for disse. Den som fyller ut søknaden styres videre i nettsøknaden til andre relevante felt, og utfyllingen kan medføre at det opprettes en oversikt over hva som må sendes inn av dokumentasjon i tillegg til søknaden. Hvilken informasjon som gis og hva som er relevant dokumentasjon styres også av hva som blir fylt ut i nettsøknaden.

Mens nettsøknaden fylles ut, og før søknaden er sendt inn, hentes det inn opplysninger fra folkeregisteret. Avhengig av om søknaden gjelder lån og stipend til videregående opplæring eller til høyere utdanning mm., hentes det inn opplysninger om eventuell ektefelle, samboer, barn, søsken og forsørgere. Om disse personene hentes det inn navn, adresse, fødselsdato og personnummer. Det hentes også inn opplysning om personen er død, noe som for eksempel vil gjøre det unødvendig for søkeren å fylle ut opplysninger om foreldre. Det vil heller ikke være nødvendig å hente inn opplysninger om dem, for eksempel ved behovsprøving av stipend. Søkeren blir i stedet bedt om å dokumentere hvem som har

---

¹¹ MinID, BankID, Buypass ID eller Commfides

foreldre- eller vergeansvar for vedkommende, bekreftelse på bosituasjon og forsørgelse. Dersom søkeren søker om bostipend, og søkeren og foreldrene har tre ulike folkeregistrerte adresser, blir søkeren spurt om søkeren sist bodde sammen med mor eller far eller begge. På bakgrunn av disse opplysningene gis søkeren også informasjon om å eventuelt komplettere opplysninger om for eksempel forsørgelse av barn for rett til forsørgerstipend. Opplysningene brukes også til å klargjøre avtale om støtte for vergens signering i en foreldresigneringsportal.

Denne utfyllingen, veiledningen og tilretteleggingen av nettsøknaden ut fra søkerens situasjon, er dels et effektiviseringstiltak og dels et tiltak for å tilrettelegge for relevante og korrekte data i saksbehandlingen. I Meld.St. 27 (2015-2016) Digital agenda for Norge – IKT for en enklere hverdag og økt produktivitet punkt 6.2, vises det til behov for kartlegging av tjenester som egner seg for digital selvbetjening, straksavgjørelser, automatisert behandling og push-tjenester, i tillegg til hvilke tjenester som bør ses i sammenheng med hverandre i tjenestekjeder.

Slik innhenting av personopplysninger underveis i utfylling av nettsøknaden og før innsending av søknad, bør hjemles særskilt i utdanningsstøtteleven.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet mener det er gode grunner som taler for en slik innhenting av opplysninger mens vedkommende fyller ut søknaden. Løsningen bidrar til effektiv saksbehandling, god kundeservice og den synliggjør også for vedkommende hvilke opplysninger som legges til grunn i en søknad. De aller fleste som er innlogget på Dine sider hos Lånekassen, og som åpner nettsøknaden og starter utfyllingen, vil sende inn søknaden når den er ferdig utfylt. Departementet foreslår at det går fram av lovbestemmelsen at Lånekassen skal kunne hente inn personopplysninger når en person er logget inn i Lånekassens tjenester og har åpnet elektronisk søknad om ytelser fra Lånekassen. Lånekassen skal informere om at opplysninger hentes inn, og at de blir slettet dersom søknaden ikke blir sendt til Lånekassen. De opplysningene som kan hentes inn, må være omfattet av adgangen til å hente inn opplysninger i utkastet § 21 første til sjetten ledd. Det skal imidlertid ikke være adgang til å hente inn helseopplysninger, og dette foreslås regulert særskilt i bestemmelsen. Se lovforslaget § 21 syvende ledd.

Forskriftshjemmel

Departementet mener det kan vise seg å være behov for ytterligere og mer detaljerte regler om innhenting av personopplysninger. Dette vil være nødvendig dersom det skal kunne hentes inn opplysninger om andre personer enn de som framgår av loven. Det kan også være andre tilfeller der det er nødvendig å klargjøre rammene for Lånekassens innhenting av personopplysninger i forskrift.

Det foreslås derfor at departementet kan gi nærmere regler i forskrift om innhenting av personopplysninger, blant annet om hvilke personopplysninger som kan hentes inn, hvor den kan hentes inn fra, og om hvilke personer. Slike utdypende bestemmelser egner seg etter departementets syn best i forskrifts form da utformingen kan bli både detaljert og omfangsrik. Se lovforslaget § 21 siste ledd.

Gjeldende forskrift om Lånekassens adgang til innhenting av opplysninger har grunnlag i gjeldende § 23 i utdanningsstøtteleven, og endringer i denne må vurderes.

Utlevering til andre lands offentlige utdanningsstøttemyndigheter

Bakgrunn

Søkere som mottar utdanningsstøtte fra offentlige støtteordninger i et annet land, har etter gjeldende regelverk ikke rett til utdanningsstøtte. Perioder der søkeren har mottatt utdanningsstøtte fra et annet lands offentlige støtteordninger skal føre til at perioden regnes med i antall år det kan gis støtte fra Lånekassen. Søkeren skal opplyse til Lånekassen om vedkommende mottar utdanningsstøtte fra annet lands støtteordning. Det er fastsatt i forskrift at søkeren har plikt til å gi riktige og fullstendige opplysninger, og Lånekassen kan kontrollere at opplysningene fra søkeren er riktige. Etter praksis kan søkere som får utdanningsstøtte fra offentlig støtteordning i et annet land til dekning av skolepenger, få støtte fra Lånekassen til dekning av oppholdsutgifter og reise. Dersom den utenlandske støtteordningen også kan dekke livsopphold, gis det ikke støtte fra Lånekassen. Søkeren må da velge hvilken ordning vedkommende vil motta støtte fra.

Lånekassen har i mange år deltatt i et nordisk samarbeid om studiestøtte i Norden, kalt Arbeidsgruppen for studiestöd i Norden (ASIN), det det utveksles erfaringer på utdanningsstøtteområdet og der man diskuterer utvikling av bestemmelser og praksis. En effekt av samarbeidet er at Lånekassen har utlevert opplysninger om svenske, danske og finske statsborgere som har mottatt utdanningsstøtte i Norge til henholdsvis Sverige, Danmark og Finland. Lånekassen har også mottatt slike opplysninger om norske statsborgere fra de offentlige studiestøtteordningene i henholdsvis Sverige, Danmark og Finland. Norge leverer ut opplysninger om kundenummer i Lånekassen, navn, fødselsnummer og periode med rett til utdanningsstøtte for søkere som er statsborger i et av de øvrige tre landene. Formålet med utvekslingen er å avdekke om noen mottar utdanningsstøtte i to land samtidig.

Lånekassen har stanset utlevering av opplysningene som følge av at det er uklart om det er adgang til slik utlevering av opplysninger.

Departementets vurderinger og forslag

Dersom Lånekassen ikke kan utlevere slike opplysninger til andre lands offentlige utdanningsstøtteordninger, vil disse landene heller ikke se nytten av å utlevere tilsvarende opplysninger til Lånekassen. Det vil da bli vanskeligere for Lånekassen å kontrollere om søkeren mottar utdanningsstøtte fra andre land. En løsning der alle som har rett til utdanningsstøtte i Lånekassen og som kan ha rett til utdanningsstøtte fra andre land, selv må dokumentere at de ikke har fått utdanningsstøtte fra andre land, er ikke realistisk å gjennomføre.

Dersom søkeren har mottatt utdanningsstøtte fra Lånekassen og et annet lands støtteordninger samtidig, vil det skyldes at søkeren har gitt feilaktige opplysninger i sin søknad eller ikke har overholdt plikten til å melde fra om endringer i forhold til det som ble opplyst i søknaden. For norske myndigheter del er det utlevering av opplysninger som må reguleres, da det ikke er formelle hindre for at norske myndigheter mottar slike opplysninger fra andre lands myndigheter. Et slikt samarbeid mellom utdanningsstøttemyndighetene forutsetter imidlertid gjensidig utveksling, og det er nødvendig at norske myndigheter utleverer opplysninger for at tilsvarende kontroll skal kunne gjennomføres hos de samarbeidende land.

Dersom søkeren har mottatt utdanningsstøtte fra Lånekassen samtidig som han har mottatt det fra et annet lands offentlige støtteordning, vil Lånekassen kunne fatte vedtak om gjenoppretting av forholdet og sanksjoner på grunnlag av mislighold av opplysningsplikten. Ved rutinemessig utveksling av slik informasjon, vil mislighold av opplysningsplikten ikke kunne vare i flere år. Vurderingen av hvilke sanksjoner misligholdet skal føre til er skjønnsmessig, men kan omfatte omgjøring av stipend til lån, tillegg av renter og tap av rettigheter til utdanningsstøtte og lettelser i tilbakebetalingen. Utvekslingen av opplysninger kan dermed medføre inngripende konsekvenser for søkeren der forholdet har vart en stund, men årsaken vil være at vedkommende ikke har overholdt sin opplysningsplikt og har mottatt uberettiget støtte.

Lånekassen vurderer opplysninger om at en person har mottatt utdanningsstøtte, for hvilken periode og vedkommendes kundenummer som et personlig forhold som er underlagt taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 1. Utlevering må derfor kunne skje uten hinder av taushetsplikt.

Departementet foreslår på bakgrunn av dette at Lånekassen kan utlevere opplysninger til offentlige utdanningsstøttemyndigheter i EU- eller EØS-land, Færøyene og Grønland når det er nødvendig for kontrollen av om personer samtidig mottar eller har mottatt utdanningsstøtte fra Lånekassen og andre lands offentlige utdanningstøtteordninger. Lånekassen kan utlevere opplysninger om navn, kundenummer, fødselsnummer og hvilket undervisningsår og semester opplysningene gjelder for.

Utleveringen fra Lånekassen kan skje uten hinder av taushetsplikt.

Personvernkonsekvensene av forslaget anses som små. Det er kun de angitte opplysningene som kan utleveres, og formålet er å avdekke brudd på søkerens opplysningsplikt og om vedkommende som følge av dette har mottatt uberettiget støtte.

Opplysningene kan bare utleveres til offentlige utdanningsstøttemyndigheter i EU- eller EØS-land, Færøyene og Grønland.

Se lovforslaget § 22.

Departementets forslag til endringer i utdanningsstøtteleven

I lov om utdanningsstøtte foreslås det et nytt kapittel V med følgende bestemmelser:

Kapittel V Behandling av personopplysninger

§ 20 *Behandling av personopplysninger*

Lånekassen kan behandle personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når det er nødvendig for å vurdere om vilkår for rettigheter eller plikter fastsatt i eller i medhold av denne lov er oppfylt. Dersom Lånekassen skal hente inn personopplysninger fra andre enn søkeren eller låntakeren selv, må vilkårene i § 21 være oppfylt.

Lånekassen kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling av personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10. Avgjørelsen må bygge på bestemmelser som er egnet for automatisert behandling, og behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling. Behandlingen må være forenlig med retten til vern av personopplysninger.

Lånekassen kan behandle personopplysninger som er omfattet av første ledd, når dette er nødvendig for å utvikle og teste IT-systemer, men bare dersom det er umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

Lånekassen kan behandle personopplysninger som er omfattet av første ledd, når dette er nødvendig for å oppfylle plikt til utredning av mulige endringer i regelverket om studiestøtte og til evaluering av eksisterende ordninger.

Lånekassen kan behandle personopplysninger som ikke er omfattet av personvernforordningen artikkel 9 og 10, for å gi søker og låntaker tilpasset informasjon om rettigheter eller plikter fastsatt i eller i medhold av denne lov.

Departementet kan gi forskrift om behandlingen av personopplysninger i Lånekassen, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke typer personopplysninger som kan behandles, hvem det kan behandles personopplysninger om, bruk av automatiserte avgjørelser, adgangen til viderebehandling og utlevering.

§ 21 *Innhenting av personopplysninger*

Dersom det er nødvendig for å vurdere om vilkår for søkerens eller låntakerens rettigheter eller plikter fastsatt i eller i medhold av denne lov er oppfylt, kan Lånekassen hente inn personopplysninger om følgende personer:

- a) søker og låntaker
- b) søkers eller låntakers forsørger, forelder eller person med foreldreansvar for søker eller låntaker
- c) søker eller låntakers barn
- d) søker eller låntakers søsken
- e) søker eller låntakers samboer, ektefelle og ektefelles eller samboers barn
- f) ektefelle eller samboer til søker eller låntakers forsørger eller forelder
- g) referanseperson som søkeren har familieinnvandring med etter utlendingsloven.

Det kan hentes inn personopplysninger om andre personer når det er fastsatt i forskrift.

For søkeren og låntakeren, og for søkerens forsørger, barn, samboer og ektefelle, kan Lånekassen hente inn helseopplysninger som er nevnt i personvernforordningen artikkel 9. Opplysningene må være nødvendige for å vurdere om vilkår for søkerens eller låntakerens rettigheter eller plikter fastsatt i eller i medhold av denne lov er oppfylt.

Lånekassen kan også hente inn opplysninger om foreldreansvar, om vergemål og om representant etter utlendingsloven for søkeren eller låntakeren.

Opplysningene kan hentes inn fra offentlige myndigheter og offentlige registre, og fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner.

Fra utdanningsinstitusjoner der det ikke er lagt til rette for at opplysninger kan hentes inn kun for personer som har søkt om lån og stipend, kan opplysninger om elever og studenter har opptak og rett til å gå opp til eksamen hentes inn for alle elever og studenter ved utdanningsinstitusjonen.

For alle elever og studenter kan det hentes inn opplysninger fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner og fra fylkeskommunen om eksamen er bestått, og om utdanningen eller graden er fullført. Opplysningene kan hentes inn om elever, studenter, lærlinger, lærekandidater og andre som tar opplæring i bedrift etter opplæringslova.

Med unntak for helseopplysninger kan Lånekassen hente inn personopplysninger etter første til sjette ledd når en person er logget inn i Lånekassens tjenester og har åpnet elektronisk søknad om ytelser fra Lånekassen. Lånekassen skal informere om at opplysninger hentes inn, og at de blir slettet dersom søknaden ikke blir sendt til Lånekassen.

Lånekassen kan innhente opplysninger om søkerens kontonummer fra Skatteetaten eller med søkerens samtykke fra et privat register. Opplysninger om kontonummer kan bare benyttes i forbindelse med utbetaling av utdanningsstøtte.

Lånekassen skal gis nødvendige opplysninger uhindret av taushetsplikt. Opplysningene kan innhentes elektronisk.

Departementet kan gi forskrift om innhenting av personopplysninger, blant annet om hvilke personopplysninger som kan hentes inn, hvor den kan hentes inn fra, og om hvilke personer.

§ 22 Utlevering til andre lands offentlige utdanningsstøttemyndigheter

Lånekassen kan utlevere opplysninger til offentlige utdanningsstøttemyndigheter i EU- eller EØS-land, Færøyene og Grønland når det er nødvendig for kontrollen av om personer samtidig mottar eller har mottatt utdanningsstøtte fra Lånekassen og andre lands offentlige utdanningstøtteordninger. Lånekassen kan utlevere opplysninger om navn, kundenummer, fødselsnummer og hvilket undervisningsår og semester opplysningene gjelder for.

Utleveringen fra Lånekassen kan skje uten hinder av taushetsplikt.

Register over vedtak om godkjenning av utenlandske studier (GAUS)

Generelt

GAUS er et register som inneholder enkeltvedtak om godkjenning av utenlandske studier. I Norge er godkjenning av utenlandsk utdanning og kvalifikasjoner organisert etter formålet med godkjenningen. Dersom formålet er godkjenning av høyere utdanning for det ikke-regulerte arbeidsmarkedet, er det NOKUT som vurderer utdanningen (generell godkjenning). Dersom formålet er godkjenning for å oppnå en norsk grad eller innpassing for videre studier i Norge, skal det universitetet eller høyskolen man ønsker å studere ved, behandle søknaden (faglig godkjenning). GAUS inneholder både godkjenningsvedtak fra universiteter og høyskoler og fra NOKUT. Med GAUS kan saksbehandlere som jobber med godkjenning av utenlandsk utdanning ved utdanningsinstitusjoner, få tilgang til å lese andre institusjoners vedtak.

Formålet med GAUS er blant annet å bidra til kvalitet og likebehandling ved vurdering av godkjenning av utenlandsk utdanning i forbindelse med opptak til studier. Deler av begrunnelsen for å opprette en slik database var også for å få et bedre statistikkgrunnlag for myndighetenes planlegging for bruk av innvandreres kompetanse.

Bakgrunn

Norge er forpliktet av *Konvensjonen om godkjenning av kvalifikasjoner vedrørende høyere utdanning i Europaregionen* (Lisboakonvensjonen). Lisboakonvensjonen legger vekt på at saksbehandlingen av søknader om godkjenning av utdanning skal skje på en rettferdig og åpen måte etter et system som er åpent for innsyn, er forutsigbart og ikke-diskriminerende. Avgjørelsene skal være konsekvente og pålitelige og kriteriene for vurderingene tilnærmet like for alle godkjenningsinstanser.

Forløperen til GAUS var Nasjonal database for godkjenning av høyere utenlandsk utdanning (NAG). NAG ble opprettet i 2002 som et ledd i regjeringens fornyelsesprogram og var også en del av oppfølgingen av Lisboakonvensjonen. Det var Universitetet i Oslo som utviklet

databasen, og daværende Informasjonssenteret for internasjonal utdanning (NAIC¹²) fikk i oppdrag å være systemeier og ha ansvar for kvalitetssikringen. NAG ble lansert som en frittstående database som fikk data overført fra godkjenningsmodulen i universitetenes felles studentsystem (FS), og skulle inneholde alle vedtak i saker som gjelder både generell godkjenning og faglig innpassing av utenlandsk høyere utdanning.

Ansvar for NAG ble overført til NOKUT, Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, da NOKUT ble opprettet i 2003. NOKUT har som en av sine oppgaver å fremme gjennomføringen av Lisboakonvensjonen i Norge, blant annet gjennom å bidra til å sikre gode rutiner for saksbehandling av søknader om godkjenning av utenlandsk utdanning, slik at denne oppleves som åpen og rettferdig.

NAG fungerte ikke som ønsket, og det ble nedsatt en arbeidsgruppe som vurderte hvordan basen kunne restruktureres for å bli et nyttig redskap for forenkling og effektivisering av godkjenningsarbeidet, likebehandling av søkere, og bedre informasjon om godkjenninger og redusert saksbehandlingstid. Resultatet av arbeidet var at GAUS ble opprettet i 2013 og forvaltningen av databasen ble flyttet fra NOKUT til samarbeidstiltaket FS ved USIT, Universitetet i Oslo og deretter overtok Ceres, nå Unit.

Nærmere om bruk av GAUS i dag

I dag er det Unit – *direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning* som har ansvar for å forvalte og drifte GAUS. Vedtak blir lastet opp til GAUS fra Felles studentsystem (FS) som universiteter og høyskoler bruker, og fra NOKUTs saksbehandlingssystem. Institusjonene bruker en webapplikasjon til å søke i GAUS, og det er mulig å søke på saker og personer.

Personopplysninger som registreres om studenter og søkere i GAUS i dag er: navn, fødselsdato, fødselsnummer, kjønn, statsborgerskap, adresse hjem, adresse studiested. I tillegg registreres selve vedtakene.

I tillegg til å få tilgang til praksis for godkjenning fra andre institusjoner for lettere å kunne likebehandle og sikre en nasjonal samordningspraksis på godkjenningsfeltet, brukes også registeret til å finne ut om en søker allerede har fått godkjenning av en annen institusjon eller av NOKUT. Dette sikrer at enkeltpersoner ikke får flere vedtak om godkjenning av samme utdanning fra ulike institusjoner.

Det er iverksatt tilgangsstyring til GAUS, og det er hver institusjon som tildeler tilgang for de saksbehandlerne som trenger det. Det er kun saksbehandlere som jobber med godkjenning på institusjonene og som har særskilt behov for å søke i GAUS, som får tilgang.

Gjeldende rett

Universiteter og høyskoler har etter universitets- og høyskoleloven § 3-5 tredje ledd i oppgave å vurdere søknader fra enkeltpersoner om godkjenning av annen høyere utdanning som faglig jevn god med utdanning som tilbys ved den enkelte institusjon. NOKUT har etter § 3-4 ansvar for å gi generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning ved at utdanningens nivå og omfang godkjennes som likestilt med akkreditert norsk høyere utdanning.

---

¹² National Academic Information Centre (Informasjonssenteret for internasjonal utdanning) var en del av det daværende Norgesnettrådet, som var forløperen til NOKUT.

Etter universitets- og høyskoleloven § 3-5 femte ledd har NOKUT ansvar for å formidle informasjon om institusjonenes vedtak om godkjenning av høyere utdanning, samt legge til rette for en samordnet nasjonal praksis. Dette framkommer også av forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (studiekvalitetsforskriften) § 1-5 fjerde ledd og § 6-2 andre ledd. Etter forskriften § 6-2 første ledd har institusjonene som gir faglig godkjenning etter universitets- og høyskoleloven § 3-5, plikt til å rapportere om sine avgjørelser til NOKUT. NOKUT har likeledes en plikt til å tilgjengeliggjøre egne vedtak om generell godkjenning etter § 6-1 fjerde ledd. Det er disse to pliktene som utgjør grunnlaget for å ha et register som GAUS, men gjeldende bestemmelser samsvarer ikke med dagens praksis ettersom NOKUT ikke har ansvar for registeret og dermed heller ikke kan samordne en nasjonal praksis.

Departementets vurderinger

Behov for regulering av GAUS

Bestemmelsene om deling av vedtak om godkjenning av utenlandsk utdanning i lov og forskrift er ikke oppdatert i tråd med endringene som er foretatt for registeret.

Bestemmelsene viser til at vedtak skal rapporteres til NOKUT, men det er Unit som forvalter GAUS i dag, og som dermed er formidleren av informasjon om institusjonenes vedtak om godkjenning.

Formålet med registeret er å kunne dele opplysninger om hvilke utdanninger som er blitt godkjent, slik at praksisen for godkjenning blir samordnet. I tillegg er det behov for at opplysninger kan deles for å sikre at enkeltpersoner ikke får ulike vedtak fra flere institusjoner.

Departementet mener at det er behov for å tydeliggjøre i regelverket hvilke opplysninger som skal behandles i et slikt register, hvem som har plikt til å rapportere, og hvem som er ansvarlig for GAUS. Dette vil sikre at både institusjonene, NOKUT og Unit har gode behandlingsgrunnlag for å dele og behandle personopplysninger etter formålene med registeret.

GAUS er et viktig register for å kunne dele informasjon om godkjenning av utenlandsk utdanning mellom institusjoner og NOKUT, og mellom institusjoner. For at registeret skal fungere etter sin hensikt er det nødvendig at alle institusjoner deler slik informasjon. GAUS sørger for forenkling og effektivisering av godkjenningsarbeidet, likebehandling av søkere, og bedre informasjon om godkjenninger og redusert saksbehandlingstid.

Om personvernkonsekvenser

Departementet mener at det er behov for et tydeligere behandlingsgrunnlag for registrering og behandling av opplysninger i registeret enn det som følger av dagens regelverk. Dette er viktig for å ivareta fullt ut kravene til behandlingsgrunnlag i personvernforordningen.

Forslagene innebærer ingen nye former for behandling av personopplysninger.

Departementet vil likevel knytte noen bemerkninger til en overordnet vurdering av personvernkonsekvenser for GAUS.

Departementet mener at behandling av personopplysninger i GAUS er nødvendig for å oppfylle Norges forpliktelser etter Lisboa-konvensjonen. Registeret bidrar til samordning av praksis på tvers av institusjonene og sørger for likebehandling. I tillegg sikrer det at

enkelpersoner ikke får flere vedtak om godkjenning av samme utdanning fra ulike institusjoner.

GAUS er et lukket register, og det innebærer blant annet at det kun er saksbehandlere med særskilt behov for opplysningene i registeret som har tilgang. Det lagres ikke personopplysninger av særlig kategori i GAUS.

Departementet forutsetter at Unit som behandlingsansvarlig og forvalter av registeret fastsetter rutiner for registrering og tilgang til registeret i samsvar med øvrig personvernregelverk. Det er videre viktig at utdanningsinstitusjonene og NOKUT sørger for å informere sine søkere om at vedtak som fattes i godkjenningssaker vil bli registrert i GAUS.

Departementet vurderer at registeret ikke utgjør et stort inngrep i enkeltpersoners personvern, og mener at behovet for behandling av personopplysninger for å oppnå formålene med GAUS er nødvendig og et forholdsmessig tiltak.

Departementets forslag

Departementet foreslår en tydeligere regulering av GAUS i universitets- og høyskoleloven og i studiekvalitetsforskriften. Både behandlingen av personopplysninger som skjer i GAUS, og plikten til å rapportere inn opplysninger krever et rettslig behandlingsgrunnlag.

Departementet foreslår at GAUS omtales som et register.

Universitets- og høyskoleloven

Departementet foreslår å endre universitets- og høyskoleloven § 3-5 femte ledd, da denne formuleringen ikke er i samsvar med praksis.

Departementet foreslår at det lovfestes en plikt for NOKUT og institusjonene til å samordne sin praksis om godkjenning av høyere utenlandsk utdanning etter § 3-4 og § 3-5 og registrere vedtak. Det foreslås videre at GAUS, som er registeret som brukes for å tilrettelegge for en samordnet nasjonal praksis, blir inntatt i bestemmelsen.

Departementet foreslår at det inntas en forskriftshjemmel til å fastsette nærmere regulering av GAUS, herunder hvilke personopplysninger som kan registreres. Universitets- og høyskoleloven § 3-5 femte ledd vil dermed være behandlingsgrunnlaget for behandling av opplysninger i registeret og vil fastsette en plikt for NOKUT og utdanningsinstitusjonene til å registrere opplysninger og gi en rett til innsyn i opplysninger fra andre institusjoner.

Studiekvalitetsforskriften

I studiekvalitetsforskriften foreslår departementet å endre § 6-2 *Institusjonenes godkjenning av utenlandsk høyere utdanning* til en egen bestemmelse om GAUS, med hjemmel i den foreslåtte uhl. § 3-5 femte ledd.

I første ledd foreslås at GAUS skal inneholde informasjon om vedtak om generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning og vedtak om faglig godkjenning av utenlandsk høyere utdanning, og at formålet til registeret skal være å legge til rette for en samordnet nasjonal praksis av godkjenning av utenlandsk utdanning som skal sikre likebehandling av søknader om godkjenning etter Lisboakonvensjonen.

Andre ledd skal regulere NOKUT og utdanningsinstitusjonenes plikt til å registrere vedtak i GAUS.

Departementet foreslår at det i bestemmelsens tredje ledd skal listes opp hvilke opplysninger som kan registreres. Det er informasjon om vedtak, registrertes opplysninger om navn,

fødselsnummer, D-nummer, kjønn, statsborgerskap, kontaktinformasjon og informasjon om studiested.

I fjerde ledd foreslår departementet at det tydeliggjøres at registeret skal gjøres tilgjengelig for NOKUT, universiteter og høyskoler.

I femte og siste ledd foreslår departementet at det skal framgå at Unit er behandlingsansvarlig for registeret. Dette er etter departementets vurdering hensiktsmessig ettersom registeret skal inneholde opplysninger fra både utdanningsinstitusjoner og NOKUT. Departementet foreslår også å oppheve forskriften § 1-5 fjerde ledd tredje strekpunkt for å tydeliggjøre at NOKUTs ansvar ikke lenger er å formidle institusjonenes godkjenningsvedtak nå som GAUS ligger til Unit. I forlengelsen av dette foreslår departementet også at forskriften § 6-1 fjerde ledd endres.

I lov om universiteter og høyskoler foreslås følgende endringer:

Uhl. § 3-5 Godskriving og faglig godkjenning femte ledd skal lyde (gammel ordlyd oppheves i sin helhet):

(5) NOKUT og institusjoner etter denne loven skal samordne sin praksis om godkjenning av utenlandsk høyere utdanning etter § 3-4 og § 3-5. Vedtak skal registreres i et felles register for godkjenning av utenlandsk utdanning. Departementet gir forskrift om nærmere regulering av registeret, herunder hvilke personopplysninger som kan registreres.

I forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning foreslås følgende endringer:

§ 1-5 NOKUTs oppgaver fjerde ledd skal lyde:

(4) Generell godkjenning:

- Godkjenne høyere utdanning (generell godkjenning)
- ~~Bidra til~~ ~~Legge til rette for~~ en samordnet nasjonal praksis ~~av~~ for godkjenning etter universitets- og høyskoleloven § 3-5 femte ledd ~~ved å dele vedtak om generell godkjenning~~ og gi rådgivningsbistand til institusjonene.
- ~~Formidle informasjon om institusjonenes vedtak om godkjenning av høyere utdanning.~~
- Være og drive informasjonssenter etter Lisboakonvensjonen og møte som norsk representant i ENIC-nettverket, jf. Lisboakonvensjonens artikkel X.
- Føre og vedlikeholde listen om Generell studiekompetanse for søkere med utenlandsk utdanning (GSU-listen).

§ 6-1 fjerde ledd skal lyde:

(4) NOKUT skal yte rådgivningsbistand til institusjonene i godkjenningsarbeidet.

§ 6-2 skal lyde (dagens bestemmelse om godkjenning erstattes med en ny bestemmelse om GAUS):

~~§ 6-2 Institusjonenes godkjenning av utenlandsk høyere utdanning~~

~~(1) Institusjon som etter lov om universiteter og høyskoler § 3-5 femte ledd har myndighet til selv å godkjenne enkeltpersoners utenlandske utdanning som faglig~~

jevngod med grad eller utdanning institusjonen selv gir, skal rapportere om sine avgjørelser til NOKUT.

- (2) NOKUT skal legge til rette for en samordnet nasjonal praksis av godkjenning etter universitets- og høyskoleloven § 3-5 femte ledd, samt yte rådgivningsbistand til institusjonene i godkjenningsarbeidet.

§ 6-2 Register for godkjenning av utenlandsk utdanning (GAUS)

- (1) Register for godkjenning av utenlandsk utdanning (GAUS) skal inneholde informasjon om vedtak om generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning og vedtak om faglig godkjenning av utenlandsk høyere utdanning. Registerets formål er å legge til rette for en samordnet nasjonal praksis av godkjenning av utenlandsk utdanning som skal sikre likebehandling av søknader om godkjenning etter Lisboakonvensjonen.
- (2) NOKUT skal registrere vedtak om generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning og universiteter og høyskoler skal registrere vedtak om faglig godkjenning av utenlandsk høyere utdanning etter universitets- og høyskoleloven § 3-4 og § 3-5 i GAUS.
- (3) I GAUS kan det, i tillegg til informasjon om vedtak etter andre ledd, registreres opplysninger om navn, fødselsnummer, D-nummer, kjønn, statsborgerskap, kontaktinformasjon og informasjon om studiested.
- (4) Informasjonen i registeret skal gjøres tilgjengelig for NOKUT, universiteter og høyskoler.
- (5) Unit er behandlingsansvarlig for registeret.

NOKUT – automatisering, særlige kategorier opplysninger og oppkobling til vitnemålsportalen

Generelt

NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen – er et forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet med kompetanse innenfor norsk og utenlandsk opplæring, høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning. NOKUTs formål og oppgaver er forankret i universitets- og høyskoleloven (uhl.) § 2-1. Flere av NOKUTs oppgaver og hvordan de skal utføres er også beskrevet i andre bestemmelser i samme lov i tillegg til fagskoleloven, opplæringsloven, yrkeskvalifikasjonsloven og i forskrifter tilhørende de enkelte lovene. Én av oppgavene til NOKUT er å godkjenne enkeltpersoners utenlandske utdanning og fagopplæring. NOKUT gir generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning etter uhl. § 3-4, utenlandsk fagskoleutdanning etter fagskoleloven § 7 og utenlandsk fag- og yrkesopplæring etter opplæringsloven § 3-4 a.¹³ En generell godkjenning innebærer at NOKUT vurderer utdanningenes nivå og omfang, og hva den eventuelt kan sammenliknes med i det norske utdanningssystemet. Vedtak om generell godkjenning av høyere utdanning og fagskoleutdanning er hensiktsmessig for søkere som vil bruke godkjenningen mot det

---

¹³ I bestemmelsen står det at det er departementet som godkjenner utenlandsk fag- og yrkesopplæring. Denne myndigheten er delegert fra departementet til NOKUT.

ikke-regulerte arbeidsmarkedet.¹⁴ Vedtak om sidestilling av utenlandsk fag- og yrkesopplæring kan brukes på lik linje med norske fagarbeidere, og fører til fagarbeidertillegg for enkeltindividene også mot det ikke-regulerte arbeidsmarkedet. NOKUTs godkjenning i disse ordningene er et viktig hjelpemiddel for å bekrefte og synliggjøre kompetanse enkeltpersoner besitter fra utlandet.

NOKUT mottar årlig i underkant av 10.000 søknader for de ulike godkjenningsordningene. De siste årene har søknadsbehandlingen blitt digitalisert. NOKUT har hatt en stor satsning på digitalisering og har utviklet et eget saksbehandlingssystem for behandling av søknader om godkjenning av utenlandsk utdanning og opplæring.¹⁵ Søkerne logger seg på en sikker søkerportal hvor de laster opp relevante dokumenter og fyller inn informasjon om seg selv og sin utdanning som er nødvendig for å kunne vurdere søknadene. Pålogging skjer ved bruk av ID-porten, som sikrer identifisering. For søkere som ikke har norsk fødselsnummer eller D-nummer, opprettes en profil manuelt. For egenregistrerte brukere er det et krav at søker laster opp et gyldig pass eller annet identitetsdokument.

Fra 1. januar 2020 overtok NOKUT ansvaret for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for lærere som har utenlandsk utdanning, en oppgave som tidligere lå hos Utdanningsdirektoratet. NOKUT skal godkjenne kvalifikasjonene, i tillegg skal de innhente og dele opplysninger om personer som er blitt dømt for dokumentfalsk eller fradømt retten til å utøve yrket. Disse oppgavene er regulert i forskrift til opplæringsloven §§ 14-6 og 14-7 og i yrkeskvalifikasjonsloven med forskrift, som gjennomfører yrkeskvalifikasjonsdirektivet¹⁶ i norsk rett. Departementet legger til grunn at de nødvendige behandlingsgrunnlagene for oppgavene følger av dette regelverket, og denne godkjenningsordningen blir derfor ikke nærmere gjort rede for her.

Godkjenning av utenlandsk opplæring og utdanning

Gjeldende rett

Godkjenning av utenlandsk opplæring

Godkjenningsordningen for utenlandsk fag- og yrkesopplæring er hjemlet i opplæringsloven (oppl.) § 3-4 a. NOKUT skal etter søknad fra enkeltpersoner avgjøre om utenlandsk fag- eller yrkesopplæring kan godkjennes som sidestilt med norsk fag- eller svennebrev eller vitnemål. Det er gitt hjemmel til å fastsette forskrift om vilkår for godkjenning, saksbehandling, klage og avgrensing i klageretten. Departementet har foreløpig ikke fastsatt slik forskrift.

---

¹⁴ Se mer om dette på NOKUTs nettsider: <https://www.nokut.no/utdanning-fra-utlandet/Godkjenning-for-andre-yrker/>

¹⁵ Foreløpig er det etablert saksbehandlingsløsning for generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning og utenlandsk fagskoleutdanning, men NOKUT er i prosess med å planlegge etablering av type løsning for de andre godkjenningsordningene.

¹⁶ <https://www.nokut.no/utdanning-fra-utlandet/autorisasjonlovregulerte-yrker/>

NOKUT har forvaltet ordningen siden høsten 2016¹⁷, og ordningen utvides gradvis. I oppstarten var det bare to land og fem kvalifikasjoner med i ordningen. Pr. 2020 er det fem land og 17 kvalifikasjoner som kan godkjennes.¹⁸

Formålet med godkjenningsordningen kommer fram blant annet av Prop. 72 L (2015-2016) s. 41. Departementet viste til at økt arbeidsinnvandring fra EU-området ikke har blitt møtt med en kapasitet til å vurdere hvordan kompetansen står seg opp mot norsk fagopplæring. Samtidig er et bedre system for kontroll med fagkompetanse et sentralt tiltak mot arbeidslivskriminalitet. Departementet ønsker å kunne dokumentere nivå, omfang og faglig innhold i utenlandsk opplæring, slik at den enkelte lettere kan bruke kompetansen sin i norsk arbeidsliv. Personer med fullført fag- og yrkesopplæring i utlandet vil lettere kunne vise hvilken kompetanse de har, dokumentasjonen vil være lett å forstå for arbeidsgivere, mens gevinsten for samfunnet er riktig utnyttelse av kompetanse. Riktig utnyttelse av kompetanse fører igjen til et mer konkurransedyktig næringsliv.

Bakgrunnen for å opprette godkjenningsordningen kommer til uttrykk også i Meld. St. 16 (2015-2016) s. 82 flg.:

Norge trenger kompetanse for utvikling av arbeidslivet og økonomien, det er derfor nødvendig at medbrakt kompetanse fra utlandet blir brukt effektivt. Det innebærer både en helhetlig innsats for å øke rekrutteringen av innvandrere til arbeidslivet, og et kontinuerlig arbeid for å forenkle og forbedre godkjenningsordningene for utenlandske utdanninger og yrkeskvalifikasjoner.

Godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning

Med Norges tilpasning til et indre arbeidsmarked gjennom EØS-avtalen, har utenlandsk arbeidskraft fra EU-området fått friere og enklere tilgang til arbeid i Norge, og omfanget av utenlandsk arbeidskraft fra EU-land har økt betraktelig.

I fagskoleloven av 2018 ble det i § 7 fastsatt at NOKUT skulle godkjenne utenlandsk fagskoleutdanning. Denne bestemmelsen trådte i kraft 1. januar 2019.

Det følger av fagskoleloven § 7 at NOKUT etter søknad fra enkeltpersoner skal avgjøre om en utdanning fra en utenlandsk fagskole eller annen yrkesfaglig utdanning fra utlandet på tilsvarende nivå, skal gis en generell godkjenning slik at den ut fra nivå og omfang godkjennes som sidestilt med akkreditert fagskoleutdanning i Norge.

At utdanningen er sidestilt betyr at den må være på samme nivå og omfang som den norske utdanningen. Hensikten med formuleringen i lovbestemmelsen er at den skal være romslig nok til å ivareta det store mangfoldet i strukturer og systemer, da utdanningssystemene i andre land er svært ulike på dette nivået, samtidig som det skal være mulig å gjenkjenne fagskolenes nivå og innretning. Det er også viktig at det i, eller i forbindelse med, godkjenningsvedtaket opplyses om hvilket yrke, bransje eller sektor den utenlandske fagskoleutdanningen kvalifiserer for i det landet den er avlagt. Det skal også foretas en verifisering og vurdering av utdanningen i henhold til akkrediteringsstatus, omfang og nivå.

---

¹⁷ Oppgaven ble overført ved tildelingsbrev 07.03.2016.

¹⁸ <https://www.nokut.no/soknader--utdanning-fra-utlandet/godkjenning-av-utenlandsk-fag-og-yrkesopplaring/>

Godkjenning av utenlandsk høyere utdanning

Etter universitets- og høyskoleloven § 3-4 skal NOKUT, etter søknad fra enkeltpersoner, avgjøre om utdanning fra utenlandsk høyere utdanningsinstitusjon eller norsk institusjon som ikke går inn under loven, skal gis generell godkjenning. At det gis generell godkjenning innebærer at utdanningen i nivå og omfang godkjennes som likestilt med akkreditert norsk høyere utdanning.

NOKUTs godkjenningsordning etter § 3-4 innebærer at NOKUT, med utgangspunkt i kvalitetsrammeverket, må vurdere om utdanningens nivå og omfang i sin helhet kan anses som jevnbyrdig med tilsvarende norsk utdanning. Vedtak om generell godkjenning er ikke en spesifikk faglig godkjenning hvor det faglige innholdet i utdanningen blir vurdert, men en generell vurdering av den utenlandske høyere utdanningen. En slik godkjenning er relevant for å gi potensielle arbeidsgivere informasjon om hvilket nivå en utdanning ligger på, og hvilket omfang den har.¹⁹

Generell godkjenning av utdanningen vil i utgangspunktet være basert på den dokumentasjonen søkeren legger frem. Det følger av studiekvalitetsforskriften kapittel 6 hvordan NOKUT skal behandle søknader om godkjenning av høyere utenlandsk utdanning. I behandlingen av søknader vurderer NOKUT om dokumentasjonen er ekte, om den utenlandske utdanningsinstitusjonen er godkjent av en offentlig myndighet i det aktuelle landet (akkreditert), og om søkeren faktisk har gjennomført den utdanningen vedkommende har papirer på. En generell godkjenning sier imidlertid ikke noe om selve kvaliteten på utdanningen til den enkelte søkeren, eller om resultatene vedkommende har oppnådd i utdanningen sin.

Behov for behandling av personopplysninger i NOKUTs godkjenningsordninger

Generelt

NOKUT må behandle en rekke personopplysninger for å kunne vurdere en persons søknad om godkjenning av utenlandsk utdanning eller opplæring. Søkerne må blant annet dokumentere identitet, oppgi kontaktinformasjon, og legge fram vitnemål og andre utdanningsbevis. I søknadsskjemaet i NOKUTs søkerportal gir søkeren nødvendige opplysninger og laster opp vedlegg. Søkeren må også bekrefte at dokumentene er ekte, og at de er klar over at de vil bli politianmeldt dersom det viser seg at dokumentene er falske. Følgende opplysninger blir søkerne bedt om å fylle ut:

- Fornavn, mellomnavn og etternavn
- Fødselsdato, ev. norsk fødselsnummer eller D-nummer ved bruk av ID-porten
- Kjønn
- Adresse, e-postadresse og telefonnummer
- Hvorfor du søker godkjenning
- Hva du gjør i dag
- Får du brukt utdanningen din
- Om du gir NOKUT fullmakt til å ta kontakt med lærestedet og/eller myndigheter i utdanningslandet

---

¹⁹ Det er universiteter og høyskoler som fatter vedtak om *faglig* godkjenning av utdanning. Dette er aktuelt når man har tatt utdanning i utlandet og ønsker å få denne utdanningen godkjent for å kunne ta videre studier. Dette følger av uhl. § 3-5.

- Tilleggs kommentarer

NOKUT stiller i tillegg krav til dokumentasjon for å kunne vurdere en søknad. Blant annet ber NOKUT om kopi av utdanningsdokumenter på originalspråk og i oversettelse, kopi av identifikasjonsbevis hvis vedkommende ikke kan benytte ID-porten ved pålogging, bevis på navneendring dersom vedkommende har skiftet navn etter at utdanningen ble fullført (for eksempel ved vigselsattest), og kopi av vitnemål fra videregående skole. Disse kravene er generelle, og gjelder for enhver som søker om godkjenning. I tillegg kreves noe annen type dokumentasjon for særskilte land.²⁰

Behandling av opplysninger av særlige kategori

NOKUT etterspør ikke personopplysninger av særlig kategori. Imidlertid kan det både i utfylling av søknadsskjemaet og i vedleggene framkomme opplysninger som regnes som særlige kategorier av personopplysninger etter personvernforordningen art. 9.²¹ Opplysninger om religion, seksuell legning og helse er eksempler på opplysninger som kan framkomme av søknaden. Et eksempel er at i vigselsattester som brukes til å bekrefte navneendring er det også informasjon om en persons religion, etnisitet eller helse.²² I slike tilfeller vil disse opplysningene i seg selv ikke være relevante for behandling av søknadene, men dokumentet som sådan (f.eks. vigselsattest eller utdanningsdokumenter) er nødvendig for å sikre at den som leverer søknaden er den samme som har fullført utdanningen. For at NOKUT skal kunne utstede et positivt vedtak, er det avgjørende at det foreligger tilstrekkelig dokumentasjon på navnehistorikk.

Det hender også at opplysninger av særlig kategori blir oppgitt i søknaden, blant annet når søkeren skal begrunne hvorfor NOKUT av ulike årsaker ikke kan kontakte tidlige utdanningsinstitusjoner for å verifisere utdanningsdokumenter. Det kan være personer som har vært på flukt på grunn av sin religion, seksuelle legning eller politiske overbevisning. Helseopplysninger kan også forekomme som en del av søknaden. Slik informasjon blir oppgitt i fritekstfelt i søknadsskjemaet.

---

²⁰ For utdanning fra Pakistan krever NOKUT at utdanningsdokumenter er attestert av Higher Education Commission (HEC). For utdanning fra Russland og Ukraina krever NOKUT at utdanningsdokumenter har apostille. For utdanning fra Kina krever NOKUT at utdanningsdokumenter er verifisert av CDGDC. For utdanning fra enkelte land krever NOKUT direkte sendte transcripts fra lærestedet, f. eks USA, Etiopia, Eritrea, Filippinene, Canada, Nigeria, Ghana. For utdanning fra Iran krever NOKUT at oversettelser er utført av Justisdepartementet i Iran.

²¹ Se kort omtale om personopplysninger av særlig kategori i punkt 2.

²² Eksempler: Vigselsattester fra Palestina, Jordan, Filippinene, Pakistan eller India kan ha informasjon om religion, etnisitet eller helse samt informasjon om medgift. Utdanningsdokumenter fra Sudan, Eritrea og Egypt inneholder informasjon om nasjonalitet. Videre er det vanlig at utdanningsdokumenter inneholder informasjon om kjønn og bilde av studenten, dette gjelder blant annet Polen, Hellas, Bulgaria, Pakistan.

Norge er etter Lisboa-konvensjonen²³ artikkel 7 forpliktet til å legge til rette for at flyktninger og personer i en lignende situasjon kan få vurdert sine kvalifikasjoner også dersom de ikke har nødvendig dokumentasjon.

I de tilfeller der det ikke er mulig å dokumentere gjennomført utdanning på en tilfredsstillende måte, tilbyr NOKUT alternative ordninger. Dette er viktig for at flest mulig som kommer til Norge skal kunne benytte sin utdanning. I enkelte tilfeller kan ikke søkeren dokumentere utdanningen sin, eller dokumentasjonen kan være ufullstendig. I andre tilfeller anses ikke dokumentasjonen som tilstrekkelig pålitelig. Dette vil for eksempel gjelde utdanningsdokumenter fra land hvor infrastrukturen på utdanningsområdet er dårlig eller har brutt sammen. NOKUT har utviklet et tilbud for å sørge for at også disse søkerne skal få vurdert sine kvalifikasjoner. Intervjubaserte ordninger som UVD (uten verifiserbare dokumenter) og NOKUTs kvalifikasjonsvurdering brukes til å sannsynliggjøre at søkeren besitter kvalifikasjoner tilsvarende den utdanningen vedkommende oppgir å ha fullført.

Automatiserte avgjørelser

NOKUT har ved etablering av et eget saksbehandlingssystem igangsatt en omfattende digitaliseringsprosess. Digitaliseringen fører til betydelige effektiviseringsgevinster og forenkling av saksbehandlingen for både NOKUT og søkerne. Et naturlig skritt i den videre utviklingen er å automatisere saksbehandlingen der det er mulig. Automatisert saksbehandling innebærer at et datasystem fatter beslutninger som er avgjørende for rettighetene og pliktene til en enkeltperson. Ved automatisert saksbehandling er rettsreglene blitt formalisert og programmert i datasystemet. Rettsanvendelsen skjer gjennom datasystemet og ikke ved manuell menneskelig behandling. Det er flere forutsetninger som må være oppfylt for at slik rettsanvendelse kan skje automatisk.

NOKUT behandler søknader om utdanning og opplæring fra mange ulike land, og fra mange forskjellige utdanningsinstitusjoner. Det er stor variasjon i hvor komplisert og omfattende behandling av søknadene er. I tillegg til å vurdere hva en utenlandsk utdanning kan tilsvare i det norske utdanningssystemet i nivå og omfang, så er det viktig å kontrollere at dokumentene som legges fram er ekte og at personen som søker er den samme som har fått utstedt utdanningsdokumentene.

For å kunne automatisere saksbehandlingen er det en forutsetning at NOKUT kan innhente opplysninger om utdanningsresultater digitalt, slik at dataene kan leses av datasystemet og at det kan sikres at opplysningene kan verifiseres som ekte og tilknyttet riktig person. Det er videre nødvendig at NOKUT har nok praksis og kunnskap om et lands utdanningssystem og utdanninger for at datasystemet kan programmeres slik at det er i stand til å fatte beslutninger om konkrete utdanninger.

Foreløpig er automatisering på et tidlig stadium. Utdanningsinstitusjoner i noen land i Europa er tilknyttet det internasjonale nettverket av vitnemålsportaler, EMREX²⁴, som den norske vitnemålsportalen²⁵ er en del av. EMREX er et nettverk som knytter vitnemålsportaler fra

---

²³ Lisboa-konvensjonen er en avtale som er inngått mellom land i UNESCO og Europarådet for å legge til rette for større akademisk mobilitet over landegrensene. Les mer om konvensjonen her:

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/uh/lisboakonvensjonen/f-4260_web.pdf

²⁴ Mer informasjon om EMREX: <https://www.unit.no/aktuelt/gjor-det-enklere-studere-pa-tvers-av-landegrens>

²⁵ Se punkt 6 om vitnemålsportalen.

ulike utdanningsinstitusjoner innenfor høyere utdanning i en rekke land sammen. EMREX gir mulighet til å utveksle resultater ved at studentene selv kan hente ut sine studieresultater og dele disse med utdanningsinstitusjoner og arbeidsgivere på tvers av landegrensene.

Det som er omtalt over, gjelder særlig for godkjenning av høyere utdanning. NOKUT godkjenner i tillegg utenlandsk fag- og yrkesopplæring etter opplæringsloven og fagskoleutdanning etter fagskoleloven. Det er noe ulike prosesser og vurderinger som ligger til grunn for de ulike godkjenningsordningene, men det er ønskelig å legge til rette for automatisering av saksbehandlingen også for godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning og fag- og yrkesopplæring.

Å innhente studentdata direkte fra utenlandske datakilder minimerer mulighetene for søkerne å oppgi manipulerede opplysninger. I tillegg kan studentdata som hentes fra sentrale datakilder/registre muliggjøre en delautomatisering av saksbehandlingsprosessen ved å automatisere verifikasjon-prosessen.

Departementets vurderinger og forslag

Krav til behandlingsgrunnlag etter personvernforordningen

Personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e gir adgang til behandling av personopplysninger når dette er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt. Det følger videre av artikkel 6 nr. 3 at behandlingsgrunnlaget må fastsettes i unionsretten eller i nasjonal rett. Departementet vurderer at NOKUT har behandlingsgrunnlag for å behandle personopplysninger som er nødvendig for å vurdere og fatte vedtak i godkjenningssaker etter henholdsvis universitets- og høyskoleloven § 3-4, fagskoleloven § 7 og opplæringsloven § 3-4 a som supplerende rettslig grunnlag. Departementet har videre vurdert at det foreliggende behandlingsgrunnlaget er begrenset til behandling av ordinære personopplysninger med det formål å behandle godkjenningssøknader.

Behandlingsgrunnlag for personopplysninger av særlige kategori

For at NOKUT skal kunne tilby godkjenningssaker til de som ønsker det, slik det er fastsatt i lov at NOKUT skal, er det i særlige tilfeller også nødvendig å behandle personopplysninger av særlig kategori slik det gjort rede for over.

Etter forordningen artikkel 9 nr. 1 er behandling av særlige kategorier personopplysninger i utgangspunktet forbudt. Disse personopplysningene er av natur særlig sensitive og er derfor gitt et særskilt vern, ettersom sammenhengen de behandles i, kan skape betydelig risiko for den enkeltes grunnleggende rettigheter og friheter. For at behandling av opplysninger som nevnt i artikkel 9 nr. 1 skal være lovlig, må vilkårene i et av unntakene i artikkel 9 nr. 2 være oppfylt. Et slikt grunnlag kan være for eksempel samtykke eller lov. I tillegg må det foreligge behandlingsgrunnlag etter artikkel 6.

Samtykke bør som et utgangspunkt ikke brukes i situasjoner hvor det utøves offentlig myndighet. NOKUTs vedtak om godkjenning er enkeltvedtak.²⁶ Dersom en person nekter å samtykke til behandlingen vil NOKUT kunne avslå søknaden på grunn av manglende dokumentasjon.

---

²⁶ I motsetning til NOKUTs veiledende ordninger, såkalte turbovurderinger og rådgivning – hvor det gis rådgivende uttalelser og ikke vedtak.

En generell godkjenning fra NOKUT er ikke et formelt krav for å få jobb eller søke utdanning. Det er imidlertid på det rene at en NOKUT-godkjenning i flere typer bransjer ofte settes som krav når stillinger blir utlyst. En godkjenning fra NOKUT gjør at arbeidsgiveren selv slipper å vurdere dokumentasjonen på den utenlandske utdanning, noe de fleste heller ikke har kompetanse til å kunne gjøre.

Departementet foreslår å lovfeste et rettslig grunnlag for å gjøre det tydelig at NOKUT kan behandle personopplysninger av særlig kategori ved vurdering av søknader om godkjenning av utenlandsk utdanning og opplæring. Opplysningene må enten være gitt av søkeren selv eller være innhentet med samtykke fra søker. NOKUT skal aldri spesifikt innhente slike opplysninger, men vil av og til måtte behandle slike fordi de inngår i dokumenter som er nødvendige for å vurdere søknaden.

Personvernkonsekvenser – Behandling av opplysninger av særlig kategori

Formålet med behandling av personopplysninger av særlig kategori er å oppfylle NOKUTs oppgaver med å godkjenne utenlandsk utdanning, høyere yrkesfaglig utdanning og fagutdanning.

Departementets forslag innebærer at det er den registrerte selv som enten skal gi opplysningene eller samtykke til at de blir innhentet. Dette gir søkeren en stor grad av kontroll over hvilke opplysninger som skal behandles. Løsninger som tar utgangspunkt i prinsippene for selvbetjent forvaltning, bidrar til at den registrerte vil ha innsyn i sine personopplysninger. Søknader om godkjenning fra NOKUT skjer i en søkerportal hvor søkeren selv har full oversikt over personopplysningene som inngår i beslutningsgrunnlaget, og hvor det er søkeren selv om laster opp dokumentasjon. Der personopplysninger hentes fra Folkeregisteret, blir også opplysningene synlige og tilgjengelige for den registrerte. Dette sikrer at de grunnleggende personverninteressene om innsyn, kunnskap, kontroll og opplysnings- og behandlingskvalitet ivaretas.

Dataminimeringsprinsippet²⁷ ivaretas ved at NOKUT gir god og tydelig informasjon og veiledning om hvilke opplysninger og dokumenter som behøves for å belyse søkerens sak tilstrekkelig. Dette vil redusere mengden overskuddsinformasjon.

Opplysninger som har vært en del av beslutningsgrunnlaget til et vedtak, må som utgangspunkt kunne oppbevares så lenge klagefristen på et vedtak løper. Det kan også være andre grunner til å oppbevare opplysninger lenger. Det er generelt krav om at behandlingsansvarlig foretar en vurdering av hvor lenge man har et lovlig formål til å oppbevare opplysninger eventuelt hvor lenge man er pålagt å oppbevare dem etter annen lovgivningen. Vurderingen må dokumenteres.

Risikoen for eventuelt misbruk av personopplysninger må reduseres med tilfredsstillende informasjonssikkerhet, innebygd personvern og rutiner for internkontroll, vi viser til bestemmelser i personvernforordningen kapittel IV. Departementet legger til grunn at NOKUT til enhver tid sørger for å oppfylle forordningens krav til informasjonssikkerhet, innebygd personvern og rutiner for internkontroll i sine systemer.

---

²⁷ Prinsippet om dataminimering innebærer å begrense mengden innsamlede personopplysninger til det som er nødvendig for å realisere innsamlingsformålet. Les mer på [Datatilsynets nettsider](#).

Behandlingsgrunnlag for automatisert saksbehandling

En automatisering og effektivisering av NOKUTs saksbehandling for godkjenningsordningene vil sørge for en bedre utnyttelse av samfunnets ressurser. Det vil også bidra til bedre opplysningskvalitet, likebehandling og riktig rettsanvendelse, som igjen kan øke rettssikkerheten for søkerne. Departementet legger til grunn at ved å gi alle søkere mulighet til å be om en manuell overprøving av vedtaket, vil rettighetene og interessene til de registrerte bli ivaretatt på en tilfredsstillende måte. NOKUT utvikler løsninger for automatisering framover, og departementet mener det vil være hensiktsmessig å åpne opp i regelverket for automatisering av alle godkjenningsordningene, slik at NOKUT kan igangsette og videreutvikle løsninger.

Personvernforordningen artikkel 22 nr. 1 fastsetter at den registrerte skal ha rett til ikke å være gjenstand for en avgjørelse som utelukkende er basert på automatisert behandling som har rettsvirkning for vedkommende. Etter nr. 2 i samme artikkel vil ikke dette gjelde dersom det er foreligger unntak i nasjonal rett. Den registrerte skal uansett ha rett til menneskelig inngripen fra den behandlingsansvarlige, til å uttrykke sine synspunkter og til å motsette seg avgjørelsen, etter artikkel 22. nr. 3.

For at helautomatiserte avgjørelser skal være tillatt, stiller artikkel 22 nr. 2 bokstav b krav om at det fastsettes egnede tiltak for å verne den registrertes rettigheter, friheter og berettigede interesser. Utformingen av tiltakene må være basert på en konkret vurdering av den aktuelle behandlingen. Forvaltningslovens regler om veiledningsplikt, kontradiksjon, innsyn, begrunnelse og klage må i utgangspunktet anses å være et vesentlig bidrag til å oppfylle forordningens krav om egnede tiltak. Garantiene i forvaltningsloven er minimumsgarantier, og i tillegg kan det derfor måtte kreves andre tiltak som er egnet til å redusere den økte risiko en automatisert behandling anses å medføre. Departementet forutsetter at det må foreligge tilstrekkelige kvalitetssikringsmekanismer for å sikre at opplysninger som ligger til grunn for avgjørelsen, er riktige og dekkende.

Departementet foreslår å lovfeste et uttrykkelig behandlingsgrunnlag for at NOKUT skal kunne fatte vedtak om godkjenning av utenlandsk opplæring og utdanning basert på automatisert saksbehandling. Departementet foreslår at det tas inn en presisering om at personen vedtaket retter seg mot kan kreve at det overprøves manuelt.

Forvaltningslovens regler om saksbehandling vil også gjelde i tilfeller hvor det fattes vedtak ved bruk av automatisert saksbehandling. Den personen som vedtaket retter seg mot, vil derfor ha rettigheter både som "den registrerte" etter personvernregelverket, og som "part" etter forvaltningsloven.

Departementets forslag innebærer at det fastsettes en egen bestemmelse i henholdsvis universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og opplæringsloven som åpner for automatiserte avgjørelser. Departementet legger til grunn at dette oppfyller kravet i forordningens art. 22 nr. 2 bokstav b.

Personvernkonsekvenser – Automatisert saksbehandling

Automatisering av saksbehandlingen vil føre til mer effektiv bruk av samfunnets ressurser ved at saksbehandlingstiden blir betydelig kortere og uten manuell saksbehandling. Videre kan automatisert saksbehandling bedre rettssikkerheten til søkere fordi det bidrar til likebehandling og effektivitet i saksbehandlingen, og reduserer faren for at det begås menneskelige feil. Forutsatt at rettsreglene er blitt riktig programmert i systemet, vil

automatisert saksbehandling bidra til korrekt rettsanvendelse, og dermed likebehandling. Kortere saksbehandlingstid er også en fordel for søker.

Departementets forslag om å innføre en rett for søkeren til å kreve manuell overprøving av vedtaket er et tiltak som kan avhjelpe eventuelle ulemper. Forvaltningslovens regler om veiledningsplikt, kontradiksjon, innsyn, begrunnelse og klage må i utgangspunktet anses å være et vesentlig bidrag til å oppfylle forordningens krav om egnede tiltak for å verne den registrertes rettigheter, friheter og berettigede interesser. Departementet forutsetter at det må foreligge tilstrekkelige kvalitetssikringsmekanismer for å sikre at opplysninger som ligger til grunn for avgjørelsen er riktige og dekkende.

Behandlingsgrunnlag for å koble opplysninger om NOKUTs vedtak til Vitnemålsportalen

Bakgrunn

Vitnemålsportalen gir enkeltpersoner mulighet til å dele sine karakterer og vitnemål på en sikker og effektiv måte. Portalen og reguleringen av denne er nærmere beskrevet i **punkt 5.1**. NOKUT har lagt til rette teknisk for at vedtak om godkjenning av utenlandsk utdanning og opplæring skal kunne deles gjennom Vitnemålsportalen²⁸. For at dette skal kunne gjennomføres, må NOKUTs database med vedtak være tilknyttet portalen, og fødselsnummer/D-nummer og informasjon om at NOKUT har et vedtak om den registrerte i sitt system må overføres. Dette innebærer en behandling av personopplysninger med et annet formål enn det de ble samlet inn for, og det er nødvendig at det foreligge et rettslig behandlingsgrunnlag.

Departementets vurdering og forslag

Dersom NOKUT kobler seg til Vitnemålsportalen vil framtidige søkere med et godkjenningsvedtak fra NOKUT få mulighet til å gi andre tilgang til sitt vedtak på en sikker og praktisk måte med for eksempel studiesteder og arbeidsgivere, på lik linje som de med vitnemål og karakterer fra norske utdanningsinstitusjoner kan gjøre i dag. Dette er et tiltak som kan forhindre dokumentforfalskninger og gjøre det lettere for arbeidsgivere og utdanningsinstitusjoner å kontrollere at en persons utdanning er ekte. I tillegg gir dette den enkelte en enkel, sikker og varig tilgang til egne godkjenninger.

En slik oppkobling vil innebære at fødselsnummer eller D-nummer til alle som får et godkjenningsvedtak fra NOKUT og informasjon om at personen har fått et vedtak fra NOKUT vil bli tilgjengelig i Vitnemålsportalen, for den registrerte. Først når en person logger seg på og aktivt velger å dele vedtaket med noen vil selve vedtaket deles fra NOKUTs systemer i en tidsbegrenset periode. Opplysningene oppbevares ikke i Vitnemålsportalen, og må hentes fra NOKUTs systemer hver gang man ønsker å dele dem.

Delingen av innholdet i vedtaket vil skje med samtykke som behandlingsgrunnlag, og det trenger derfor ikke reguleres nærmere. Samtykke er derimot ikke et praktisk alternativ for koblingen mellom NOKUTs system og portalen som overfører fødselsnummer/D-nummer. Dersom det skal være mulig for enkeltpersoner å bruke portalen til å dele sine vedtak, må

---

²⁸ Se omtale i punkt 6

det fastsettes et tilsvarende behandlingsgrunnlag i lov som det allerede er for universiteter og høyskoler etter uhl. § 4-14 og for fagskoler etter fagskoleloven § 42.

Departementet foreslår at det for godkjenningsordningene etter uhl. § 3-4, fagskoleloven § 7 og opplæringsloven § 3-4a, fastsettes et uttrykkelig behandlingsgrunnlag for å koble vedtakene til portalen. Se forslag til bestemmelsene.

Departementet foreslår et nytt ledd i uhl. § 3-4 som sier at fødselsnummer, D-nummer og informasjon om at en person har godkjenningsvedtak hos NOKUT kan registreres i vitnemålsportalen. Videre foreslår departementet å presisere at vedtak kun kan deles når dette bestemmes av den registrerte selv.

Tilsvarende bestemmelser foreslås inntatt i nye ledd i både fagskoleloven § 7 og opplæringsloven § 3-4 a.

Om personvernkonsekvenser

Kravet til forholdsmessighet mellom behandling og formål innebærer at det kun er anledning til å behandle personopplysninger som er relevante og nødvendige for å oppfylle formålet med behandlingen. Departementets forslag om at NOKUTs vedtak skal kunne deles via Vitnemålsportalen, innebærer en overføring av minimalt med personopplysninger.

Informasjon og innsyn til den registrerte ivaretas ved at alle opplysningene er tilgjengelige ved pålogging til portalen. Den registrerte har selv full kontroll over deling av opplysninger om seg selv og sine resultater.

Det er store fordeler for den registrerte å ha tilgang til og å ha mulighet til å dele sitt vedtak gjennom portalen. Det er naturlig å tro at de som søker om godkjenning fra NOKUT gjør det for å kunne benytte det i en annen sammenheng hvor en annen part kan få tilgang til vedtaket. Med portalen blir en slik deling både effektiv og sikker. Ved å angi tidsrom for gyldighet av tilgangen har den registrerte større kontroll over sine personopplysninger enn ved å distribuere papirkopier ved for eksempel jobbsøknader.

I tillegg bidrar portalen til å forhindre dokumentfalsk og mottakerne kan være sikre på at vedtaket er riktig.

Samlet sett vurderer departementet at en kobling mellom NOKUT og Vitnemålsportalen ikke utgjør et stort inngrep i de registrertes personvern, og at fordelene ved portalen er store for både de registrerte og for samfunnet.

Oppsummering – forslag til lovendringer

Departementet foreslår bestemmelser om behandling av særlige kategorier personopplysninger i forbindelse med godkjenning av utenlandsk utdanning i universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og opplæringsloven.

Det foreslås videre behandlingsgrunnlag for bruk av automatisert saksbehandling i de samme bestemmelsene.

Videre foreslår departementet at NOKUT skal kunne dele sine vedtak via Vitnemålsportalen.

I opplæringsloven § 3-4 a foreslår departementet i tillegg en språklig endring i første ledd hvor "departementet" byttes ut med "NOKUT", slik at det blir tydelig hvem som forvalter godkjenningsordningen.

I lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) gjøres følgende endringer:

§ 3-4 skal lyde (nytt andre, tredje og fjerde ledd):

§ 3-4 Generell godkjenning

(1) NOKUT avgjør, etter søknad fra enkeltpersoner, om utdanning fra utenlandsk høyere utdanningsinstitusjon eller norsk institusjon som ikke går inn under loven, skal gis generell godkjenning slik at utdanningen i nivå og omfang godkjennes som likestilt med akkreditert norsk høyere utdanning. Klageinstansen kan ikke overprøve NOKUTs vurdering av den avlagte utdanningens nivå og omfang.

(2) *Ved vurdering av søknad om godkjenning av utenlandsk høyere utdanning etter første ledd kan det behandles særlige kategorier personopplysninger.*

(3) *Det kan fattes vedtak om godkjenning ved helt eller delvis automatisert saksbehandling. Den personen vedtaket retter seg mot, kan kreve at vedtaket overprøves manuelt.*

(4) *Fødselsnummer eller D-nummer, samt informasjon om at en person har godkjenningsvedtak hos NOKUT, kan deles automatisk med en portal for deling av vitnemål og dokumentasjon om oppnådd kompetanse, jf. § 4-14 første ledd. Vedtak kan kun deles når dette bestemmes av den registrerte.*

I lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) gjøres følgende endringer:

§ 7 skal lyde (nytt andre, tredje og fjerde ledd):

§ 7 Generell godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning

NOKUT avgjør etter søknad fra enkeltpersoner om utdanning fra en utenlandsk fagskole eller en annen yrkesfaglig utdanning fra utlandet på tilsvarende nivå, skal gis en generell godkjenning slik at den ut fra nivå og omfang godkjennes som likestilt med akkreditert fagskoleutdanning. Klageinstansen kan ikke overprøve NOKUTs vurdering av den avlagte utdanningens nivå og omfang. Departementet kan gi forskrift om saksbehandling og klageadgang i saker om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning. *Ved vurdering av søknad om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning etter første ledd kan det behandles særlige kategorier personopplysninger.*

Det kan fattes vedtak om godkjenning ved helt eller delvis automatisert saksbehandling. Den personen vedtaket retter seg mot, kan kreve at vedtaket overprøves manuelt.

Fødselsnummer eller D-nummer, samt informasjon om at en person har godkjenningsvedtak hos NOKUT, kan deles automatisk med en portal for deling av vitnemål og dokumentasjon om oppnådd kompetanse, jf. lov om universiteter og høyskoler § 4-14 første ledd. Vedtak kan kun deles når dette bestemmes av den registrerte.

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) foreslår departementet følgende endringer:

§ 3-4 a skal lyde:

§ 3-4 a Godkjenning av utanlandsk fagopplæring

~~Departementet~~ NOKUT avgjør etter søknad frå enkeltpersonar om utanlandsk fag- eller yrkesopplæring skal godkjennast som sidestilt med norsk fag- eller sveinebrev eller vitnemål. Opplæringa er sidestilt når ho har same nivå og omfang som den norske vidaregåande opplæringa, og inneheld mange av dei vesentlege elementa i det aktuelle faget.

Ved vurdering av søknad om godkjenning av utanlandsk fag- og yrkesopplæring etter fyrste ledd kan det behandlast særlege kategoriar personopplysningar.

Det kan fattast vedtak om godkjenning ved heilt eller delvis automatisert saksbehandling. Den personen vedtaket retter seg mot, kan krevje at vedtaket skal overprøvast manuelt.

Fødselsnummer eller D-nummer, samt informasjon om at en person har godkjenningsvedtak hos NOKUT, kan delast automatisk med ein portal for deling av vitnemål og dokumentasjon om oppnådd kompetanse, jf. universitets- og høyskoleloven § 4-14 første ledd. Vedtak kan kun delast når den registrerte bestemmer det.

Departementet kan gi forskrift om vilkår for godkjenning, sakshandsaming, klage og avgrensing i klageretten.

Nasjonal portal for deling av vitnemål og dokumentasjon av oppnådd kompetanse

Bakgrunn

Nasjonal vitnemåls- og karakterportal (Vitnemålsportalen) er en portal som skal sikre sannferdig formidling av vitnemål og karakterer og forhindre bruk av forfalskede vitnemål og karakterutskrifter. Portalen ble tatt i bruk i 2017 og er regulert i universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og i forskrift om nasjonal vitnemåls- og karakterportal. Målet med etableringen av et digitalt system for utveksling av informasjon om vitnemål og karakterer var å skape en tjeneste der personer på en enkel måte kan synliggjøre sine resultater for arbeidsgiver, utdanningsinstitusjoner og andre som har bruk for dem, og der mottakerne kan stole på at resultatene er korrekt gjengitt.

Selve portalen inneholder kun et minimum av informasjon som er nødvendig for at tjenesten skal kunne fungere på en tilfredsstillende måte. Informasjonen som formidles gjennom tjenesten hentes fra datakilden der informasjonen opprinnelig er lagret, det vil si den enkelte utdanningsinstitusjon. Dette betyr at systemet ikke inneholder resultater i form av vitnemål og karakterer, men kun er system for å hente denne informasjonen fra utdanningsinstitusjonenes databaser og dele informasjonen med en mottaker.

Før en person logger inn og tar i bruk systemet vil det kun inneholde informasjon om hvilke institusjoners databaser som inneholder resultater fra hvilke personer, altså kun fødselsnummer koblet til en identifiseringsinformasjon som viser til en utdanningsinstitusjons database. Informasjon om karakterer og vitnemål vil kun overføres fra utdanningsinstitusjonen og til portalen når den som informasjonen gjelder, selv tar initiativ til det. Når en person velger å dele resultatene sine, for eksempel med en bedrift eller utdanningsinstitusjon, vil portalen formidle de resultatene som vedkommende har bestemt at skal deles og i den perioden vedkommende har bestemt at disse skal være tilgjengelig.

De fleste universiteter og høyskoler benytter seg av det studieadministrative systemet Felles studentsystem (FS). Det er FS som er koblet til Vitnemålsportalen, og det er der resultatene hentes fra. De fleste fagskolene har ikke tilsvarende system, og det er derfor foreløpig i hovedsak kun resultater fra universiteter og høyskoler som kan deles gjennom Vitnemålsportalen.

Portalen er under utvikling, og som ledd i arbeidet med såkalte tjenestekjeder (digitalt samarbeid til det beste for brukeren²⁹) har Unit i samarbeid med andre etater utarbeidet et forslag til tjenesten *Min kompetanse*, se rapport *Tjenestekjeder i kunnskapssektoren* (september 2020)³⁰. En slik tjeneste kan gi innbyggerne en samlet oversikt og kontroll over egen formell kompetanse, autorisasjoner og sertifiseringer, og mulighet for å dele videre ved behov. For å kunne utvide Vitnemålsportalen til *Min kompetanse* er det blant annet nødvendig at de enkelte utstederne av dokumentasjon av kompetanse har hjemmel til å utlevere og gi tilgang til dataene.

Departementet vurderer at det er behov for å endre reguleringen av portalen nå, blant annet for at NOKUTs vedtak skal kunne deles (se omtale under).

Ved en større utvidelse av Vitnemålsportalen vil departementet også vurdere i hvilken lov den bør være regulert.

Gjeldende rett

I dag er Vitnemålsportalen regulert i universitets- og høyskoleloven § 4-14, fagskoleloven § 41 og forskrift om nasjonal vitnemåls- og karakterportal. Lovbestemmelsene i de to lovene er utformet på lik måte og regulerer adgangen til å behandle personopplysninger i portalen. Etter de to lovbestemmelsene er det høyskoler, universiteter og fagskoler som kan koble seg til portalen for å kunne dele vitnemål og karakterer. Forskriften regulerer blant annet portalens virkeområde, formål, behandlingsansvarlig og hvilke opplysninger den kan inneholde.

Departementets vurderinger

Regulering av portalen

Departementet vurderer at dagens regulering av vitnemålsportalen ikke er optimal. I dag er det to tilnærmet like bestemmelser i henholdsvis universitets- og høyskoleloven § 4-14 og fagskoleloven § 41. Det er i tillegg en forskrift som i stor grad regulerer det samme som lovbestemmelsene, og som derfor kan virke noe overflødig.

Vitnemålsportalen er et godt verktøy med potensiale til å brukes for flere områder enn kun deling av vitnemål og karakterer fra universiteter og høyskoler og fagskoler. Vitnemål, kompetansebevis og annen dokumentasjon om kompetanse fra videregående opplæring er eksempler på hva som kan være svært relevant å ha mulighet til å formidle gjennom portalen. Vedtak om godkjenning av utenlandsk utdanning fra NOKUT er et annet. Se kap. 5.3 for nærmere omtale av dette.

I dag har portalen et begrenset formål etter loven, og departementet mener det er viktig å legge til rette for at portalen kan kobles til flere kilder og dermed dele andre type dokumenter. Det innebærer at formålet til portalen må utvides, og at andre kilder må få behandlingsgrunnlag for å dele opplysninger med portalen. I stedet for at det gis flere like bestemmelser om portalen i ulike lover slik det er i dag, foreslår departementet at selve portalen og dens (utvidede) formål hjemles i universitets- og høyskoleloven § 4-14 første ledd. Behandlingsgrunnlag for deling av personopplysninger gjennom portalen, må fastsettes i det regelverket det naturlig hører hjemme i.

---

²⁹ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/digitalt-samarbeid-til-det-beste-for-brukeren/id2765956/>

³⁰ [Tjenestekjeder i kunnskapssektoren](#)

Departementet mener at det ikke er behov for å forskriftsfeste bestemmelser om portalen for å ha et tilfredsstillende behandlingsgrunnlag for behandling av personopplysninger, og det er heller ikke behov for ytterligere regulering av portalen i en forskrift. Departementet foreslår derfor å oppheve dagens forskrift og videreføre enkelte presiseringer fra forskriften i lov. Dette gjelder blant annet at dokumenter som kan deles via portalen, kun kan verifiseres i sin opprinnelige form. Dette betyr at opplysningene kun kan bekreftes som ekte når man får tilgang til dem via den tidsavgrensede lenken som genereres når den registrerte initierer deling. En utskrift eller et skjermbilde fra portalen er ikke gyldig og kan ikke brukes som bekreftelse på kompetanse.

Departementet foreslår at formålet til portalen utvides til å omfatte vitnemål, karakterer, annen dokumentasjon av oppnådd kompetanse og vedtak om godkjenning av utenlandsk utdanning. Dette er ment å omfatte alle former for dokumentasjon av kompetanse fra grunnskole til og med høyere utdanning. Dokumentasjon av oppnådd kompetanse kan også gjelde dokumentasjon utenfor det formelle utdanningssystemet.

Departementet foreslår at det i andre ledd framgår at Unit er behandlingsansvarlig for portalen.

Behandlingsgrunnlag for deling av personopplysninger

Forslaget til endringene i regulering av portalen innebærer at det også må gjøre tekniske endringer i utformingen av behandlingsgrunnlaget for at det kan innhentes opplysninger til portalen fra universiteter og høyskoler.

Det vil være nødvendig med behandlingsgrunnlag for den institusjonen eller virksomheten som skal koble seg på portalen. Her vil departementet foreslå videreføring av slikt behandlingsgrunnlag for universiteter, høyskoler og fagskoler. I punkt 5.3 foreslås det i tillegg behandlingsgrunnlag for at NOKUT skal kunne koble seg portalen for å dele vedtak om godkjenning av utenlandsk opplæring og utdanning.

Departementet foreslår at behandlingsgrunnlag for at universiteter og høyskoler kan levere opplysninger til portalen videreføres i ny § 4-14 a i universitets- og høyskoleloven .

Bestemmelsen er ment å videreføre dagens behandlingsgrunnlag. Det gis hjemmel for at fødselsnummer/D-nummer og opplysninger om at utdanningsinstitusjonen har opplysninger om personens vitnemål og karakterer kan innhentes automatisk til portalen. Departementet foreslår at det presiseres at opplysninger om vitnemål og karakterer kun kan deles når dette initieres av den registrerte, slik det i dag følger av forskriften.

Departementet foreslår fagskoleloven § 41 andre ledd endret slik at det gis et særskilt behandlingsgrunnlag for at fagskolene kan dele opplysninger med portalen. Dette er på samme måte som for universiteter og høyskoler ment å videreføre dagens behandlingsgrunnlag.

Fagskoler har som nevnt over ikke koblet seg til portalen i dag fordi de ikke har noe felles system som kan gjøre dette mulig. Departementet tar sikte på å fremme forslag om at fagskoler skal få tilgang til å lagre sine vitnemål m.m. i den nasjonale databasen for lagring av vitnemål (NVB). NVB inneholder i dag vitnemål fra videregående opplæring. Dette vil blant annet gjøre det mulig å koble resultater fra fagskolen til portalen, slik det er forutsatt i fagskoleloven § 41. For at fagskoler skal kunne overføre opplysninger om vitnemål og karakterer til NVB, må det fastsettes et behandlingsgrunnlag for dette. Departementet foreslår at det i fagskoleloven § 41 første ledd åpnes for at fagskolene skal kunne overføre opplysninger om vitnemål og karakterer til databasen.

Departementet tar sikte på å sende forslag om endringer i opplæringsloven og blant annet regulering av NVB på høring i løpet av 2020.

Kompetanse Norge skal sørge for avvikling av prøver i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven med forskrifter. De har etablert integrasjon mellom sitt prøvesystem og Vitnemålsportalen, for å kunne tilby god tilgang for brukerne og sikker digital deling av offentlige prøveresultater. Kompetanse Norge har hjemmel for å behandle personopplysninger i introduksjonsloven §§ 25 til 25 b med tilhørende forskrift. Hjemmelen er foreslått videreført i forslag til ny lov om integrering §§ 41 til 44 og tilhørende forskrift som har vært på høring. Departementet vil vurdere å ta inn en eksplisitt hjemmel for deling av opplysninger med Vitnemålsportalen i integreringsforskriften.

Nytt navn

Som en følge av at departementet foreslår at portalens formål og virkeområde blir utvidet til å omfatte andre datakilder enn kun vitnemål og karakterer fra høyere utdanning og fagskoleutdanning, mener departementet det kan være grunn til å vurdere om navnet til portalen bør endres. Navnet bør være dekkende for formålet.

I lovforslagene som sendes på høring, foreslår departementet å benytte en generell betegnelse for portalen: nasjonal portal for deling av vitnemål og dokumentasjon av kompetanse. Departementet mener at det kan være hensiktsmessig at portalen reguleres uten egennavn, og at det må være opp til Unit som forvalter av portalen å vurdere hva som er et godt og dekkende navn.

Om personvernkonsekvenser

De foreslåtte endringene i den generelle reguleringen av portalen som omtalt her vil ikke i seg selv medføre nye behandlinger av personopplysninger.

Forslaget innebærer at det åpnes for at flere kilder kan koble seg til portalen slik at flere personopplysninger kan bli registrert i portalen. Det må foretas en særskilt vurdering av konsekvenser for de registrertes personvern i forbindelse med eventuelle forslag til behandlingsgrunnlag for nye kilder.

Departementets forslag

I lov om universiteter og høyskoler foreslår departementet følgende endringer:

§ 4-14 skal lyde:

§ 4-14 Nasjonal portal for deling av vitnemål og dokumentasjon av kompetanse

(1) En nasjonal portal for deling av vitnemål og dokumentasjon av kompetanse Nasjonal vitnemåls- og karakterportal skal sikre sannferdig informasjon om vitnemål, karakterer, annen dokumentasjon av oppnådd kompetanse og vedtak om godkjenning av utenlandsk utdanning og opplæring, og forhindre bruk av forfalskede dokumenter. vitnemål og karakterutskrifter. Staten ved departementet eier portalen.

(2) En persons fødselsnummer, D-nummer og informasjon som kan identifisere utdanningsinstitusjonene som i databasene sine har opplysninger om personens utdanningsresultater, innhentes automatisk til portalen, uavhengig av om portalen er tatt i bruk av den informasjonen gjelder. Vitnemål og karakterer skal kun innhentes fra utdanningsinstitusjonene når portalen er tatt i bruk av den informasjonen gjelder. Den registrerte personen bestemmer hvem som skal få tilgang til informasjonen gjennom

portalen, hvilken informasjon de skal få tilgang til, og for hvilket tidsrom. *Dokumenter som deles via portalen, kan kun verifiseres i sin opprinnelige digitale form.*

(3) Unit er behandlingsansvarlig for personopplysningene i portalen.

~~Forvaltningsorganet som er ansvarlig for Vitnemålsportalen, er også behandlingsansvarlig for personopplysningene i portalen. Departementet kan gi forskrift om portalen, blant annet om hvilke opplysninger som skal registreres og hvordan opplysningene skal behandles.~~

Ny § 4-14 a skal lyde (første punktum er hentet fra gjeldende § 4-14 annet ledd):

§ 4-14 a Deling av opplysninger om vitnemål og karakterer fra universiteter og høyskoler

En persons fødselsnummer eller D-nummer samt informasjon som kan identifisere universiteter eller høyskoler som har opplysninger om personens utdanningsresultater, kan deles automatisk med nasjonal portal for deling av vitnemål og dokumentasjon av kompetanse, jf. § 4-14. Opplysninger om vitnemål og karakterer oppnådd ved utdanningsinstitusjonen kan kun deles når dette bestemmes av den registrerte.

I lov om høyere yrkesfaglig utdanning foreslår departementet følgende endringer:

§ 41 skal lyde (inkludert henvisning til ny bestemmelse i opplæringsloven § 3-14 som kommer på egen høring):

§ 41 Deling av opplysninger om vitnemål og karakterer ~~Nasjonal vitnemåls- og karakterportal~~

Fagskoler kan oversende vitnemål og karakterer til den nasjonale databasen for vitnemål og dokumentasjon av kompetanse, jf. opplæringslova § 3-14 andre ledd jf. første ledd.

~~En persons fødselsnummer eller D-nummer samt informasjon som kan identifisere at den nasjonale databasen som nevnt i første ledd eller en fagskole de utdanningsinstitusjonene som i databasene sine har opplysninger om personens utdanningsresultater, kan deles automatisk med en portal for deling av vitnemål og dokumentasjon om oppnådd kompetanse, jf. lov om universiteter og høyskoler § 4-14 første ledd til portalen, uavhengig av om portalen er tatt i bruk av den informasjonen gjelder. Den personen som informasjonen gjelder for, bestemmer hvem som skal få tilgang til informasjonen i portalen, hvilken informasjon de skal få tilgang til, og for hvilket tidsrom. Opplysninger om vitnemål og karakterer kan kun deles når dette bestemmes av den registrerte.~~

~~Forvaltningsorganet som er ansvarlig for Vitnemålsportalen, er også behandlingsansvarlig for personopplysningene i portalen. Departementet kan gi forskrift om portalen, blant annet om hvilke opplysninger som skal registreres, og hvordan opplysningene skal behandles.~~

Forskrift om nasjonal karakter- og vitnemålsportal

Departementet foreslår videre å oppheve forskrift om nasjonal karakter- og vitnemålsportal.

Database for statistikk om høyere utdanning

Bakgrunn

Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) er en database med et bredt spekter av informasjon om universiteter og høyskoler. DBH ble opprettet av Kunnskapsdepartementet i 1991³¹ og inneholder data om studenter, søkere, utdanning, forskning, personale, museum, areal, økonomi og selskapsdata.

I tillegg har departementet opprettet en egen database for fagskoler kalt DBH-Fagskolestatistikk. Den har et mye mindre omfattende datasett enn den opprinnelige DBH for universiteter og høyskoler; om institusjoner, studiesteder, studenter og noe økonomi. Forskjellene skyldes dels ulikheter i mandat (fagskolene skal ikke forske eller drive museum), dels at fagskolene ikke er statsinstitusjoner, slik at det er eierne (fylkeskommuner og private) som skal ha mesteparten av økonomirapporteringen, og dels at fagskolestatistikken er ferskere.

I det følgende benyttes DBH som fellesbetegnelse, da forslagene i dette høringsnotatet gjelder opplysninger om individer, og det derfor ikke er nødvendig å skille mellom de to betegnelse.

DBH forvaltes og driftes i dag av Norsk senter for forskningsdata AS (NSD), som utfører denne oppgaven. NSD er et selskap eid og finansiert av Kunnskapsdepartementet, og departementet er behandlingsansvarlig for personopplysninger som behandles i DBH. Formålet med DBH er å legge til rette for statistikk, utredning og forskning, og for departementets forvaltning og styring av høyere utdanning og av høyere yrkesfaglig utdanning.

Individdata om søkere, studenter og ansatte ved utdanningsinstitusjonene er viktig for departementets strategiske arbeid knyttet til utviklingen og oppfølgingen av høyere utdanning og fagskoleutdanning i Norge. Rapportering av disse dataene danner, sammen med rapporteringen av regnskap og resultatdata, grunnlag for departementets vurdering av institusjonenes måloppnåelse og etatsstyring av de statlige universitetene og høyskolene, og grunnlag for utarbeidelse av Kunnskapsdepartementets årlige tilstandsrapporter for henholdsvis høyere utdanning og fagskoleutdanning. Formålet med tilstandsrapportene er å gi oversikt og en vurdering av tilstanden i universitets- og høyskolesektoren og fagskolesektoren. Data på individnivå er også viktig for forskning og analyser av bla. søkning og gjennomstrømning av studenter i fagskoler og høyere utdanning og om hvordan kandidater fra fagskoler og høyere utdanning lykkes i arbeidsmarkedet.

For å oppfylle formålene med DBH er det nødvendig at databasen inneholder kvalitetssikrede og fullstendige data om utdanningssektoren på individnivå. Etter departementets syn er det behov for å ha data både om søkere til og studenter ved universiteter og høyskolene og ved fagskolene, i tillegg til om ansatte.

Gjeldende rett

Behandling av personopplysninger i DBH og grunnlaget for universiteter, høyskoler og fagskolars rapportering til DBH er i dag lovregulert i henholdsvis universitets- og høyskoleloven § 7-8 og fagskoleloven § 42. Disse bestemmelsene ble vedtatt i 2018 som følge av kravene til supplerende behandlingsgrunnlag i personvernforordningen. Fram til

---

³¹ 2011 er første året med statistikk i DBH-F.

2018 var behandlingen av personopplysninger hjemlet i personopplysningsloven av 2000 § 8 bokstav e.

Dagens bestemmelser regulerer hvilke personopplysninger om studenter og om ansatte som kan behandles i databasen, at departementet kan pålegge utdanningsinstitusjonene å rapportere slike opplysninger til DBH, hvem som er behandlingsansvarlig og departementets adgang til å fastsette forskrift om behandlingen av opplysninger i databasen.

Lovhjemmelen gir i dag behandlingsgrunnlag for studenter og for ansatte. For universitets- og høyskolesektoren inneholder databasen også data om søkere, da begrepet "studenter" tidligere er blitt tolket til å omfatte også det.

Departementets vurdering

Behandlingsgrunnlag for rapportering av opplysninger om søkere

Universiteter og høyskoler rapporterer i dag opplysninger om søkere, studenter og ansatte. Ordlyden i uhl. § 7-8 nevner imidlertid ikke søkere spesifikt. Til sammenligning nevner uhl. § 4-15 både søkere og studenter, og departementet mener det ikke er riktig å innfortolke *søkere* i student-begrepet i § 7-8. Fagskolene rapporterer i dag opplysninger bare om studenter. Departementet mener det er behov for at de også skal rapportere opplysninger om søkere.

Begrunnelsen for behovet for individdata også om søkere, er den samme som for behovet for data om studenter: Statistikk produsert på disse dataene er nødvendig for politikktutviklingen og styringen av institusjonene. Forskning på sektoren er nødvendig for en kunnskapsbasert politikktutvikling. Data om søkere brukes også i budsjettssammenheng for å vurdere etterspørselen etter høyere utdanning, og i styringssammenheng for å vurdere oppnåelsen av målet om god tilgang til utdanning.

Dataene brukes av departementet i form av statistikk (aggregerte data). Det er imidlertid nødvendig å registrere individuelle opplysninger på tvers av institusjonene for å kunne produsere slik statistikk. Registrering av aggregerte tall om søkere fra hver institusjon er ikke tilstrekkelig, blant annet fordi hver person kan søke ved flere institusjoner og utdanningstyper. Videre har ikke alle høyere utdanningsinstitusjoner opptak gjennom det samordnede opptaket, noen har også lokale opptak. Individdata er nødvendig for mye av forskningen på sektoren, for eksempel for å vurdere søknadstilbøyelighet/opptak/-gjennomføring på tvers av sosioøkonomiske eller demografiske grupper, i tillegg til de ulike veiene gjennom utdanningssystemet. Gjennom DBH er det for eksempel kartlagt at det er mange som begynner på universitet eller høyskole etter endt fagskoleutdanning, og omvendt.

DBH innhenter samlet søknadsstatistikk både gjennom Unit/Samordna opptak (SO) og lokale opptak. Data om de lokale opptakene finnes ikke hos Unit. Det er en stor fordel for departementet at det kan lages samlet statistikk om søkerne, uavhengig av opptaksform, siden personer kan opptre i begge statistikkene. SO etablerer nå sletterutiner, og søkerdata der vil derfor være tilgjengelige for forskning bare i en kort periode.

Felles studentsystem (FS) er et studieadministrativt system som blir benyttet av de fleste universiteter og høyskoler i Norge, inkludert alle de statlige. Dette driftes i dag av Unit. Videre er det institusjoner i sektoren som bruker andre studieadministrative systemer enn FS, som også må inngå i helhetlig statistikk. Det er derfor behov for en sentral database som DBH. Avlevering til DBH gjør at dataene hos institusjonene kan oppbevares i mye kortere tid.

For offisiell statistikk om høyere utdanning og fagskoleutdanning, henter SSB data fra DBH der det er aktuelt. SSB publiserer ikke jevnlig statistikk om søkere. Det produseres ikke statistikker i dag som er avhengig av at individdataene om søkere lagres i lang tid. Behovene her er større når det gjelder studenter. For forskningen er det imidlertid nødvendig med historiske data, for å kunne studere utdanning i et livsløpsperspektiv. For å kunne analysere tilgangen på høyere utdanning, er det for eksempel nødvendig å sammenligne karriereutfall osv. for søkere med avslag eller tilbud, og hvordan personer søker over tid.

DBH-F inneholder i dag ikke opplysninger om søkere til fagskolene. Behovet for slik informasjon er like stort som for universiteter og høyskoler.

For de (for tiden) tretti fagskolene som deltar i det samordnede opptaket, er slik innrapportering enkel å få til. Dette gjelder alle offentlige fagskoler som er pålagt deltakelse i SO etter fagskoleforskriften § 3, for private fagskoler er det valgfritt. Fem private fagskoler deltok i Samordna opptak i 2020, og tallet kan bli større. Av de om lag femti fagskolene som ikke er med i SO, så har de større skolene egne studieadministrative systemer som også håndterer søkere. For de mange små, frittstående fagskolene kan de administrative kostnadene ved slik innrapportering være vesentlig større. Departementet foreslår at fagskolene pålegges å rapportere søknadsdata, men med en adgang for departementet til å gi dispensasjon til enkeltfagskoler. Dispensasjonsadgangen vil først og fremst være aktuell å bruke for små fagskoler med begrensede studieadministrative systemer, for å unngå høy rapporteringsbyrde.

Departementet mener at den foreslåtte endringen er en mindre utvidelse som ikke innebærer et stort inngrep i enkeltpersoners personvern. Det behandles ikke personopplysninger av særlig kategori. Individdataene i DBH brukes som nødvendig grunnlag for statistikk og forskning. Departementet legger vekt på at det er stort behov for opplysningene for å kunne utøve sentrale samfunnsfunksjoner som styring av utdanningssystemet og politikktutvikling, samt at det gir grunnlag for forskning som ikke vil være mulig uten slike data.

E-postadresser til studenter

Universitets- og høyskoleloven § 7-8 andre ledd og fagskoleloven § 42 andre ledd fastsetter hvilke personopplysninger om studenter som utdanningsinstitusjonene kan utlevere til DBH. Det er fødselsnummer, midlertidig fødselsnummer, navn, statsborgerskap og opplysninger knyttet til utdanning som studieprogresjon og karakterer.

E-postadresser til søkere og studenter ble lagret i DBH fram til juli 2018, da bestemmelsen i universitets- og høyskoleloven § 7-8 trådte i kraft. I forarbeidene³² til denne ble det drøftet og konkludert med at Datatilsynet mente at blant annet e-postadresser var konfidensiell informasjon. Høringsnotatets forslag om å innrapportere e-postadresser (og en del annen informasjon) ble ikke fulgt opp i lovforslaget.

Etter Justis- og beredskapsdepartementets vurdering er i dag e-postadresser å se på som kontaktinformasjon som til vanlig ikke er underlagt taushetsplikt etter forvaltningsloven. I lys av dette mener departementet at det bør gis adgang til å innhente og lagre også e-postadresser i DBH.

Det er et klart behov for å ha tilgang til e-postadresser. I dag blir ulike kandidatundersøkelser gjennomført etter endte studier, noe som er viktig for å følge sysselsettingssituasjonen både for nyutdannede kandidater og noen år etter fullført utdanning, og å få tilbakemelding på

---

³² [Prop. 64 L \(2017-2018\)](#) Endringer i universitets- og høyskoleloven.

relevans og kvalitet i utdanningene. Dette er avgjørende for å evaluere resultatet av gjennomført høyere utdanning og for framtidig politikktutvikling og styring av sektoren. E-postadressene benyttes for å spørre kandidater (uteksaminerte studenter) om de vil delta i ulike undersøkelser.

I dag gjennomføres kandidatundersøkelser og lignende etter at e-postadresser er innhentet fra de enkelte institusjonene. Institusjonene har hjemmel til å utlevere disse så sant mottakende institusjon har et behandlingsgrunnlag. Dette vil typisk være forskning etter personopplysningsloven § 8. Lagring av e-postadresser i DBH vil være effektiviserende for både utdanningsinstitusjonene og for forskningsinstitusjonene. Departementet vurderer det slik at dette ikke vil innebære særlige konsekvenser for den enkelte registrertes personvern. Departementet vil foreslå at det tas inn i universitets- og høyskoleloven og i fagskoleloven at søkere og studenters e-postadresser kan behandles i DBH.

Plikt til å rapportere opplysninger

Både bestemmelsen i universitets- og høyskoleloven § 7-8 tredje ledd og i fagskoleloven § 42 tredje ledd åpner for at departementet kan pålegge henholdsvis universiteter og høyskoler og fagskoler å rapportere opplysninger om studenter og ansatte til DBH. I fagskoleforskriften § 6 er det fastsatt en plikt for fagskolene til å rapportere opplysninger om studenter.

I Prop. 64 L (2017–2018) fremgår det at uhl. § 7-8 skal forstås som at universiteter og høyskoler har en plikt til å rapportere opplysninger som nevnt i bestemmelsens andre ledd. I merknaden står det: "Utdanningsinstitusjonene skal rapportere om sine studenter, doktorgradskandidater og ansatte til DBH". I dag praktiseres dette også som en plikt til å rapportere slike opplysninger. Statlige universiteter og høyskoler er forvaltningsorgan underlagt departementets styring, og departementet kan pålegge slik rapportering som del av etatsstyringen. Uhl. § 8-6 har bestemmelser om private høyskolars rapporterings- og meldeplikt.

Fagskoler er private, fylkeskommunale eller statlige. Etter fagskoleloven § 42 tredje ledd *kan* departementet pålegge fagskoler å rapportere opplysninger om studenter og ansatte til DBH-F. Da ny fagskoleforskrift kom i 2019 ble det med hjemmel i fagskoleloven § 42 fastsatt en slik plikt for fagskolene i forskriften § 6 til å rapportere "opplysninger som nevnt i fagskoleloven § 42 andre ledd". Det følger av samme bestemmelse at departementet kan fastsette frister for rapporteringen. Dette var en oppfølging av ny fagskolelov hvor det i proposisjonen³³ ble forutsatt at fagskoler skulle ha en plikt til å rapportere opplysninger om studenter og ansatte. Ved en feil viser imidlertid fagskoleforskriften § 6 kun til § 42 *andre ledd*, og ikke tredje ledd, noe som innebærer at plikten ikke omfatter ansatte. Departementet vurderer at det er nødvendig å rette denne feilen, slik at det ikke skal være tvil om hvilke opplysninger fagskolene skal rapportere.

Departementet mener videre at det er bedre å regulere rapporteringsplikten for fagskoler i fagskoleloven § 42, framfor i forskrift.

Utlevering av opplysninger

De statistiske dataene i DBH som ikke inneholder personopplysninger, er tilgjengelig for alle. For personopplysninger (det vil si opplysninger som direkte eller indirekte kan knyttes til en

---

³³ [Prop. L 47 \(2017-2018\)](#)

person), så må det foreligge en særskilt utleveringsadgang og behandlingsgrunnlag for den som skal få opplysninger utlevert.

Fagskoleloven § 42 femte ledd regulerer slik utlevering av personopplysninger fra DBH. Foruten utlevering og sammenstilling til forskning og utredning, kan opplysningene også utleveres til "andre departementer og statlige organer". Det er også behov for at opplysninger fra fagskoler kan utleveres til fylkeskommunen. Etter fagskoleloven § 29 kan fagskoler søke om offentlig tilskudd fra fylkeskommunen hvor fagskolene har sitt studiested. Dette er en egen tilskuddsordning (fra 2018) som inneholder en resultatbasert del som beregnes på bakgrunn av antall avlagte studiepoeng ved alle studiestedene i fylket. Fylkeskommunene har i tillegg ansvar for dimensjoneringen av fagskoleutdanningene, jf. fagskoleloven § 3. Fylkeskommunene har derfor behov for fullstendige data om søkere og studenter (inkl. avlagte studiepoeng) ved fagskolene i sitt fylke. Departementet vurderer at det kan argumenteres for at fylkeskommunene i egenskap av ansvarlig for dimensjonering og for tilskudd har behandlingsgrunnlag. Hensynet til klare hjemler tilsier at det bør presiseres i lovteksten at opplysninger fra DBH-F også kan utleveres til fylkeskommuner. Dette vil lette fagskolenes rapportering ved at de private slipper å rapportere direkte til fylkeskommunene, og fylkeskommunene vil få samlet data om alle sine fagskoler fra ett sted (DBH-F).

Departementets forslag

Universitets- og høyskoleloven

Departementet foreslår at det i uhl. § 7-8 andre ledd inntas at det i DBH kan behandles opplysninger om *søkere* til universiteter og høyskoler i tillegg til studenter.

Videre ber departementet om høringsinstansenes vurdering av at det tas inn en ny bokstav d i første ledd om e-postadresser.

I fjerde ledd foreslås det at *innhenting* erstattes med *rapportering*, for en mer presis formulering. Dette er en språklig endring som ikke er ment å endre realiteter.

I lov om universiteter og høyskoler foreslår departementet følgende endringer:

§ 7-8 Rapportering til database for statistikk om høyere utdanning

(1) Personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd kan behandles i en database for statistikk om høyere utdanning for å legge til rette for å utarbeide statistikk, og å gjennomføre utredninger og forskning, og for departementets forvaltning og styring av høyere utdanning.

(2) For *søkere til* og studenter ved universiteter og høyskoler kan følgende personopplysninger behandles:

- a) fødselsnummer
- b) midlertidig fødselsnummer
- c) navn
- d) e-postadresse
- e) statsborgerskap
- f) opplysninger knyttet til utdanning fra universiteter og høyskoler som studieprogresjon og karakterer

(3) For doktorgradskandidater og ansatte ved universiteter og høyskoler kan følgende personopplysninger behandles:

- a) fødselsnummer
- b) midlertidig fødselsnummer
- c) ID-type og ID-nummer
- d) navn
- e) statsborgerskap
- f) opplysninger knyttet til stillingsforhold og finansiering av stillingen

(4) Departementet kan pålegge universiteter og høyskoler å rapportere personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd til databasen for statistikk om høyere utdanning. *Rapportering* ~~innhentning~~ av opplysningene kan skje elektronisk.

(5) Personopplysningene i databasen kan utleveres og sammenstilles til forskning og utredning i samsvar med formålet i første ledd. Opplysningene kan også utleveres til andre departementer og statlige organer som etter personopplysningsloven har adgang til å behandle slike opplysninger.

(6) Departementet er behandlingsansvarlig for databasen. Departementet kan gi forskrift om behandlingen av opplysninger i databasen

Fagskoleloven og fagskoleforskriften

Departementet foreslår at fagskoleforskriften § 6 *Informasjonsplikt* om fagskolenes rapporteringsplikt til DBH oppheves, og at innholdet flyttes til loven. Det foreslås at rapporteringsplikten fastsettes ved at ordlyden i fagskoleloven § 42 fjerde ledd endres til "Fagskoler skal rapportere", og at det i samme ledd inntas at departementet kan fastsette frister for rapporteringen.

Departementet foreslår at det i § 42 andre ledd inntas at det kan behandles opplysninger om *søkere* til fagskoleutdanning i tillegg til studenter, på samme måte som for universiteter og høyskoler. Som omtalt i vurderingen kan en plikt til å rapportere opplysninger om søkere bli en administrativ byrde for enkelte fagskoler som ikke deltar i det samordnede opptaket og som ikke har egne studieadministrative system hvor dette lett lar seg gjøre. Departementet foreslår derfor at det i fjerde ledd åpnes for at departementet kan gi fritak for rapportering av opplysninger om søkere. Slik dispensasjon kan gis som enkeltvedtak der departementet vurderer at de administrative byrdene vil være vesentlige for den enkelte fagskole.

I fagskoleloven § 42 femte ledd foreslås det å presisere at fylkeskommuner kan få utlevert opplysninger som fagskolene i sitt geografiske område har rapportert.

Videre ber departementet om høringsinstansenes vurdering av at fagskolene også skal rapportere e-postadresser til studentene.

I lov om høyere yrkesfaglig utdanning foreslår departementet følgende endringer

§ 42 Rapportering til database for statistikk om fagskoleutdanning

Personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd kan behandles i en database for statistikk om fagskoleutdanning for å legge til rette for å utarbeide statistikk og gjennomføre utredninger og forskning, og for departementets forvaltning og ansvar for fagskoleutdanning.

For *søkere til* og studenter ved fagskoler kan følgende personopplysninger

behandles:

- a) fødselsnummer
- b) midlertidig fødselsnummer
- c) navn
- d) e-postadresse
- e) statsborgerskap
- f) opplysninger knyttet til utdanningen som studieprogresjon og karakterer.

For ansatte ved fagskoler kan følgende personopplysninger behandles:

- a) fødselsnummer
- b) ID-type og ID-nummer
- c) navn
- d) statsborgerskap
- e) opplysninger knyttet til stillingsforhold og finansiering av stillingen.

Fagskoler skal rapportere personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd til databasen for statistikk om fagskoleutdanning.

Departementet kan fastsette frister for rapporteringen, og rapporteringen innhentingen av opplysningene kan skje elektronisk. Departementet kan gi fagskoler fritak fra plikten til å rapportere søkere.

Personopplysningene i databasen kan utleveres og sammenstilles til forskning og utredning i samsvar med formålet i første ledd. Opplysningene kan også utleveres til andre departementer, statlige organer og fylkeskommuner som etter personopplysningsloven har adgang til å behandle slike opplysninger.

Departementet er behandlingsansvarlig for databasen. Departementet kan gi forskrift om behandlingen av opplysninger i databasen.

I forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning foreslår departementet følgende endringer
Fagskoleforskriften § 6 Informasjonsplikt oppheves.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene til endringer i utdanningsstøtteleven medfører etter departementets vurdering ikke økte administrative kostnader for Lånekassen. De foreslåtte reglene innebærer i hovedsak en klargjøring og lovfesting av behandlinger som gjøres i dag, med noen justeringer. Endringene vil kunne avskjære tvils- og tolknings spørsmål som følger av dagens rettslige utgangspunkt. Forslagene skal legge til rette for at oppgaveløsningen samlet sett blir mer effektiv.

Endringene i regelverket for register over vedtak om godkjenning av utenlandske studier (GAUS) kodifiserer og rydder i dagens regulering/organisering, og medfører ingen nye oppgaver.

De foreslåtte endringene for NOKUT legger til rette for at oppgaveløsningen samlet sett vil bli noe mer effektiv.

Endringene i regelverket for Vitnemålsportalen medfører i seg selv ingen økonomiske eller administrative konsekvenser. Forslaget tilrettelegger for senere utvidelse, og konsekvensene må vurderes for hver enkel utvidelse. Nødvendig tilrettelegging for å tilgjengeliggjøre NOKUTs vedtak i Vitnemålsportalen er gjennomført.

Den foreslåtte endringen i DBH vil ikke gi merarbeid for universiteter eller høyskolene eller for DBH. Forslaget om at fagskoler skal innrapportere også data om søkere, er nytt.

Imidlertid vil departementet bruke den foreslåtte dispensasjonsadgangen slik at de skolene som vil få merarbeid av noe omfang vil få dispensasjon.

Samlet forslag til lov- og forskriftsendringer

Forslag til lovendringer

Utdanningsstøtteleven

I lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte gjøres følgende endringer:

Nytt kapittel V skal lyde:

Kapittel V Behandling av personopplysninger

§ 20 *Behandling av personopplysninger*

Lånekassen kan behandle personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når det er nødvendig for å vurdere om vilkår for rettigheter eller plikter fastsatt i eller i medhold av denne lov er oppfylt. Dersom Lånekassen skal hente inn personopplysninger fra andre enn søkeren eller låntakeren selv, må vilkårene i § 21 være oppfylt.

Lånekassen kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling av personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10. Avgjørelsen må bygge på bestemmelser som er egnet for automatisert behandling, og behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling. Behandlingen må være forenlig med retten til vern av personopplysninger.

Lånekassen kan behandle personopplysninger som er omfattet av første ledd, når dette er nødvendig for å utvikle og teste IT-systemer, men bare dersom det er umulig eller uforholdsmessig vanskelig å oppnå formålet ved å bruke anonyme eller fiktive opplysninger.

Lånekassen kan behandle personopplysninger som er omfattet av første ledd, når dette er nødvendig for å oppfylle plikt til utredning av mulige endringer i regelverket om studiestøtte og til evaluering av eksisterende ordninger.

Lånekassen kan behandle personopplysninger som ikke er omfattet av personvernforordningen artikkel 9 og 10, for å gi søker og låntaker tilpasset informasjon om rettigheter eller plikter fastsatt i eller i medhold av denne lov.

Departementet kan gi forskrift om behandlingen av personopplysninger i Lånekassen, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke typer personopplysninger som kan behandles, hvem det kan behandles personopplysninger om, bruk av automatiserte avgjørelser, adgangen til viderebehandling og utlevering.

§ 21 *Innhenting av personopplysninger*

Dersom det er nødvendig for å vurdere om vilkår for søkerens eller låntakerens rettigheter eller plikter fastsatt i eller i medhold av denne lov er oppfylt, kan Lånekassen hente inn personopplysninger om følgende personer:

- h) søker og låntaker
- i) søkers eller låntakers forsørger, forelder eller person med foreldreansvar for søker eller låntaker
- j) søker eller låntakers barn
- k) søker eller låntakers søsken
- l) søker eller låntakers samboer, ektefelle og ektefelles eller samboers barn
- m) ektefelle eller samboer til søker eller låntakers forsørger eller forelder
- n) referanseperson som søkeren har familieinnvandring med etter utlendingsloven.

Det kan hentes inn personopplysninger om andre personer når det er fastsatt i forskrift.

For søkeren og låntakeren, og for søkerens forsørger, barn, samboer og ektefelle, kan Lånekassen hente inn helseopplysninger som er nevnt i personvernforordningen artikkel 9. Opplysningene må være nødvendige for å vurdere om vilkår for søkerens eller låntakerens rettigheter eller plikter fastsatt i eller i medhold av denne lov er oppfylt.

Lånekassen kan også hente inn opplysninger om foreldreansvar, om vergemål og om representant etter utlendingsloven for søkeren eller låntakeren.

Opplysningene kan hentes inn fra offentlige myndigheter og offentlige registre, og fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner.

Fra utdanningsinstitusjoner der det ikke er lagt til rette for at opplysninger kan hentes inn kun for personer som har søkt om lån og stipend, kan opplysninger om elever og studenter har opptak og rett til å gå opp til eksamen hentes inn for alle elever og studenter ved utdanningsinstitusjonen.

For alle elever og studenter kan det hentes inn opplysninger fra offentlige og private utdanningsinstitusjoner og fra fylkeskommunen om eksamen er bestått, og om utdanningen eller graden er fullført. Opplysningene kan hentes inn om elever, studenter, lærlinger, lærekandidater og andre som tar opplæring i bedrift etter opplæringslova.

Med unntak for helseopplysninger kan Lånekassen hente inn personopplysninger etter første til sjette ledd når en person er logget inn i Lånekassens tjenester og har åpnet elektronisk søknad om ytelser fra Lånekassen. Lånekassen skal informere om at opplysninger hentes inn, og at de blir slettet dersom søknaden ikke blir sendt til Lånekassen.

Lånekassen kan innhente opplysninger om søkerens kontonummer fra Skatteetaten eller med søkerens samtykke fra et privat register. Opplysninger om kontonummer kan bare benyttes i forbindelse med utbetaling av utdanningsstøtte.

Lånekassen skal gis nødvendige opplysninger uhindret av taushetsplikt. Opplysningene kan innhentes elektronisk.

Departementet kan gi forskrift om innhenting av personopplysninger, blant annet om hvilke personopplysninger som kan hentes inn, hvor den kan hentes inn fra, og om hvilke personer.

§ 22 Utlevering til andre lands offentlige utdanningsstøttemyndigheter

Lånekassen kan utlevere opplysninger til offentlige utdanningsstøttemyndigheter i EU- eller EØS-land, Færøyene og Grønland når det er nødvendig for kontrollen av om personer samtidig mottar eller har mottatt utdanningsstøtte fra Lånekassen og andre lands offentlige utdanningstøtteordninger. Lånekassen kan utlevere opplysninger om navn, kundenummer, fødselsnummer og hvilket undervisningsår og semester opplysningene gjelder for.

Utleveringen fra Lånekassen kan skje uten hinder av taushetsplikt.

Universitets- og høyskoleloven

I lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) gjøres følgende endringer:

§ 3-4 skal lyde (nytt andre, tredje og fjerde ledd):

§ 3-4 Generell godkjenning

(1) NOKUT avgjør, etter søknad fra enkeltpersoner, om utdanning fra utenlandsk høyere utdanningsinstitusjon eller norsk institusjon som ikke går inn under loven, skal gis

generell godkjenning slik at utdanningen i nivå og omfang godkjennes som likestilt med akkreditert norsk høyere utdanning. Klageinstansen kan ikke overprøve NOKUTs vurdering av den avlagte utdanningens nivå og omfang.

(2) Ved vurdering av søknad om godkjenning av utenlandsk høyere utdanning etter første ledd kan det behandles særlige kategorier personopplysninger.

(3) Det kan fattes vedtak om godkjenning ved helt eller delvis automatisert saksbehandling. Den personen vedtaket retter seg mot, kan kreve at vedtaket overprøves manuelt.

(4) Fødselsnummer eller D-nummer, samt informasjon om at en person har godkjenningsvedtak hos NOKUT, kan deles automatisk med en portal for deling av vitnemål og dokumentasjon om oppnådd kompetanse, jf. § 4-14 første ledd. Vedtak kan kun deles når dette bestemmes av den registrerte.

Uhl. § 3-5 Godskrivning og faglig godkjenning femte ledd skal lyde (gammel ordlyd oppheves i sin helhet):

(5) NOKUT og institusjoner etter denne loven skal samordne sin praksis om godkjenning av utenlandsk høyere utdanning etter § 3-4 og § 3-5. Vedtak skal registreres i et felles register for godkjenning av utenlandsk utdanning. Departementet gir forskrift om nærmere regulering av registeret, herunder hvilke personopplysninger som kan registreres.

§ 7-8 Rapportering til database for statistikk om høyere utdanning

(1) Personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd kan behandles i en database for statistikk om høyere utdanning for å legge til rette for å utarbeide statistikk, og å gjennomføre utredninger og forskning, og for departementets forvaltning og styring av høyere utdanning.

(2) For søkere til og studenter ved universiteter og høyskoler kan følgende personopplysninger behandles:

- g) fødselsnummer
- h) midlertidig fødselsnummer
- i) navn
- j) e-postadresse
- k) statsborgerskap
- l) opplysninger knyttet til utdanning fra universiteter og høyskoler som studieprogresjon og karakterer

(3) For doktorgradskandidater og ansatte ved universiteter og høyskoler kan følgende personopplysninger behandles:

- g) fødselsnummer
- h) midlertidig fødselsnummer
- i) ID-type og ID-nummer
- j) navn
- k) statsborgerskap
- l) opplysninger knyttet til stillingsforhold og finansiering av stillingen

(4) Departementet kan pålegge universiteter og høyskoler å rapportere personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd til databasen for statistikk om høyere utdanning. ~~Rapportering~~ ~~Innhenting~~ av opplysningene kan skje elektronisk.

(5) Personopplysningene i databasen kan utleveres og sammenstilles til forskning og utredning i samsvar med formålet i første ledd. Opplysningene kan også utleveres til andre departementer og statlige organer som etter personopplysningsloven har adgang til å behandle slike opplysninger.

(6) Departementet er behandlingsansvarlig for databasen. Departementet kan gi forskrift om behandlingen av opplysninger i databasen

§ 4-14 Nasjonal portal for deling av vitnemål og dokumentasjon av kompetanse

~~(1) En nasjonal portal for deling av vitnemål og dokumentasjon av kompetanse~~
~~Nasjonal vitnemåls- og karakterportal skal sikre sannferdig informasjon om vitnemål, karakterer, annen dokumentasjon av oppnådd kompetanse og vedtak om godkjenning av utenlandsk utdanning og opplæring, og forhindre bruk av forfalskede dokumenter, vitnemål og karakterutskrifter. Staten ved departementet eier portalen.~~

~~(2) En persons fødselsnummer, D-nummer og informasjon som kan identifisere utdanningsinstitusjonene som i databasene sine har opplysninger om personens utdanningsresultater, innhentes automatisk til portalen, uavhengig av om portalen er tatt i bruk av den informasjonen gjelder. Vitnemål og karakterer skal kun innhentes fra utdanningsinstitusjonene når portalen er tatt i bruk av den informasjonen gjelder. Den registrerte personen bestemmer hvem som skal få tilgang til informasjonen gjennom portalen, hvilken informasjon de skal få tilgang til, og for hvilket tidsrom. Dokumenter som deles via portalen, kan kun verifiseres i sin opprinnelige digitale form.~~

~~(3) Unit er behandlingsansvarlig for personopplysningene i portalen. Forvaltningsorganet som er ansvarlig for Vitnemålsportalen, er også behandlingsansvarlig for personopplysningene i portalen. Departementet kan gi forskrift om portalen, blant annet om hvilke opplysninger som skal registreres og hvordan opplysningene skal behandles.~~

~~Ny § 4-14 a skal lyde (første punktum er hentet fra gjeldende § 4-14 annet ledd):~~

~~§ 4-14 a *Deling av opplysninger om vitnemål og karakterer fra universiteter og høyskoler*~~

~~En persons fødselsnummer eller D-nummer samt informasjon som kan identifisere universiteter eller høyskoler som har opplysninger om personens utdanningsresultater, kan deles automatisk med nasjonal portal for deling av vitnemål og dokumentasjon av kompetanse, jf. § 4-14. Opplysninger om vitnemål og karakterer oppnådd ved utdanningsinstitusjonen kan kun deles når dette bestemmes av den registrerte.~~

Fagskoleloven

I lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) gjøres følgende endringer:

§ 7 skal lyde (nytt andre, tredje og fjerde ledd):

§ 7 Generell godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning

NOKUT avgjør etter søknad fra enkeltpersoner om utdanning fra en utenlandsk fagskole eller en annen yrkesfaglig utdanning fra utlandet på tilsvarende nivå, skal gis en generell godkjenning slik at den ut fra nivå og omfang godkjennes som likestilt med akkreditert fagskoleutdanning. Klageinstansen kan ikke overprøve NOKUTs vurdering av den

avlagte utdanningens nivå og omfang. Departementet kan gi forskrift om saksbehandling og klageadgang i saker om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning. *Ved vurdering av søknad om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning etter første ledd kan det behandles særlige kategorier personopplysninger.*

Det kan fattes vedtak om godkjenning ved helt eller delvis automatisert saksbehandling. Den personen vedtaket retter seg mot, kan kreve at vedtaket overprøves manuelt.

Fødselsnummer eller D-nummer, samt informasjon om at en person har godkjenningsvedtak hos NOKUT, kan deles automatisk med en portal for deling av vitnemål og dokumentasjon om oppnådd kompetanse, jf. lov om universiteter og høyskoler § 4-14 første ledd. Vedtak kan kun deles når dette bestemmes av den registrerte.

§ 41 skal lyde (inkludert henvisning til ny bestemmelse i opplæringsloven § 3-14 som kommer på egen høring):

§ 41 Deling av opplysninger om vitnemål og karakterer ~~Nasjonalt vitnemåls- og karakterportal~~

Fagskoler kan oversende vitnemål og karakterer til den nasjonale databasen for vitnemål og dokumentasjon av kompetanse, jf. opplæringslova § 3-14 andre ledd jf. første ledd.

En persons fødselsnummer eller D-nummer samt informasjon som kan identifisere at den nasjonale databasen som nevnt i første ledd eller en fagskole ~~de utdanningsinstitusjonene som i databasene sine~~ har opplysninger om personens utdanningsresultater, kan deles automatisk med en portal for deling av vitnemål og dokumentasjon om oppnådd kompetanse, jf. lov om universiteter og høyskoler § 4-14 første ledd til portalen, uavhengig av om portalen er tatt i bruk av den informasjonen gjelder. Den personen som informasjonen gjelder for, bestemmer hvem som skal få tilgang til informasjonen i portalen, hvilken informasjon de skal få tilgang til, og for hvilket tidsrom. Opplysninger om vitnemål og karakterer kan kun deles når dette bestemmes av den registrerte.

Forvaltningsorganet som er ansvarlig for Vitnemålsportalen, er også ~~behandlingsansvarlig for personopplysningene i portalen. Departementet kan gi forskrift om portalen, blant annet om hvilke opplysninger som skal registreres, og hvordan opplysningene skal behandles.~~

§ 42 Rapportering til database for statistikk om fagskoleutdanning

Personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd kan behandles i en database for statistikk om fagskoleutdanning for å legge til rette for å utarbeide statistikk og gjennomføre utredninger og forskning, og for departementets forvaltning og ansvar for fagskoleutdanning.

For søkere til og studenter ved fagskoler kan følgende personopplysninger behandles:

- g) fødselsnummer*
- h) midlertidig fødselsnummer*
- i) navn*
- j) e-postadresse*
- k) statsborgerskap*
- l) opplysninger knyttet til utdanningen som studieprogresjon og karakterer.*

For ansatte ved fagskoler kan følgende personopplysninger behandles:

- f) fødselsnummer
- g) ID-type og ID-nummer
- h) navn
- i) statsborgerskap
- j) opplysninger knyttet til stillingsforhold og finansiering av stillingen.

Fagskoler skal Departementet kan pålegge fagskoler å rapportere personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd til databasen for statistikk om fagskoleutdanning. Departementet kan fastsette frister for rapporteringen, og rapporteringen innhentingen av opplysningene kan skje elektronisk. Departementet kan gi fagskoler fritak fra plikten til å rapportere søkere.

Personopplysningene i databasen kan utleveres og sammenstilles til forskning og utredning i samsvar med formålet i første ledd. Opplysningene kan også utleveres til andre departementer, statlige organer og fylkeskommuner som etter personopplysningsloven har adgang til å behandle slike opplysninger.

Departementet er behandlingsansvarlig for databasen. Departementet kan gi forskrift om behandlingen av opplysninger i databasen.

Opplæringsloven

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) skal § 3-4 a lyde:

§ 3-4 a Godkjenning av utanlandsk fagopplæring

NOKUT Departementet avgjer etter søknad frå enkeltpersonar om utanlandsk fag- eller yrkesopplæring skal godkjennast som sidestilt med norsk fag- eller sveinebrev eller vitnemål. Opplæringa er sidestilt når ho har same nivå og omfang som den norske vidaregåande opplæringa, og inneheld mange av dei vesentlege elementa i det aktuelle faget.

Ved vurdering av søknad om godkjenning av utanlandsk fag- og yrkesopplæring etter fyrste ledd kan det behandlast særlege kategoriar personopplysningar.

Det kan fattast vedtak om godkjenning ved heilt eller delvis automatisert saksbehandling. Den personen vedtaket retter seg mot, kan krevje at vedtaket skal overprøvast manuelt.

Fødselsnummer eller D-nummer, samt informasjon om at en person har godkjenningsvedtak hos NOKUT, kan delast automatisk med ein portal for deling av vitnemål og dokumentasjon om oppnådd kompetanse, jf. universitets- og høyskoleloven § 4-14 første ledd. Vedtak kan kun delast når den registrerte bestemmer det.

Departementet kan gi forskrift om vilkår for godkjenning, sakshandsaming, klage og avgrensing i klageretten.

Forslag til forskriftsendringer

Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (studiekvalitetsforskriften)

I forskrift 1. februar 2019 nr. 96 om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (studiekvalitetsforskriften) gjøres følgende endringer:

§ 1-5 NOKUTs oppgaver fjerde ledd skal lyde:

(5) Generell godkjenning:

- Godkjenne høyere utdanning (generell godkjenning)
- ~~Bidra til~~ ~~Legge til rette for~~ en samordnet nasjonal praksis ~~av for~~ godkjenning etter universitets- og høyskoleloven § 3-5 femte ledd ~~ved å dele vedtak om generell godkjenning~~ og gi rådgivningsbistand til institusjonene.
- ~~Formidle informasjon om institusjonenes vedtak om godkjenning av høyere utdanning.~~
- Være og drive informasjonssenter etter Lisboakonvensjonen og møte som norsk representant i ENIC-nettverket, jf. Lisboakonvensjonens artikkel X.
- Føre og vedlikeholde listen om Generell studiekompetanse for søkere med utenlandsk utdanning (GSU-listen).

§ 6-1 fjerde ledd skal lyde:

(5) NOKUT skal yte rådgivningsbistand til institusjonene i godkjenningsarbeidet.

§ 6-2 skal lyde (dagens bestemmelse om godkjenning erstattes med en ny bestemmelse om GAUS):

§ 6-2 Institusjonenes godkjenning av utenlandsk høyere utdanning

- (2) ~~Institusjon som etter lov om universiteter og høyskoler § 3-5 femte ledd har myndighet til selv å godkjenne enkeltpersoners utenlandske utdanning som faglig jøvngod med grad eller utdanning institusjonen selv gir, skal rapportere om sine avgjørelser til NOKUT.~~
- (3) ~~NOKUT skal legge til rette for en samordnet nasjonal praksis av godkjenning etter universitets- og høyskoleloven § 3-5 femte ledd, samt yte rådgivningsbistand til institusjonene i godkjenningsarbeidet.~~

§ 6-2 Register for godkjenning av utenlandsk utdanning (GAUS)

- (6) Register for godkjenning av utenlandsk utdanning (GAUS) skal inneholde informasjon om vedtak om generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning og vedtak om faglig godkjenning av utenlandsk høyere utdanning. Registerets formål er å legge til rette for en samordnet nasjonal praksis av godkjenning av utenlandsk utdanning som skal sikre likebehandling av søknader om godkjenning etter Lisboakonvensjonen.
- (7) NOKUT skal registrere vedtak om generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning og universiteter og høyskoler skal registrere vedtak om faglig godkjenning av utenlandsk høyere utdanning etter universitets- og høyskoleloven § 3-4 og § 3-5 i GAUS.

(8) I GAUS kan det, i tillegg til informasjon om vedtak etter andre ledd, registrertes opplysninger om navn, fødselsnummer, D-nummer, kjønn, statsborgerskap, kontaktinformasjon og informasjon om studiested.

(9) Informasjonen i registeret skal gjøres tilgjengelig for NOKUT, universiteter og høyskoler.

(10) Unit er behandlingsansvarlig for registeret.

Forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleforskriften)

Forskrift 11. juli 2019 nr. 1005 om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleforskriften) § 6 Informasjonsplikt oppheves.

Forskrift om Nasjonal karakter- og vitnemålsportal

Forskrift 12. desember 2016 nr. 1819 om Nasjonal karakter- og vitnemålsportal oppheves.

Vår ref: 2020/201   Deres ref:
Vår dato: 06.10.2020   Deres dato:

Invitasjon til å kommentere Kompetanse Norges utkast til virksomhetsstrategi 2021-2024

Kjære samarbeidspartner,

Norge står overfor en rekke samfunnsutfordringer som må møtes med ny kompetanse og bedre muligheter for livslang læring. Digitalisering, ny teknologi og klimaomstilling gir store muligheter for å skape et bedre samfunn, men krever også at kompetansen fornyes i hele arbeidslivet. Nye yrker oppstår og andre forsvinner, innholdet i mange jobber endres. Nye utdanningskrav og kompetansebehov gjør at de som har lite utdanning, de som ikke snakker eller skriver godt norsk og de som mangler grunnleggende digitale ferdigheter kan bli stående utenfor arbeidslivet. Flere må stå lengre i arbeid. Mange må skifte jobb, dokumentere sin kompetanse og lære mer hele livet, for å sikre bærekraften i den norske samfunnsmodellen.

Kompetanse Norge er i siste fase av en strategiprosess der vi utarbeider ny virksomhetsstrategi, som skal gjelde i perioden 2021-24. Strategien skal bidra til at vi kan møte kompetanseutfordringene på en god måte, innenfor de rammebetingelse vi gis fra regjeringen og Kunnskapsdepartementet.

I tillegg til endringer i våre omgivelser, har det skjedd mye med Kompetanse Norge som organisasjon: Vi fikk direktoratstatus i 2018, og vi har fått flere større oppdrag. Blant annet har vi fått ansvar for nettstedet utdanning.no, en nasjonal digital karriereveiledningstjeneste er nettopp lansert, og tilskuddsforvaltningen har økt betydelig i forbindelse med Covid -19 pandemien. Vi har doblet antall ansatte siden 2018, og er nå omtrent 180 ansatte fordelt på kontorer i Oslo, Bergen og Tromsø.

Kompetansepolitikken er tverrsektoriell og utvikles og forvaltes på flere forvaltningsnivåer. Kompetanse Norge samarbeider bredt med partene i arbeidslivet og med ulike aktører både i og utenfor egen sektor, på flere forvaltningsnivå. Vi er sekretariat for bla Kompetansebehovsutvalget og har en betydelig samordningsrolle. I 2020 har vi styrket samarbeidet vårt med flere aktører, blant annet gjennom implementeringen av krisepakken og etableringen av Utdanningsløftet for å sikre samordning av kompetansepolitiske tiltak.

For å sikre at vår virksomhetsstrategi adresserer de viktigste utviklingsområdene direktoratet for kompetansepolitikk bør konsentrere seg om, vil vi svært gjerne få innspill og kommentarer til vårt utkast til virksomhetsstrategi fra din organisasjon.

Vi vil gjerne ha skriftlige innspill, men i tillegg tar vi gjerne et møte for å drøfte strategiutkastet. Strategiutkastet er vedlagt.

Postadresse

Postboks 236 Sentrum
0103 Oslo
Telefon 23 38 13 00

Besøksadresse

Karl Johans gate 7, Oslo
Rådhusgaten 2, Bergen
Rådhusgata 3, Tromsø

Internett: www.kompetansenorge.no

E-post: postmottak@kompetansenorge.no

Org.nr.: 974 788 985

Kontonr.: 8276 01 00389

Saksbehandler

Jonas Sønnesyn
seksjonsleder

Fristen for å gi eventuelle innspill er fredag 30.okt. Om dere ønsker et møte, ta kontakt med Ellen Borg på Ellen.Borg@kompetansenorge.no. Skriftlige innspill sendes til postmottak@kompetansenorge.no.

Om utkast til virksomhetsstrategi og hva vi ønsker innspill på

Virksomhetsstrategien formulerer samfunnsoppdraget, og løfter fram utviklingsområder vi anser som særlig viktig å prioritere for å utøve vårt samfunnsoppdrag. Den beskriver også våre roller som rådgiver, utvikler, forvalter og samordner av kompetansepolicyen.

Vi ønsker alle typer innspill til strategiutkastet velkomne. Det er særlig nyttig med deres refleksjoner rundt følgende spørsmål:

- Har dere innspill til beskrivelsen av samfunnsoppdraget?
- Framstår utviklingsområdene med tilhørende strategier relevante?
- Har dere innspill eller forslag til andre eller flere utviklingsområder/strategier?
- Opplever dere at virksomhetsstrategien legger til rette for at vi imøtekommer deres forventninger til direktoratet for kompetansepolicyen?

Med vennlig hilsen

Sveinung Skule
direktør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signaturer

Kompetanse Norges virksomhetsstrategi 2020-24

Norge står overfor en rekke samfunnsutfordringer som må møtes med ny kompetanse og bedre muligheter for livslang læring. Digitalisering, ny teknologi og klimaomstilling gir store muligheter for å skape et bedre samfunn, men krever også at kompetansen fornyes i hele arbeidslivet. Nye yrker oppstår og andre forsvinner, innholdet i mange jobber endres. Nye utdanningskrav og kompetansebehov gjør at de som har lite utdanning, de som ikke snakker eller skriver godt norsk og de som mangler grunnleggende digitale ferdigheter kan bli stående utenfor arbeidslivet. Flere må stå lengre i arbeid. Mange må skifte jobb, dokumentere sin kompetanse og lære mer hele livet, for å sikre bærekraften i den norske samfunnsmodellen.

Vårt samfunnsoppdrag

Kompetanse Norge arbeider for å styrke befolkningens kompetanse og sikre arbeidslivet tilgang på kompetent og omstillingsdyktig arbeidskraft. Ved å styrke mulighetene for å lære hele livet og for gode utdannings- og karrierevalg, bidrar vi til utvikling og inkludering i samfunnet.

Våre roller

Kompetanse Norge er regjeringens kompetansepoltiske rådgiver. Vi utvikler, forvalter og samordner kompetansepoltiske virkemidler.

- ✓ Vi gir kunnskapsbaserte **råd** om hvordan kompetansepoltikken bør utvikles og iverksettes.
- ✓ Vi utreder, **utvikler** og prøver ut ulike virkemidler og tjenester.
- ✓ Vi setter kompetansepoltikken ut i livet gjennom å **forvalte** økonomiske, pedagogiske og juridiske virkemidler.
- ✓ Vi **samordner** aktører og sektorer og arbeider for å skape bedre samsvar mellom tilbud og etterspørsel etter utdanning og kompetanse.

Våre utviklingsområder

I perioden 2021-2024 har Kompetanse Norge tre prioriterte utviklingsområder:

- Helhetlig kompetansepoltikk med virkemidler som henger sammen
- Kunnskapsbasert og brukerorientert utvikling og forvaltning
- Effektivt direktorat

Helhetlig kompetansepoltikk med virkemidler som henger sammen

Aktører og virkemidler i kompetansepoltikken er fordelt på flere sektorer og forvaltningsnivåer. Dette bidrar til høye investeringer i kompetanse og økt mulighet for resultater. Samtidig er samordningen av politikk og virkemidler for svak, effektiviteten i implementeringen av virkemidlene varierende, og tjenestene for uoversiktlige og lite kjent.

For å oppnå en mer helhetlig kompetansepoltikk med virkemidler som henger sammen, skal Kompetanse Norge:

- ✓ Arbeide for at eksisterende og nye kompetansepoltiske virkemidler er samordnet på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer.
- ✓ Bidra til å videreutvikle og styrke trepartssamarbeidet om kompetansepoltikk.

- ✓ Styrke samarbeidet med fylkene og utdanningstilbyderne på alle nivå
- ✓ Arbeide for å skape bedre samsvar mellom tilbud og behov for kompetanse.
- ✓ Øke kjennskapen til kunnskapsgrunnlag, mål, virkemidler og tjenester.

Kunnskapsbasert og brukerorientert utvikling og forvaltning

Kunnskapsgrunnlaget for kompetansepolitikken er mangelfullt. Tilgangen på data og statistikk er for dårlig, omfanget av forskning for lite, og vi vet for lite om brukerbehovene og effektene av investeringer i kompetanse og livslang læring. Kunnskapen som finnes er for lite systematisert og for lite utnyttet i politikkutvikling, tjenesteutvikling og forvaltning.

For å oppnå en mer kunnskapsbasert og brukerorientert utvikling og forvaltning skal Kompetanse Norge:

- ✓ Sørge for bedre tilgang på data og statistikk.
- ✓ Systematisk måle effekter av kompetansepoltiske virkemidler og tiltak.
- ✓ Gjøre det mer attraktivt for forskningsmiljøer å arbeide med forskning på våre fagområder.
- ✓ Systematisk bruke data og brukerorienterte metoder i tjenesteutvikling og forvaltning.
- ✓ Arbeide for sammenhengende tjenestekjeder med utgangspunkt i brukerens behov

Effektivt direktorat

Direktoratet har de siste årene fått flere nye oppgaver, antall ansatte har økt, og vi har fått kontorer flere steder i landet. Oppgavene er blitt mer komplekse, samtidig øker kravene til effektivitet, styring og ledelse. Digitaliseringen skaper nye muligheter for innovasjon og brukerorientering i tjenester og virkemidler. Vi har et godt arbeidsmiljø med fleksible og omstillingsdyktige ansatte, som det er viktig å ivareta for å videreutvikle organisasjonen i tråd med nye behov, og for å sikre god rekruttering.

For å bli et mer effektivt direktorat skal Kompetanse Norge:

- ✓ Utnytte mulighetene digitalisering gir for å effektivisere arbeidsprosesser
- ✓ Satse på kompetanseheving innen strategisk viktige områder.
- ✓ Jobbe aktivt og strategisk med kommunikasjon for å understøtte samfunnsoppdraget.

Vår visjon

Her har vi tre alternativer, vi tar gjerne imot tilbakemeldinger på disse:

Alternativ 1: Vi styrker Norges viktigste verdi.

Alternativ 2: Kompetansen samfunnet trenger.

Alternativ 3: Vi styrker kompetansen Norge trenger

Våre verdier

Kunnskapsbasert

Våre råd, virkemidler og tjenester er basert på solid kunnskap

Nyskapende

Vi fremmer nyskaping i politikk og virkemidler

Sammen

Vi samarbeider og samordner for å nå felles kompetansepoltiske mål.

UTKAST